

PTIČIE

PTIČIE. OBEC V MALEBNOM ÚDOLÍ PTAVKY

Zostavil: Doc. ThDr. Marián Čižmár, PhD., 2009

Návrh obálky: Doc. ThDr. Marián Čižmár, PhD.

Fotografie: Archív Rímskokatolíckeho farského úradu Ptičie,
Archív Obecného úradu Ptičie,
Obyvatelia obce Ptičie

Recenzenti: Doc. PhDr. ThDr. Štefan Lenčiš, PhD.
Doc. ThDr. Peter Sedlák, PhD.

Preklady: Mgr. Juraj Horváth - anglický jazyk
Ing. ThLic. Miroslav Gombita - nemecký jazyk

Pre Obecný úrad Ptičie vydal: LiRea Humenné, 2009

Tlač: Cofin a.s., Prešov

© Obecný úrad Ptičie

© Doc. ThDr. Marián Čižmár, PhD

ISBN: 978-80-970119-1-8

PTIČIE

OBEC V MALEBNOM ÚDOLÍ PTAVKY

Zostavil: Marián ČIŽMÁR

Humenné
2009

*"Ó, zem ty krásna, sladká mati moja,
za tichých nocí v mojich snoch sa vežíš,
živičný pozdrav nesie vánok z chvoja,
mesačnou cestou v ústrety mi bežíš,
kde naše malé, rodné chaty stoja
sťa hniezda teplé, sladká mati moja...*

*Ó, zem ty krásna, sladká mati moja...
obrazy dávne v duši sa mi roja,
zriem z hrobov svietiť otcov našich kosti,
vidím, jak bdelé strážnym duchom stoja
nad tvou hlavou, sladká mati moja."*¹

(Andrej Žarnov)

¹ Text básne Andreja Žarnova je prevzatý z knihy: HARČAR, A.: *Žil som v Košiciach*. LÚČ, Bratislava 2003, s. 13.

SLOVO STAROSTU OBCE

Milí čitatelia!

Je známe príslovie: Knihy majú svoje dejiny. A platí to aj o tej, ktorá sa vám dostáva do rúk. Stále som túžil po tom, aby sa o našej obci vedelo viac nielen medzi jej obyvateľmi ale aby sme o nej všetko to dobré a krásne, prezentovali aj širokej verejnosti. Sledoval som aj to, že v posledných rokoch o dejinách jednotlivých obcí, o živote ich obyvateľov od najstarších čias až po súčasnosť, bolo vydaných viacero zaujímavých kníh. Od roku 1990 keď som nastúpil do funkcie starostu obce Ptičie som dúfal, že raz aj naša obec bude verejnosti prezentovaná aj formou hodnotnej knižnej publikácie. Pred niekoľkými rokmi dostala sa mi do rúk kniha o obci Vyšný Hrušov. Hneď som zisťoval u starostu Vyšného Hrušova niečo viac o jej autorovi. Povedal mi, že jej autorom je ich miestny farár Marián Čižmár. Aj som mu závidel, že sa našiel človek, ktorý napísal takúto knihu. No stalo sa niečo pozoruhodné: pred štyrmi rokmi dňa 1. júla 2005 začal v našej farnosti pôsobiť dovtedajší farár Vyšného Hrušova Marián Čižmár, ktorý vo svojom voľnom čase, popri svojich kňazských, farárskych a dekanových povinnostiach, sa ujal práce aj na tvorbe publikácie o našej obci. Po štvorročnej práci sa podarilo dať na svetlo sveta knižnú publikáciu o obci Ptičie.

Budem veľmi rád ak si táto knižná publikácia nájde dôstojné miesto aj vo vašej knižnici. Je to kniha, ktorá prezentuje doteraz najucelenejší pohľad na dejiny obce a jej obyvateľov od najstarších čias až po súčasnosť. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1273; v roku 2008 sme si okrem iných milých udalostí pripomenuli aj jej 735. výročie.

Marián Čorný, starosta obce

Ak poznáte našu obec tak zistíte, že jej prvý obyvateľ, ktorý vstúpil na toto územie, či už sám alebo s rodinou, urobil dobre, keď si zvolil za svoje trvalé bydlisko práve túto lokalitu. Obec leží, ako je to uvedené aj v názve tejto knihy, v malebnom údolí riečky Ptavky, ktorá ňou preteká. Už dávno v minulosti prví osídleníci poznali, že dobrým priateľom pre človeka je slnko, voda, vzduch a les. Svoje prvé príbytky si stávali v časti zvanej Podhurka blízko lesa. Les ich ochraňoval zo severnej strany od silných vetrov, zároveň im poskytoval dosť dreva na varenie a ohrievanie svojich domácností; drevo slúžilo aj ako stavebný materiál, a v lese bol aj dostatok zveri na obživu. Blízkosť spomínanej Ptavky im zaručovala dostatok čistej pramenitej vody, a poskytovala im aj zdravú výživu v podobe rýb a rakov. A slnko, ktoré vychádza z pozadia neďalekého Vihorlatu, im po celý deň svietilo do okien a dvorov. Túto skutočnosť veľmi dobre oceňujú obyvatelia obce Ptičie aj v súčasnosti, ktorých rodinné domy sú čelne obrátené k vychádzajúcemu slnku tak ako ich mali aj naši predkovia a zakladatelia obce.

S pribúdajúcimi rokmi sa osada menila na obec. Charakter obce osada dostala predovšetkým vybudovaním kostola, ktorý sa vždy pokladal za duchovné centrum, za srdce komunity. V našej obci sa to stalo v roku 1758. Okolo kostola sa nachádzal cintorín, kde odpočívali talá zomrelých obyvateľov obce. Potom tu bola škola, ktorá spolu s budovou fary tvorili ďalší dôležitý oporný bod, od ktorého sa odvíjala duchovná kultúra obyvateľov obce. A tak je tomu až po dnešné časy. Dnes na mieste bývalej starej školy už 20 rokov stojí budova Kultúrneho domu v ktorom sídli aj Obecný úrad. Toto všetko, a ešte mnohé iné zaujímavé veci sa máme možnosť dozvedieť z tejto publikácie. Verím, že najmä tí, ktorí v obci Ptičie prežili určitý úsek svojho života, v tejto knihe nájdu mnohé z tých informácií o svojej obci, ktoré chceli o nej vedieť už oveľa skôr.

Tak autorovi, ako aj ostatným, ktorí akýmkoľvek spôsobom sa podieľali na tvorbe tejto publikácie, chcem sa úprimne poďakovať, a zároveň prejaviť presvedčenie, že čitatelia knihy o našej obci aj vďaka tejto knihe rozšíria svoj duchovný obzor a cez to poznanie ešte viac si zamilujú našu obec, usídlenú v malebnom údolí potoka Ptavka.

Americkí prezidenti, a tiež aj iní politici či iné významné osobnosti z rozličných oblastí života, s hrdosťou a s rukou na srdci, zvyknú končiť svoje oficiálne príhovory prianím na adresu svojho ľudu: Nech Boh žehná Ameriku ! V závere týchto niekoľkých slov, ktorými ako starosta obce Ptičie mám tú česť vyslať na cestu publikáciu o tejto obci, chcem sa inšpirovať týmto prianím, a na adresu našej obce zvolať:

Nech Boh žehná Ptičie,
i všetkých jej obyvateľov,
terajších i budúcich!

OBSAH

Slovo starostu obce	5
Na úvod	12

I. VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE PTIČIE

1. Oficiálne symboly obce Ptičie	15
2. Názvy obce	17

II. PRÍRODNÉ PODMIENKY OBCE PTIČIE

1. Poloha obce	18
2. Názvy chotárov a honov poľa	19
3. Vodné pomery, potok a jeho prítoky	22

III. Z HISTÓRIE OBCE

1. Počiatky obce	25
2. Najstaršie dejiny obce Ptičie	27
3. Vlastníci obce v minulosti	29
4. Pohromy v histórii obce	34
5. Prvá svetová vojna	37
6. Druhá svetová vojna	38
6.1. Evakuácia obyvateľov v roku 1944	42
6.2. Oslobodenie obce	45
7. Povojenové obdobie	47
7.1. Vodovod	48
7.2. Oprava ciest v obci a poľná tehelňa	49
7.3. Menová reforma	50
7.4. Dodávková povinnosť voči štátu	51
8. Predajne v obci	52
9. Prvý autobus a zapojenie obce na elektrickú sieť	56
10. Opravy a stavby verejných budov a komunikácií	57
11. Plynofikácia obce	59
12. Dom smútku na cintoríne	60
13. Nový most cez potok Ptavku	63
14. Plány, ktoré čakajú na uskutočnenie	66

IV. OBYVATELSTVO

1.	Prečo "HAČURE"?	68
2.	Stav obyvateľstva	69
3.	Konfesionálne zloženie obyvateľov obce	72
4.	Vystahovalectvo	73
4.1.	Paul Newman - umelec s ptičianskymi koreňmi	75
5.	Obytné a hospodárske stavby v minulosti	77
5.1.	Členenie obytného domu	77
5.2.	Hospodárske stavby	80
6.	Stavebná činnosť v posledných desaťročiach	82
7.	Domy a rodiny v obci koncom minulého storočia	85

V. POLITICKÝ ŽIVOT

1.	Politické aktivity v rámci Rakúsko-Uhorska	95
2.	Politický život v medzivojnovom období	97
3.	Obdobie Slovenského štátu	97
4.	Povojnové obdobie a nástup komunizmu	99
5.	Situácia po roku 1989	104

VI. POĽNOHOSPODÁRSTVO

1.	Stav poľnohospodárstva v minulosti	106
2.	Kolektivizácia poľnohospodárstva za komunizmu	111
2.1.	Štátne majetky Podskalka	111
2.2.	Násilné presvedčanie na vstup do JRD	111
2.3.	Ustanovujúca schôdza JRD v obci Ptičie	119
2.4.	Začiatky hospodárenia "po novom"	122
3.	Vznik JRD Ptava	130
4.	Ťažba brizolitu - pridružená výroba JRD Ptava	132
5.	Poľnohospodárstvo po roku 1989	133

VII. NÁBOŽENSKÝ ŽIVOT

1.	Náboženský život obyvateľov obce v minulosti	135
2.	Kostol Mena Panny Márie	138
2.1.	Prvý známy kostol z rokov 1754-1758	139
2.2.	Obnova kostola v 19. a 20. storočí	144
2.2.1.	Nové zvony pre farský kostol	146
2.3.	Narušenie statiky kostola	147
2.4.	Roršírenie kostola v rokoch 2006-2007	149

2.5. Slávnostná konsekrácia kostola	155
3. Vznik farnosti Ptičie	159
4. Farská budova	165
5. Filiálky farnosti	168
6. Kríže v teritóriu obce	170
7. Kňazi vo farnosti Ptičie	172
8. Kostolníci, kurátori, kantori, zvonári a iní	226
9. Duchovné povolania z obce Ptičie	232
10. Niektoré významné udalosti v živote farnosti	234
10.1. Ľudové misie	234
10.2. Birmovka v roku 2008	237
10.3. Výročie obce	241
11. Bratstvo svätého ruženca	242
12. Členovia Spolku svätého Vojtecha	244

VIII. ŠKOLSTVO A VZDELÁVANIE

1. Prvá škola v obci	246
2. Učitelia a ich aktivity	247
3. Škola a jej učitelia po roku 1918	253
4. Činnosť školy v čase druhej svetovej vojny	255
5. Poštátnenie škôl v roku 1945	258
6. Škola v období komunizmu v rokoch 1948-1989	259
6.1. Výstavba novej školskej budovy	266
7. Zmeny v školstve po roku 1989	269
8. Počty žiakov školy v rokoch 1945-1994	271
9. Zánik školy v obci Ptičie	272
10. Materská škola	273
11. Internátna škola na Podskalke	276

IX. KULTÚRA A KULTÚRNE DEDIČSTVO

1. Knižná kultúra obce Ptičie	279
1.1. Biblia z roku 1590	280
1.2. Knihy vytlačené v 17. a 18. storočí	281
2. Cenné pamiatky sakrálneho umenia	291
3. Divadelné predstavenia	295
3.1. Betlehemci	299
4. Svadobné zvyky a obyčaje	303
5. Spevácka skupina "Hačure"	305

6.	Kino, televízia, knižnica	306
7.	Kultúrny dom	306
8.	Obecný rozhlas	307
9.	Kronikári obce Ptičie	308

X. TELOVÝCHOVA A INÁ ZÁUJMOVÁ ČINNOSŤ

1.	Šport a iné masovospoločenské aktivity	314
1.1.	Futbal	314
1.1.1.	Prvoligový futbalista Bartolomej Majerník	318
1.2.	Stolný tenis	320
1.3.	Turistika a bežecký šport	320
1.3.1.	Maratónský bežec Peter Behún	321
1.4.	Nohejbal	322
2.	Činnosť hasičského zboru	322
3.	Zdravotníctvo	326
4.	Polovníctvo a chovateľstvo	328

SLOVO NA ZÁVER	330
-----------------------------	-----

BIBLIOGRAFIA	332
---------------------------	-----

ZOZNAM SKRATIEK	339
------------------------------	-----

SUMMARY	342
----------------------	-----

ZUSAMMENFASSUNG	345
------------------------------	-----

PRÍLOHY	348
----------------------	-----

KALENDÁRIUM	405
--------------------------	-----

NA ÚVOD

"Najkrajší kút v širom svete je moja rodná zem..." Takto ospieval umelec svoje rodné hniezdo, svoju otčinu, ktorú zahrňa láskou a vďačnou spomienkou, nech by sa ocitol kdekoľvek. Do rodnej obce sa radi vraciame. A čím viac sme od nej vzdialení, tým silnejšia a emotívnejšia je spomienka na ňu. Dobrý syn či dcéra, i keď je ďaleko od domova, nezabúda na svoju matku. V mnohých prípadoch si uchováva na ňu spomienku aj tým, že nosí so sebou jej obraz, niečo zhmotnené, čo mu aj viditeľne a zmyslovo ju približuje a sprítomňuje. Rodná obec či mesto je tiež takouto matkou. Je dobre, keď si so sebou odnášame nielen spomienku ale aj niečo zhmotnené, čo nám priam rukolapne sprítomňuje rodnú zem. Zámerom tejto publikácie o obci Ptičie je práve toto: istým spôsobom zhmotniť život a históriu rodnej obce; dať na papier ak nie všetko, tak aspoň niečo z bohatej histórie života a činnosti obyvateľov obce Ptičie od tých najstarších čias až po súčasnosť. Zdôrazňujem, že nie všetko, ale iba niečo. Všetko sa nedá vyčerpávajúco zhustiť do jednej knihy. No keď nemôžeme všetko, budme radi, že máme na papieri, v obraze aspoň tých niekoľko stránok zo života a činnosti obyvateľov našej obce. To si môžeme vziať so sebou kdekoľvek pôjdeme. Rodičia budú môcť svojím deťom odovzdať spomienku na rodnú obec odovzdaním tejto knihy. Aj svetu môžeme takýmto spôsobom ponúknuť pohľad na dejiny života ľudí, ktorí žili v tejto obci od tých najstarších čias až po súčasnosť. A treba objektívne povedať, že sú to bohaté dejiny. Ak sa hovorí o zdravej hrdosti na svoj kraj, mesto, obec, potom smelo a oprávnene môžu obyvatelia obce Ptičie byť hrdí na to, že sú Ptičania.

Kniha prezentuje bohaté dejiny obce, jej prírodné krásy, históriu, archeologické nálezy svetového významu, kultúrne dedičstvo, ktoré sa uchovalo až po dnešné dni. To všetko, a mnohé iné skutočnosti aspoň v krátkosti približuje táto publikácia. Ona nie je dielom jedného autora, ale na jej tvorbe sa podieľali mnohí ľudia, predovšetkým zo samotnej obce Ptičie. Mnohé informácie sú niekedy priam doslovne prezvané z Kroniky obce Ptičie, ktorú písali viacerí kronikári, ktorých prezentujeme na stránkach

tejto publikácie. Zvlášť kronikár Pavol Dzemjan, ktorý verne a veľmi podrobne opísal predovšetkým obdobie kolektivizácie v 50.tych rokoch minulého storočia, ako aj iné veľmi zaujímavé a dôležité udalosti zo života obce. Mnoho dokumentárneho materiálu sa podarilo zozbierať a zverejniť v tejto publikácii vďaka pochopeniu väčšiny obyvateľov obce Ptičie, ktorí ochotne zapožičali predovšetkým fotografie a rovnako ochotne podali aj svedectvá o niektorých dôležitých a zaujímavých udalostiach. No mimoriadne poďakovanie je treba vyjadriť súčasnému vedeniu obce na čele so starostom Mariánom Čorným, ktorý zadovážil veľmi cenný archívny materiál o obci zo Župného archívu v maďarskom meste Sátoraljaújhely.

Obsah knihy je členený do desiatich kapitol. V prvých piatich kapitolách sú prezentované základné informácie o obci, jej názov, znaky, poloha, prírodné podmienky, názvy chotárov, história obce od najstarších čias až po súčasnosť, charakteristika obyvateľov obce, politickospoločenské aktivity, a iné záležitosti. V šiestej kapitole je venovaná pozornosť hospodárstvu od tých najstarších čias, ktoré sa dajú sledovať vďaka dokumentačnému materiálu až po najnovšie časy. Dôraz v tejto časti je položený na radikálnu zmenu ku ktorej došlo v spôsobe hospodárenia v obci, a tou bola násilná kolektivizácia poľnohospodárstva, ktorú previedol komunistický režim v 50.tych rokoch 20. storočia. Podrobne opísané udalosti tejto stránky dejín a života obyvateľov obce Ptičie je z pera kronikára Pavla Dzemjana, ktorý bol očitým svedkom týchto udalostí.

Siedma kapitola je venovaná náboženskému životu obyvateľov obce Ptičie, no tiež aj okolitých obcí, nakoľko patrili jurisdikčne do farnosti Ptičie od roku 1802. Záverečné tri kapitoly publikácie venujú pozornosť problematike školstva a kultúry v obci, ako aj rozličným aktivitám akými sú šport, turistika, a iné záujmovo-prospešné činnosti obyvateľov obce.

Pokiaľ ide o školstvo, vďaka historickému výskumu sa podarilo prezentovať školstvo v obci, jeho históriu od najstarších čias až po zánik školy. Poznáme mená všetkých učiteľov, ktorí tu pôsobili, od založenia školy až po jej zánik.

Pokiaľ ide o kultúrny život obce, v tejto časti práce je pomerne

obširne prezentovaná táto oblasť duchovného života obyvateľov obce Ptičie. Sú zverejnené viaceré veľmi významné dokumenty duchovnej kultúry, z ktorých kniha prezentuje viaceré knižné tlače počnúc 16. storočím. Taktiež súčasťou kultúrneho dedičstva obce sú niektoré tlače z obdobia Bernolákovského hnutia, ako je napr. kniha významného slovenského spisovateľa osvieteniského obdobia Juraja Fándlyho. Vo fondoch archívu tunajšieho rímskokatolíckeho farského úradu sa nachádza napr. Biblia z roku 1590 vytlačená v belgickom Louvani, viaceré tlače významných tlačiarní z celej Európy, exemplár prvej slovenskej tlačenej Biblie z roku 1829, či diela významných filozofov. To všetko, a ešte mnohé iné zaujímavé skutočnosti predstavuje čitateľovi táto kapitola publikácie.

Publikácia je obohatená pomerne rozsiahlym fotodokumentárnym materiálom, čím sa stáva pre čitateľa viac zaujímavou. Informácie, ktoré sú uvedené v publikácii, sú zdokumentované v poznámkovom a bibliografickom aparáte.

Ako už bolo konštatované, kniha nepodáva vyčerpávajúcim spôsobom všetko, čo by bolo možné či potrebné o obci Ptičie uviesť. K jej vydaniu nás viedlo presvedčenie, že bude osožné pre všetkých napísať aspoň niečo z bohatej histórie života obyvateľov obce Ptičie. Kniha nech je podnetom k tomu, aby to, čo sa nenachádza na jej stránkach, alebo ak niečo bolo napísané nesprávne, bolo doplnené či opravené na stránkach ďalších prác o obci Ptičie, ktorú - veríme - že budú písať tí, čo prídu po nás.

Ak sa zvykne uviesť v úvode publikácie venovanie, tak to robíme aj v prípade knihy o obci Ptičie. Nech je ona venovaná všetkým ľuďom dobrej vôle, ktorí v minulosti žili, pracovali, trpeli, ba i umierali s tým úmyslom, aby táto obec stále bola životaschopná, aby sa stále viac a viac vzťahovala v dobrom, a prekvitala v zmysle známeno prania:

Nech žije, vzrastá, a prekvitá obec Ptičie!

Marián Čižmár

I. VŠEOBECNÁ CHARAKTERISTIKA OBCE PTIČIE

1. OFICIÁLNE SYMBOLY OBCE PTIČIE

Rozpoznávacím znakom štátov, regiónov, miest a obcí sú aj heraldické znaky, z ktorých na prvom mieste je erb. Aj obec Ptičie má tento rozpoznávací znak - erb. Podkladom pre zhotovenie erbu obce bola pečať z prvej polovice 19. storočia. Jeho základnými prvkami sú koleso, lavica a sekera. Môžeme povedať, že tieto prvky erbu vystihujú charakter obce Ptičie v minulosti. V minulosti v obci boli mnohí remeselníci medzi ktorými nechýbali tesári, kolári či stolári.²

Pečať obce z 19. storočia

Heraldická komisia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky prerokovala návrh erbu obce Ptičie a odporučila ho na prijatie obecným zastupiteľstvom a na zaevidovanie do Heraldického registra Slovenskej republiky v tejto podobe: V modrom poli nad zlatým stolom zlaté koleso a široká strieborná sekera so zlatým poriskom.

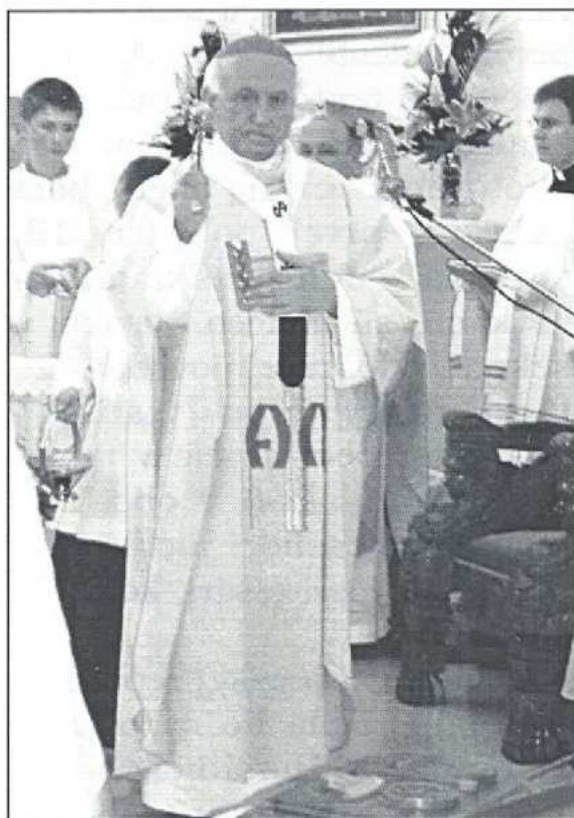
Vlajka obce Ptičie pozostáva z piatich pruhov vo farbách bielej, modrej, žltej, modrej a žltej. Symboly obce Ptičie sú zaevidované v Heraldickom registri Slovenskej republiky pod signatúrou P-51/95.²

Obecné zastupiteľstvo schválilo tieto návrhy obecných symbolov erbu, pečate a vlajky, a tak sa sa tieto stali oficiálnymi symbolmi obce Ptičie, ktorými sa obec prezentuje oficiálne pred verejnosťou.

2 KLOČANKOVÁ, Márie (zost.): *Ptičie píše svoju históriu už vyše 720 rokov*. In: Zemplínsky denník. Roč. II., číslo 146/2000, z dňa 26. júna 2000, str. 4.

3 Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, č.j. HR 215/P-51/95 z dňa 07.07.1995. In: Archív obce Ptičie, AD 1995.

Z príležitosti 735. výročia od prvej písomnej zmienky o obci, ktoré sa slávalo v dňoch 2. a 3. augusta 2008, tieto oficiálne symboly obce a hasičského zboru požehnal košický arcibiskup a metropolita Alojz Tkáč počas slávnostnej sv. omše, ktorú slúžil vo farskom kostole Mena Panny Márie v Ptičom v sobotu 2. augusta 2008 na zahájenie osláv výročia obce.

Požehnanie obecných symbolov

Symboly hasičského zboru

2. NÁZVY OBCE

V kronike obce Ptičie jej pisateľ uvádza, že pomenovanie obce je odvodené od dvoch slov a to slovenského slova *ptička* čiže vták (nárečovo ptak, ptačok, ptačik), druhé slovo je maďarského pôvodu *petecse*, čo v nárečí znamená patiče, koly na hradenie dreveného plotu. Kronikár je toho názoru, že názov obce je slovenského pôvodu a vznikol od slova vták, pretože v blízkosti obce je les plný vtáctva.⁴

Ptičie v Lipského mape Uhorska z r. 1806

Vlastnú genézu má aj samotný názov obce Ptičie. V úradných listinách ju zaznačovali napr. pod menom Peticse. Koreň tohto slova nachádzame napr. v názve Petic, aký sa vyskytuje v pomenovaní jednej z lokalít v Šariši.⁵

V roku 1773 obec bola uvádzaná v dobových dokumentoch pod názvom Peticse, Peticzy. V roku 1786 Petitsche, v roku 1808 Peticse, Petice, v rokoch 1863, 1888-1913 Peticse, v rokoch 1873-1882 Petécse, v roku 1920 Pčice, a v roku 1927 bol uvedený názov Ptičie, ktorý sa používa dodnes.⁶

4 Porov. *Kronika obce Ptičie*, s. 45. In: Archív obce Ptičie.

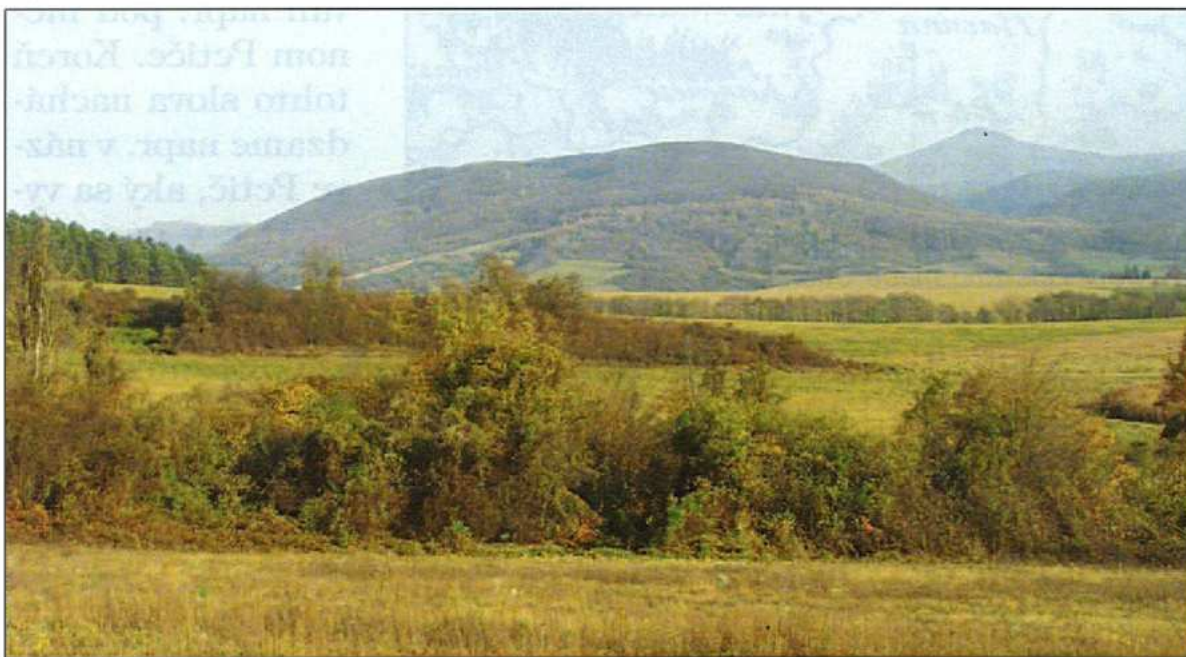
5 ULIČNÝ, F.: *Dejiny osídlenia Zemplínskej župy*. Zemplínska spoločnosť, Michalovce 2001, s. 413-414.

6 MAJTÁN, M.: *Názvy obcí Slovenskej republiky*. (Vývin v rokoch 1773-1997). VEDA, Bratislava 1998, s. 242.

II. PRÍRODNÉ PODMIENKY OBCE PTIČIE

1. POLOHA OBCE

Z príležitosti osláv 735. výročia prvej písomnej zmienky o obci Ptičie začiatkom augusta r. 2008 obecny úrad v obci Ptičie vydal informatívnu brožúru o obci, v ktorej o polohe obce Ptičie stručne je podaná táto charakteristika: "Obec Ptičie leží po severozápadnými výbežkami Vihorlatu, v nadmorskej výške okolo 226 m. Obec Ptičie leží v malebnom údolí potoka Ptavka a od okresného mesta Humenné ju delí 5 km. Na juhovýchode obce sa vypína mohutný vrch Vihorlat a v jej blízkosti sú ŠTP (Štátna prírodná rezervácia) Sokol a Humenská." ⁷

Pohľad na údolie pod Vihorlatom

Obcou Ptičie preteká potok Ptavka. Na juhovýchode od obce sa vypína Vihorlat. Južnou stranou obce sa tiahne hora, ktorá má názov Čarna. Pod horou Čarna sa rozpriestierali obecné pasienky. Juhozápadná časť pastvísk hraničí s lesom, ktorý je známy pod názvom Halakova. Ide o les, ktorý sa nachádza na hranici obce

⁷ Porov. *Ptičie 735*. Pre Obecný úrad Ptičie vydal: Reklamná agentúra WM, Humenné 2008.

Ptičie a Chlmec. Na severe oddeľuje obec od údolia Laborca nevelký les vápencového a pieskovcového pôvodu. Tiahne sa od Podskalky až po Kamenicu nad Cirochou. Les nesie názvy podľa jednotlivých úsekov. Začína pri Podskalke úsekom nazývaným Flórova. Flórova pokračuje Humenskou smerom na Okruhľý les. Je to úsek hore nad kostolom vpravo. Nad budovou terajšieho Kultúrneho domu a Obecného úradu je Sobutka. Je to malý lesík, porastený sosnami. V minulosti tu bola aj malá čistinka. Ďalej pokračuje Hruškov vrch, pod ktorým sa rozprestiera Jakovcova. Pred niekoľkými desaťročiami to bola dosť veľká lesná lúka. Okolo rastú sosny. Nachádza sa presne nad záhradami občanov (bývalých gazdov) Andreja Repka, Jána Mastiláka (Miltana) a Štefana Dzemjana. Na hornom konci obce smerom hore, tiahne sa les zvaný Ostrá. Od Ostrej až po potok tečúci z Kamienky do Kamenice nad Cirochou, tiahne sa Drinova. Celý les je porastený sosnami a vo vyšších polohách rastie červený smrek. Porast celého lesa je väčšinou ihličnatý.⁸

2. NÁZVY CHOTÁROV A HONOV POLA

Obecný kronikár v 60. tých rokoch zaznačil názvy jednotlivých chorárov a poľných honov v obci. Podľa jeho opisu smerom do Kamienky od cesty vľavo k lesu sa nachádzajú Džilnice, ktoré začínajú na záhumní a tiahnu sa až po prvý kríž za dedinou od kríža k lesu. Od týchto pokračujú Dlužavy až po cirkevné pozemky. Cirkevné pozemky boli známe pod názvom Slatvina. Od Slatviny horné konce k lesu sa tiahli pozemky zvané Pod Hurou. Dolná časť týchto honov sa volá Chrastane. Chrastane sa tiahli od Slatviny až po ten malý lesík kde pri ceste stojí druhý kríž, ktorý dal postaviť Michal Pluchta v roku 1933.

Od lesíka k jarčeku sa tiahla Hrabina. Týmto názvom sa označovali ako pozemky tak aj lúky, ktoré sa tu nachádzali. Túto časť chotára delí Hrabinový jarček. Lúky i napriek jarčeku patrili k Hrabine. Pozemky sa tiahli ku Kamienke a Kamenici nad Cirochou a niesli názov Hruny. Parcely od Hrabiny smerom ku chodníku vedúcemu do Kamenice nad Cirochou sa volali Hruny

8 Porov. *Kronika obce Ptičie*, s. 3-4. V nasledujúcich citáciach uvedené pod skrátkou: KOP.

Pohľad na Hrabinu od Čarnej

križné. Od lesa sa tiahli Dolky a s pozemkami Kamienky sa spájali Hruny dlhé. Od chodníka vedúceho do Kamenice nad Cirochou dolu k ceste idúcej do Kamienky bola Topolina. Poniže cesty boli pozemky zvané Pod Topolinou. Na záhumní Malej Stravky smerom ku Kamienke pozdĺž cesty boli Konopianky horné. Od Slatviny poniže cesty sa tiahli Pešniky. Lúky na hornom konci za dedinou na jednej i na druhej strane potoka sa nazývali Ptavky a to podľa pomenovania potoka. Od ústia Hrabinového jarčeka do Ptavky smerom ku Kamienke sa lúky nazývali Žobrače lúky. Názov je ľudový snád pre slabú úrodu sena na spomínaných lúkach.⁹

Na juh od potoka Ptavky, tam kde končí chotár Ptičieho a začínali pastviny obce Kamienky, pozdĺž celej hranice sa tiahlo Misarovo. Týmto názvom sa označovali tak role ako aj lúky. Tu sa potom pripájali pozemky, ktoré sa tiahli späť k obci od potoka k lesu a nazývali sa Pod Okruhlou. Tento úsek poľa sa tiahol až po Pluchtov kovč. Boli to pozemky idúce rovnobežne s potokom. Tu potom pokračoval Vasilov až po Pančacky a Sucharov kút. Bolo to pole až po jarček tečúci spod Čarnej, ktorý sa vlieva do Ptavky za záhradou bývalých gazdov Štefana Struňáka a Jána Mastiláka (Beňov). Hneď od záhrady Štefana Struňáka sa začínala Hancová

9 KOP, s. 5.

lúka. Hancová lúka končila pozemkami Pod Štredzeňovom. Pozdĺž cesty na pašienky tiahli sa Verniny. Asi v poslednej tretine spomínaných honov sa začínali Geraškovy. Končili pod pastvinami. Z dediny na pašienky viedla poľná cesta. Slúžila pre výhon dobytká na pastvu. Nazývala sa Hrádza. Po pravej strane tejto cesty za záhradou bývalého gazdu Pavla Dzemjana sa tiahli Krátke konce. Bola to orná pôda. Súčasne tam bola aj cirkevná lúka a nazýva sa Majír. Nad Majírom sa nachádzali Lachovky a dolu Kubákov. Dolná časť chotára začínala na dolnom konci obce. Cesta vedúca z obce Ptičie do Chlmca a Humenného delila pole na horný a dolný úsek, teda nad cestou a pod cestou. Pod cestou, lepšie nižšie cesty, hneď pri dedine sú cirkevné pozemky farské a kantorské. Spolu s príslušnými lúkami tiahnu sa až k potoku Ptavka. Tieto pozemky poštátnením v roku 1949 odobral štát¹⁰ a zavedením kolektivizácie v obci boli začlenené do JRD.¹¹ Susedili v tom čase s pozemkami Vojenských lesov, ktoré boli vklinené medzi ostatné obecné pozemky. K týmto pozemkom patrili tiež príslušné lúky až k potoku. Končia v Baňke ponižšie cesty. Takýmto ukazovateľom spomínaných vojenských pozemkov je skala, vypínajúca sa na príslušnom vršku nad potokom. Lúky, ktoré sa tiahli pozdĺž potoka Ptavky až po cestu do Humenného, nazývali sa Parcely. Od pozemkov Vojenských lesov smerom na západ pokračovali Konopianky dolné. Končili sa lúkou, zvanou Chotár, ktorá sa rozkladala poryššie i ponižšie cesty. Od Chotára pokračovali Prílohy. Končili pri hradskej, idúcej z Porúbky do Humenného. Za Ptavkou pri hradskej boli Močidlá a poryššie nich Flórova. Niekedy v 60. tých rokoch minulého storočia pozemky odkúpil štát a vybudoval na nich zdravotné sanatórium na liečbu respiračných chorôb. Idúc cestou z Humenného do Ptičieho po pravej strane od Chotára tiahli sa taktiež Konopianky. Nad nimi je Chanovo. Jarček, ktorý sa stekal zo studničiek, nazývaný Baňkový, delil Konopianky od Pašičiek. Nad Pašičkami bola Baňka a to jedna časť Nad Baňkou a druhá Za Baňkou. Časť poľa upínajúca sa k pastvinám sa volala Nad Baňkou. Križná cesta vedúca na pašienky pri križi za dedinou delila pole; na dolnom konci boli Prídatky.

10 Porov. *O nový pomer cirkvi a štátu*. Sborník o nových cirkevných zákonoch a ich znenie. TATRAN, Bratislava 1949, s. 68-85.

11 Pozemky, ktoré boli v roku 1948 poštátnené, po roku 1989 v zmysle reštitučných zákonov boli naspäť vrátené Rímskokatolíckej farskej obci Ptičie.

Tieto pozemky sa tiahli rovnobežne s cestou od jarčeka Kubákov ku Križnej ceste. Prídatky končili asi tam, kde končia maličké lúčky Kubákového jarčeka. Nad Prídatkami (posledná tretina celého honu) boli Košarisky, ktoré sa spájali s pašienkami.¹²

Všetka pôda a to polia, lúky, lesy, pašienky i zastavaná plocha obce meria spolu 1.334, 073⁴ hektárov. V tomto sú započítané aj lesy patriace Vojenským a Štátnym lesom. Z celkovej výmery zaberaajú lesy 711, 8866 hektárov pôdy. Zvyšok 622,1868 hektárov tvorí orná pôda, lúky, pašienky a obecne zastavaná plocha. Socialistický sektor obce, teda JRD v obci Ptičie, vlastní 586, 1709 hektárov pôdy. Z uvedeného množstva je 334, 2286 hektárov ornej pôdy. Zvyšok tvoria lúky a pašienky. Do súkromného hospodárstva náleží 15, 1300 hektárov pôdy. Obecne zastavaná plocha so záhradami meria spolu 20, 8859 hektárov. Teda obec Ptičie vlastní v katastri svojej obce už spomínaných 622, 1868 hektárov všetkej pôdy vlastnej.¹³

3. VODNÉ POMERY, POTOK A JEHO PRÍTOKY

V 60.tých rokoch minulého storočia obec Ptičie bola dostatočne zásobovaná vodou. Iba v letných mesiacoch v čase veľkých horúčav v potokoch voda vysychala. Pitnej vody bol dostatok, nakoľko skoro každý mal vlastnú studňu vo dvore. Vodné nádrže obci chýbali a tak v prípade požiaru i keď je v obci požiarný zbor, hrozilo nebezpečenstvo, že celá obec mohla zhorieť. Požiarne striekačky totiž nebolo možné napojiť na silný zdroj vody.

Potok tečúci cez obec má

Starobylá studňa

12 KOP, s. 6-7.

13 Takýto stav obce Ptičie zachytil obecný kronikár Pavol Dzeman v 60.tých rokoch minulého storočia v obecnej kronike. Porov. KOP, s. 5-8.

názov Ptavka. Názov je odvodený od riečky tečúcej údolím Porúbka-Chlmec-Podskalka. Táto sa volá Ptava. Ptávka je jej prítokom. Obecný potok Ptavka vyviera spod Čarnej na chotári obce Kamienka. V smere toku Ptavky od prameňa až po Ptičie vtekali do nej mnohé jarčeky - horské bystriny. Spod Čarnej vteká do Ptavky jarček idúci cez Misarovo. Poniže je to zas jarček z druhej strany, prameniáci spod Drinovej a majúci názov Hrabinov jarok. Jeden jarček sa tak vlieval z pravej a druhý zas z ľavej strany. Ďalším prítokom - jarčekom Ptavky bol Vasilov jarok. Vyviera spod Čarnej na Jarčisku. Les pod Čarnou bol na vođu bohatý. Bolo tu veľa dobrých prameňov. Vasilov jarok vteká do Ptavky tesne za dedinou a to za záhradou bývalého gazdu Štefana Struňáka. Pozdĺž cesty na pašienky tečie Chmelnikov jarok, vlievajúci sa do Ptavky pred domom bývalého gazdu Pavla Dzemjana. Väčšia časť prítokov, i keď malých, sa k Ptavke pripájala zo severného svahu. Najväčšiu pozornosť si zasluhuje prítok, pripájajúci sa k Ptavke pred domom bývalého gazdu Michala Behúna na jednej strane a Jána Ročňáka na druhej strane. Prítok sa stekal zo studničiek v Slavine a Hruškovej. Posledným prítokom je Kubákov jarok, ktorý vteká do Ptavky na dolnom konci obce a to pod cintorínom.

Práce na úprave potoka v r. 2006

Takto pospájané jarčeky i malé nepatrné žriedla vytvárajú spomínaný potok, tečúci cez Ptičie. Potok Ptavka bol v minulosti neupravený, plný všelijakých odpadkov. Kde-tu našli sa aj vyčistené miesta a tie slúžili ľuďom pre rôzne domáce účely. Čo sa týka vodného živočíšstva, v potoku v 60.tych rokoch minulého storočia sa našli občas aj ryby a to poniže dediny. Iné vodné živočíšstvo tu nie je. Toto sú zhruba vodné pomery v obci Ptičie.¹⁴

V roku 2006 bola prevedená rozsiahla regulácia potoka Ptavka v obci Ptičie vďaka využitiu fondov z Európskej únie a vďaka aktivite Obecného úradu v Ptičom na čele s jeho starostom Mariánom Čorným.

14 KOP, s. 8-10.

III. Z HISTÓRIE OBCE

1. POČIATKY OBCE

Začiatkom minulého storočia uhorský historik S. Borovszky o obci Ptičie napísal: "Ptičie, malá slovenská obec v údolí Laborca, 105 domov a 543 rímskokatolíckych obyvateľov. Pošta, telegraf a železničná stanica

Humenné. Uvádza sa už r. 1273, keď hrad Peteche dostal Jákó z Michaloviec, prapredok Sztárayovcov, od kráľa Štefana. Potom patrila do Humenského panstva a pamiatka na

hrad celkom zanikla. R. 1631 tu mal časť majetkov aj Juraj Leöwey. V novšej dobe tu mali väčšie statky grófi Csákyovci a gróf Gejza Andrassy. Patrí sem samota Florova a kúpele Szirtalja, ktoré ležia v rozprávkovo krásnom prostredí a navštevujú ich mnohí z okolia, zvlášť z Humenného." ¹⁵

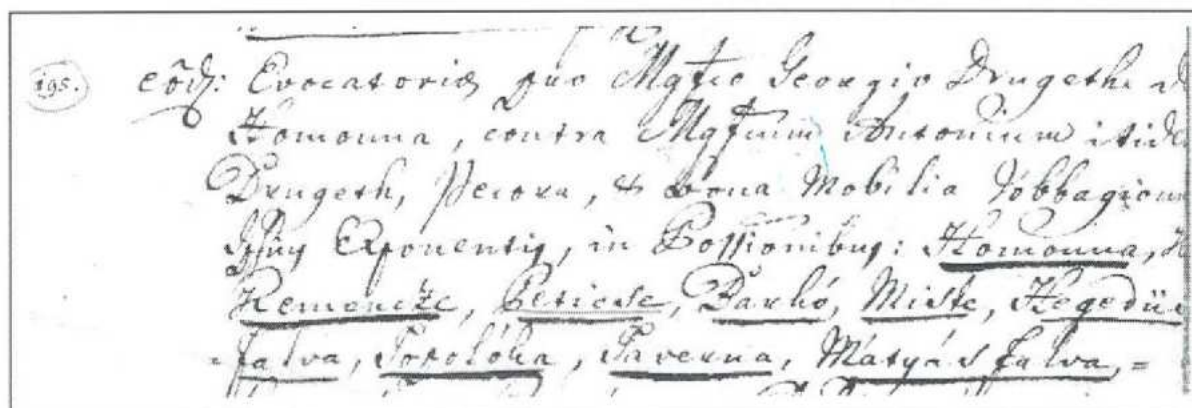

Erbová pečať Filipa I. Drugeta

Avšak jestvujúci dobový dokument, v ktorom sa po prvý raz uvádza obec Ptičie, pochádza z roku 1317. Ide o listinu uhorského kráľa Karola Róberta, ktorý po víťaznej bitke pri Rozhanovciach v blízkosti Košíc z dňa 15. júna 1312 daroval Filipovi Drugetovi, ktorý prejavil značné hrdinstvo v tejto bitke po boku kráľa, dal do vlastníctva majetky po Petrovi synovi Petena.¹⁶ V listine sa konštatuje, že Karol, kráľ Uhorska pozbavil vlastníctva majetkov Petra syna Petena z dôvodu, že sa podieľal na príprave vraždy kráľa Karola Róberta v čase, keď tento mal sa zdražiať v okolí Sárospataku a tiež v Temešvári. Z toho dôvodu kráľ ho pozbavil vlastníctva všetkých hradov a majetkov. Všetky

15 BOROVSZKY, S.: *Zemplén vármegye*. Budapešť 1906, s. 100.

16 ULIČNÝ, Ferdinand: *Dejiny osídlenia Zemplínskej župy*. Zemplínska spoločnosť, Michalovce 2001, s. 413.

Listina z r. 1543

tieto majetky kráľ dal do vlastníctva Filipovi Drugetovi, ktorý pochádzal z Apúlie. Išlo predovšetkým o majetky, ktoré patrili k hradu Zemplín a to Jasenov, Ptičie, Kamenica, Snina, Torna, Zaktson, Zubné, Vadna, Papín, Tamkafalva, Iankofalva, Hankovce, Lackovce, Hažin, Humenné, Prepkefalva, Plempnafalva, Ohradzany, Kajnafalva, Kepla, Luka a Halatskafalva s ich hranicami (chotármi), so všetkým, čo Peter syn Petena užíval.¹⁷

Ďalší písomný záznam, v ktorom sa spomína obec Ptičie ako súčasť panstva Humenné, pochádza z roku 1543, a je uložený v Štátnom oblastnom archíve v Prešove.¹⁸

17 SEDLÁK, Vincent: *Regesta diplomatica nec non epistolaria Slovaciae II*. VEDA SAV Bratislava 1987, s. 137: Text tejto listiny je nasledovný: "Karolus, rex Hungariae Petrum filium Pechenye, qui ipsum penes Patak aegre decumbentem occidere voluerit, item in Temesvar commorantem per conductum assassionem interfici curare intenderit, omnibus castris et possessionibus, ad Zempleny et Gyepvelue spectantibus et ultro Veke protendentibus privavit aedemque bona Philippo, de Apulia oriundo, comiti de Scepus et Ujvar, specificè castrum Zempleny cum adpertiis leszenő, PETHITSE, Kementze, Szinna, Torna, Zaktson, Zubna, Vadna, Papfalva, Tamkafalva, Iankofalva, Hankfalva, Laczafalva, Hazina, Homonna, Prepkefalva, Plempnafalva, Garagina, Kajnafalva, Kepla, Luka et Halatskafalva cum illis limitibus et pertinentiis, cum quibus Petrus filius Pechinye utebatur, donavit."

18 ŠOBA Prešov, N. Šebastova, Fond: Drugeth-Humenné; i.č. 97, signatúra: A-11; nr. 195.

2. NAJSTARŠIE DEJINY OBCE PTIČIE

To, že obec Ptičie bola osídlená pred mnohými storočiami svedčí aj archeologický nález mincí z keltského obdobia, teda pred viac ako dvetisíc rokov. Práve tento nález keltských mincí urobil Ptičie známym dokonca svetovej verejnosti. V Encyklopédii Slovenska obec je charakterizovaná takto: "(Ptičie) Archeologická lokalita - poklad strieborných keltských mincí, uložených v hlinenej nádobe, z ktorého sa zachránilo 236 tetradrachiem napodobenín macedonských mincí z 2. storočia pred naším letopočtom."¹⁹ O tejto udalosti v obecnej kronike čítame tento záznam: "Pod lesom na chotári zvanom Hruny, našiel Jozef Drabant na poli pri oraní unikátny poklad uložený v prastarej nádobe. Poklad obsahoval 236 mincí, ktoré vážili 3,5 kilogramov. Jednu stranu mince dekorovala hlava dlhovlasého a bradatého panovníka, druhú stranu tvoril obrys cválajúceho koňa. Tento poklad dlhý čas zostal doma nepovšimnutý. O nejaký čas, syn Juraj Drabant odovzdal poklad Okresnému vlastivednému múzeu v Humennom. Mince boli odoslané na výskum do Archeologického ústavu Slovenskej akadémie v Nitre, odkiaľ im Dr. Eva Kolníková odpovedala, že sú to keltské mince, na ktorých sú napodobnené tetradrachmy kráľa Filipa II. a Alexandra Macedonského z 3. resp. 2. storočia pred naším letopočtom..."²⁰

Ukážka keltských mincí, nájdených v obci Ptičie

19 Porov. *Encyklopédia Slovenska* IV. Bratislava 1980, s. 588.

20 KOP, s. 516.

Eva Kolníková tomuto nálezu mincí z Ptičieho venovala štúdiu v odbornom časopise Slovenská numizmatika a o tomto náleze doslovne píše toto: "Roku 1968 získalo Okresné vlastivedné múzeum v Humennom od Štefana Drabanta, obyvateľa obce Ptičie v Humennskom okrese, hromadný nález strieborných mincí. Menovaný navštívil múzeum najprv so žiadosťou o určenie a ohodnotenie jednej mince. Len postupne sa podarilo riaditeľovi múzea J. Guzejovi zistiť, že Š. Drabant vlastní väčší komplex mincí, a zachrániť ho pre múzeum.

Podľa výpovede Š. Drabanta poklad objavil na jar 1950 pri orbe na miernom pahorku v polohe Hruny v chotári obce. Pluh narazil na hlinenú nádobu a rozbil ju. Črepom z nádoby nevenoval pozornosť ani nálezca, ani jeho matka, ktorá tu bola prítomná, pretože sa zamerali na zozbieranie obsahu nádobky. Nálezcová matka zozbierala rozsypané mince do zástery a motykou prehrabala okolie nálezu. Mince doma odložili a dlhší čas im nevenovali pozornosť. Nález ohlásili múzeu s veľkým časovým odstupom od jeho objavenia. Zachránilo sa 237 mincí, pričom nemožno s istotou tvrdiť, že ide o celý pôvodný komplex. Už zbežný pohľad na obsah nálezu naznačil, že je to jeden z mimoriadne vzácných dokladov o spoločensko-hospodárskych pomeroch na území východného Slovenska v posledných storočiach pred n.l.

Komplex pozostáva zo strieborných mincí, napodobenín tetradrachiem macedonského kráľa Filipa II. (359-336 pred n. l.) Na averze je vyobrazenie vpravo obrátenej mužskej hlavy (Zeus) s bohatou bradou a fúzmi, na hlave je vavrínový veniec. Okolo mince je perlovec. Vyobrazenie na averzoch nie je jednotné, predstavuje razidlá rôznej kvality. Na reverze je vľavo obrátený klusajúci kôň, jazdec na koni je štylizovaný rôzne. Práve tento fakt spôsobuje typologickú rôznorodosť mincí zastúpených v komplexe. Stvárnenie jazdca na koni, odlišné od pôvodnej predlohy, ale i navzájom, umožňuje rozlíšiť 9 typov; v rámci nich možno sledovať viacero variantov, ktoré pravdepodobne vznikli v dôsledku obnovovania razidla.

Mince sú zhotovené z dobrého striebra, hmotnosť sa pohybuje od 12, 21 do 14, 89 g. Celková hmotnosť 237 exemplárov je 2916, 77 g. Veľkosť mincových kotúčikov sa pohybuje od 2, 12 do 2, 60 cm, hrúbka od 0,4 do 0,6 cm. Vyobrazenie má zväčša vysoký reliéf. Presné analógie k všetkým typom zastúpeným v náleze sa

nateraz nepodarilo zistiť ani v dostupnej literatúre, ani v zbierkach domácich alebo niektorých zahraničných múzei.²¹

V chotári obce Ptičie sa našli aj iné mince, ktoré dnes sú uložené v rozličných múzeách na Slovensku. Dňa 7. augusta 1959 našli Ján Babinec a Michal Behun 340 strieborných mincí, ktoré boli uložené niekedy v 18. storočí. Jedna sa o mince zo 16. - 18. storočia. Ich pôvod a vek je nasledovný: Uhorsko, Leopold I. (1657-1705); Čechy, Leopold I. (1657-1705), biskupstvo Olomouc, Eggenberg; Sliezko, Leopold I. (1657-1705), Lehnica - Breh, Silvius Fridrich (1664-1697); Rakúsko, Štajersko, Leopold I. (1657-1705), Tirolsko, Ferdinand Karol (1632-1662), Poľsko, Žigmund III. (1587-1632), Ján Kazimír (1648-1668), Prusko, Fridrich III. (1688-1701).²²

Za neznámych okolností v neznámej dobe bola nájdená v chotári obce Ptičie minca - poltorák z roku 1627, ktorý sa razil v časoch poľského kráľa Žigmunda III. (1587-1632). Táto minca je uložená v zbierkach Východoslovenského múzea v Košiciach.²³

3. VLASTNÍCI OBCE V MINULOSTI

V maďarskej literatúre z prelomu 19. a 20. storočia nachádzame zmienku o tom, že v 13. storočí kráľ Ladislav IV. (1272-1290) majetok Peteche (Ptičie) v Zemplínskej stolici daroval magistrovi Andrejovi a jeho bratovi.²⁴

Táto dedina pravdepodobne už koncom 13. storočia, dokázateľne začiatkom 14. storočia patrila šľachticovi Petrovi synovi Petena. Predpokladáme, že Ptičie, podobne ako Hažín a Humenné jestvovali pred 13. storočím, možno už pred 11. storočím, kedy patrili k najstarším sloviensko-slovanským dedinám v blízkom okolí.

21 KOLNÍKOVÁ, Eva: *Hromadný nález keltsko-dáckych mincí v Ptičia*. Príspevok k hospodársko-spoločenským dejinám východného Slovenska. In: Slovenská numizmatika VI., 1980, s. 23-98.

22 HLINKA, J. - KRASKOVSKÁ, L. - NOVÁK, J.: *Nálezy stredovekých a novovekých mincí na Slovensku*. Bratislava 1968, s. 150; HLINKA, J.: Poľské razby v nálezoch mincí na Slovensku. In: Zborník SNM - História 13, 1973, s. 253-291.

23 KOLNÍKOVÁ, E. - HUNKA, J.: *Nálezy mincí na Slovensku IV*. Nitra 1994, s. 172.

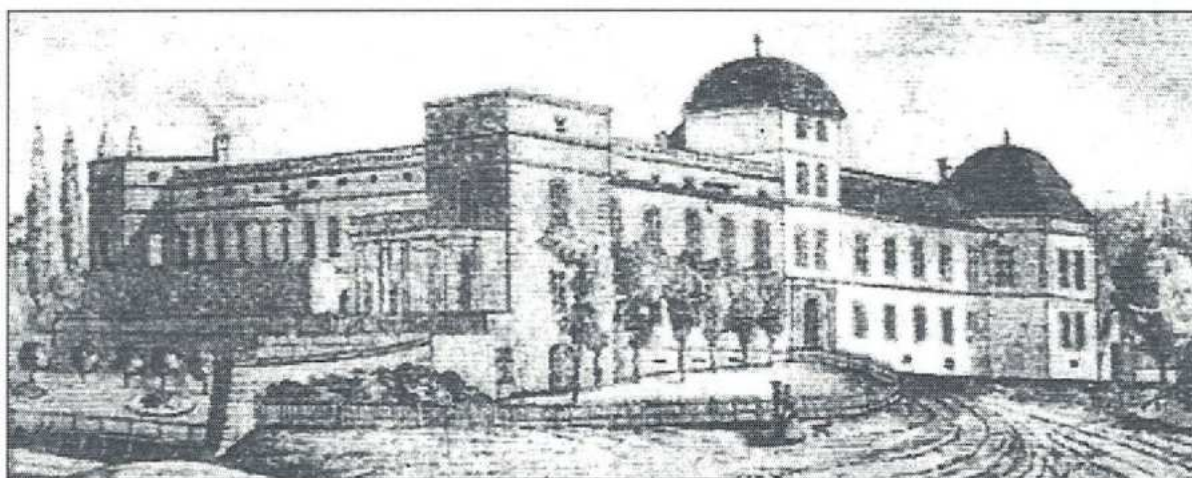
24 DINGÓ GYÁRFÁS, Géza: *Adalékok Zemplén vármegy történetéhez /Dokumenty k dejinám Zemplínskej stolice/ IX*. Sátoraljaújhely 1904, s. 106. Výpisky z knihy uložené v Archíve OÚ Ptičie.

Gróf Juraj III. Druget

Nezachovali sa listiny o tom, dokedy Ptičie vlastnili uhorskí králi a kedy ich nadobudli šľachtici. Stalo sa tak nepochybne v 13. storočí. Zistiteľné je, že Ptičie držal spomínaný šľachtic Peter začiatkom 14. storočia a že ich v roku 1317 daroval kráľ Filipovi Drugetovi. Drugetovci boli zemepánmi dediny ešte v 17. storočí, ako majetkovej súčasti panstva Humenné. Časť dediny však patrila miestnym zemanom, dokázateľne na prelome 16. a 17. storočia. V polovici 17. storočia časť dediny patrila kláštoru jezuitov v Užhorode.²⁵

V roku 1567 tamojšie sedliacke domácnosti vyplatili daň kráľovi od 7, 75 porty. Iné tri domácnosti boli želiarske. Neskôr sedliakov ubudlo a schudobneli, lebo v roku 1582 ich zdanili od 4,5 porty. Tamojšie sídlisko malo v roku 1600 obývaných 11 poddanských domov, ako aj štyri obydlia miestnych zemanov. Na prelome 16. a 17. storočia bola obec Ptičie stredne veľkou dedinou s poddanskými, ale aj zemianskymi, slovenskými obyvateľmi. V 17. storočí sedliaci schudobneli, čo sa výrazne prejavilo aj v znižovaní ich zdaňovania. V roku 1610 boli sedliaci zdanení od štvrtí a osminy

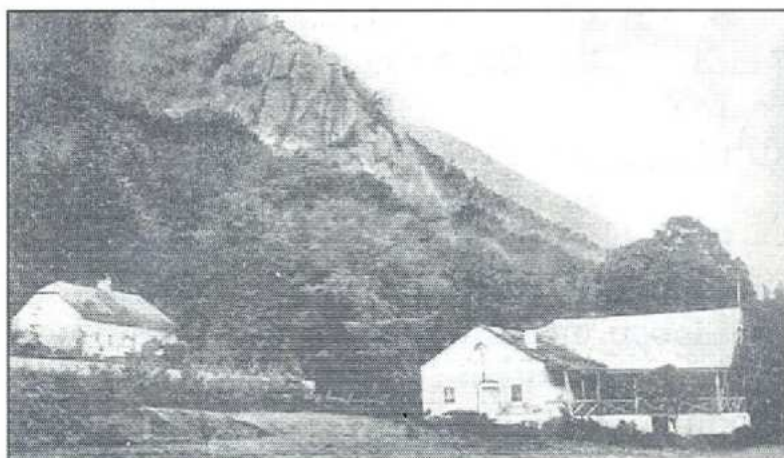
Kaštieľ Drugetovcov v Humennom v 17. stor.

25 ULIČNÝ, F.: *Dejiny osídlenia Zemplínskej župy*. Zemplínska spoločnosť, Michalovce 2001, s. 413-414.

porty, v roku 1635 zdanili sedliakov, ale aj želiarov spolu od 0,5 porty. V týchto rokoch bol nielen nízky počet sedliakov, ale boli aj mimoriadne chudobní. V roku 1623 bolo v obci Ptičie 21 poddanských domácností. Tri sedliacke domácnosti hospodárili na celých usadlostiach, 11 sedliackych domácností hospodárili na polovičných usadlostiach, tri domácnosti na štvrtinových usadlostiach, a napokon štyri sedliacke domácnosti v obci Ptičie boli želiarske. Poddanské domácnosti z obce Ptičie svojim zemepánom, ktorí v tom čase boli Drugetovci, každý rok platili povinnú daň a odovzdávali dávky v naturáliach. Na prelome 17. a 18. storočia bola obec Ptičie stredne veľkou obcou. V rokoch 1715 bolo v obci Ptičie 14 poddanských domácností, a v roku 1720 bolo v obci 12 poddanských domácností.²⁶

Od konca 17. storočia do polovice 19. storočia obec Ptičie bola vlastníctvom rodu Csákyovcom,²⁷ neskôr Szapáryovcom. V roku 1715 bolo v obci obývaných 14 domov a opúštených 11 domov. O 72 rokov neskôr tu žilo vo vyše 50 domoch 435 ľudí a za ďalších 40 rokov pribudlo 25 domov a 143 obyvateľov. Živili sa prácou v rozsiahlych lesoch a poľnohospodárstvom.

Koncom 19. a začiatkom 20. storočia mali v Ptičom majetky Andrásyovci, ku ktorým patrili aj kúpele Szirtalja. Nachádzali sa na miestach dnešnej predajne holandského nábytku na Podskalke.²⁸

Kedysi kúpele Sirtalja na Podskalke, r. 1903

26 Tamže. *Želiari* (lat. *inquilini*, *subinquilini*) - pod týmto názvom sú pomenované poddanské rodiny, ktoré vlastnili dom a v niektorých prípadoch aj malý kús poľa. Spravidla neboli vstave udržať si ťažné zvieratá do záprahu, a preto ak chceli zadovážiť pre seba i pre svoju rodinu potrebné živobytie, počnúc 18. storočím boli nútení podujímať sa na ťažkú prácu. Porov. KUČERA, Matúš: *Cesta dejinami. Novoveké Slovensko*. PERFEKT, Bratislava 2004, s. 185.

27 SZIRMAY, Antonius: *Notitia topographica, politica inclyti Comitatus Zempleniensis*. Typis Regiae Universitatis Pestanae, Budae 1803, s. 361.

28 KLOČANKOVÁ, Márie (zost.): *Ptičie píše svoju históriu už vyše 720 rokov*. In: *Zemplínsky denník*. Roč. II., číslo 146/2000, z dňa 26. júna 2000, s. 4.

Majetok grófa Andrásyho bol rozsiahly. Zo Súpisu majetkov grófa Manó Andrásyho a jeho mužských potomkov v obci Ptičie spolu s hnutelným majetkom a právami k nim patriacimi, prevedený humenským kráľovským sudcom Dr. Elekom Kovaliczky sa dozvedáme, že tento majetok tvorili:

1. Krčma v Ptičom (v dome č. 75) z kameňa, pokrytá šindľom, 16 m dlhá a 6, 8 m široká. Je v nej pitvor, miestnosť na pitie, obytná izba a komora. Jej hodnota je 420 zlatých.

2. Na tom istom pozemku stajňa pre dobytok z dreva, pokrytá šindľom, dlhá 9, 7 m a široká 4 m. Jej hodnota je 210 zlatých.

3. V obci hájovňa z kameňa, pokrytá škridlicou, dlhá 15, 9 m a široká 5, 55 m, s pitvorom, obytnou izbou a komorou. Jej cena je 430 zlatých.

4. V samote Florova dom pre čelaď z kameňa a tehál, pokrytá šindľom, dlhý 18, 7 m a široký 6, 8 m, s pitvorom, dvoma obytnými izbami a stajňou. Jeho cena je 385 zlatých.

5. Oproti domu pre čelaď salaš a košiar pre ovce z kameňa, pokrytý šindľom, dlhý 38, 1 m a široký 10, 5 m. Jeho cena je 950 zlatých.

6. Pri salaši sklad na krmivo z dreva, pokrytý slamou a šindľom, dlhý 21, 55 m a široký 7, 8 m. Jeho cena je 600 zlatých.

7. Tamtiež skladisko na plevy z dreva a so šindľovou strechou, dlhé 7, 8 m a široké 3, 6 m. Jeho cena je 48 zlatých.

8. Senník z pôvodného súpisu nebol nájdený.

9. V obci sa nachádzajúci mlyn z kameňa a tehál, pokrytý šindľom, 20, 55 m dlhý a 8, 5 m široký, s dvoma kameňmi, obytnou izbou mlynára a komorou. Jeho cena je 480 zlatých.

10. Pri mlyne stodola, vozáreň a stajňa z dreva a so šindľovou strechou, dlhá 29, 5 m a široká 5, 75 m. Ich cena je 205 zlatých.

11. V samote Podskalka horáreň

z kameňa a so šindľovou strechou, dlhá 15, 3 m a široká 6, 1 m, s pitvorom, izbou a komorou. Ich cena je 400 zlatých.

Bývalá vozáreň

12. Krčma (na Podskalke) z kameňa a tehál so šindľovou strechou, dlhá 15, 1 m a široká 6 m, s verandou, pitvorom, izbou na pitie, obytnou izbou a pivnicou. Jej cena je 1100 zlatých.

13. Pri krčme stajňa pre dobytok z kameňa a tehál, so šindľovou strechou, dlhá 18, 5 m a široká 2, 5 m. Jej cena je 470 zlatých.

14. Takisto v Podskalke stojí kúpeľná budova z kameňa a tehál, pokrytá šindľom, dlhá 15, 1 m a široká 6 m, s reštauráciou, verandou, 6 kúpeľnými izbami, jednou malou izbou, záchodom, tanečnou sálou a kotolňou. Jej cena je 1500 zlatých.

15. Okrem toho k veľkostatku patrí pôda:

- intravilán - 6 katastrálnych jutár a 968 lakťov
- orná pôda - 222 kj a 888 lakťov.
- záhrady - 9 kj a 1305 lakťov.
- lúky - 82 kj a 17 lakťov.
- pasienky - 66 kj a 1279 lakťov.
- lesy - 1120 kj a 1098 lakťov.

Cena tejto pôdy je 20000 zlatých. Celková hodnota majetkov grófa Manó Andrásyho podľa tohto súpisu z roku 1872 činila hodnotu 27238 zlatých. (Pod týmto súpisom nasleduje úradné rozhodnutie a potvrdenie župného súdu v Sátoraljaujhelyi pre vdovu po grófovi Karolovi Andrásym grófkou Etelku Szapáryová a jej syna grófa Manó Andrásyho.²⁹

Na majetkoch grófa Andrásyho pracovali aj niektorí remeselníci, či iní hospodárski pracovníci. Tak napr. patril medzi nich aj kováč. V druhej polovici 19. storočia obecným kováčom v Ptičom bol Michal Čornokovič (nar. v r. 1807 v Droholiči, Ukrajina). Bol ženatý a jeho manželka sa volala Anna rod. Gumeňacká (nar. r. 1831 v Droholiči, Ukrajina). Mali spolu 4 deti (Ján, Karol-Ján, Zuzana, Štefan). Ubytovaný bol na Obecnom dome, kde mal zároveň aj svoju kovačskú dielňu. Býval v skromných pomienkach. Celá rodina sa musela uspokojiť s jednou izbou a predsieňou.³⁰

Mlynárom v obci Ptičie v druhej polovici 19. storočia bol Štefan Petruška (nar. r. 1839 v Stropkove). So svojou manželkou Annou rod. Alexovičová (nar. r. 1841 v Chlmci) mali spolu 4 detí (Mária, Anna, Zuzana, Andrej). Na hospodárstve a v mlyne mu pomáhali

29 Opis a preklad tohto dokumentu sa nachádza v AOÚ Ptičie, dokument pod názvom: Zemplínsky župný archív Sátoraljaujhely: Materiály k dejinám obce Ptičie, str. 21-22.

30 Tamže, s. 7.

Pozostatky starého mlyna

traja sluhovia, a to: Ján Fedorčák (nar. r. 1849 v Stropkove), Fedor Došeda (nar. r. 1838 v Liske Bežniakovej v Haliči, Ukrajina) a Mária Čorná.³¹

O početné stádo oviec sa staral bača grófký Etelky Andrassyovej. Býval v obci Ptičie, v dome s popisným

číslom 83. Dom tvorili jedna izba s predsieňou, v ktorých bývali spolu piati ľudia. Bačom v druhej polovici 19. storočia bol Juraj Karabin (nar. r. 1831 v Karnej). Mal manželku Máriu rod. Barnová, a tri detí: Anna, Jozef, Juraj. Staral sa o veľký počet domácich a užitkových zvierat grófký Andrassyovej. Na starosti mal 537 oviec, troch somárov, jednu kravu a jedno teľa.³²

Gróf Gejza Andrassy (nar. 22.7.1856 Budapešť, zomrel 29.8.1938 v Budapešti). Právo vyštudoval na univerzite v Budapešti a Ženeve. Jeho manželka sa volala Eleonóra rod. Kaunitzová. Bol činný ako politik. V rokoch 1910-1918 bol poslancom v Uhorskom sneme za mesto Humenné.³³

4. POHROMY V HISTÓRII OBCE

Sotva sa nájde mesto alebo obec, ktoré by v priebehu stáročí nepostihlo nejaké nešťastie. Aj obec Ptičie vo svojich dejinách postihli rozličné kataklizmy. Niektoré sú zaznačené v historických dokumentoch, a o niektorých sa odovzdáva správa z pokolenia na pokolenie, až po dnešné časy.

V 70.tych rokoch 18. storočia aj obec Ptičie zasiahlo zemetrasenie, podobne ako viaceré iné obce a mestá horného Zemplína. Za následok malo rozsiahle poškodenie kostola, ktorý bol len nedávno, totiž v roku 1758, postavený a požehnaný. Dá sa predpokladať, že došlo k poškodeniu aj iných budov v obci.

31 Tamže.

32 Tamže, s. 7-8.

33 LENČIŠ, Štefan: *Šľachtický rod Drugetovcov z Humenného*. Humenné 2003, s. 143.

valu búrka utíchla. Voda začala upadať. Škody boli veľké. Nikto zo starých ľudí nepamätal na takú hroznú povodeň v Ptičom aká bola v roku 1951. Úpravy ciest, najmä poľných, trvali až do konca roka. Výmole bolo poznať na poli dosť dlho.³⁴

Veľká a nebezpečná búrka vyčíňala v noci zo 4. na 5. júna 1965. Dňa 6. júna 1965 asi okolo 15.00 hod. (v nedeľu) spustil sa prúdsky leják a hneď aj silný príval vody z okolitých lesov sa hromadil v potoku. Hladina miestneho potoka rýchlo stúpala až

Zaplávená hlavná ulica počas povodne

do takej výšky, že strhla so sebou lávku, ktorou sa prechádzalo cez potok na druhu stranu k obchodu (Glejfova lávka). Strhnutú lávku voda odplávila až na dolný koniec obce pred Pavla Džubáka a tam potom lávku vyhodila na cestu. Veľké množstvo vody vylialo sa na cestu a do dvorov Jozefa Majerníka (č. 99), Jána Cukrovaného (č. 8), Štefana Behúna (č. 7), a Jána Rudačka. Menovaní mali takto zničenú úrodu vo svojich záhradách i záhradkách. Každý myslel, že sa bude opakovať povodeň ako v roku 1951, keď na dolnom konci všetko plávalo vo vode. Búrka našťastie netrvala dlho, a tak nebezpečenstvo pominulo. Predsa však na dolnom konci obce boli znečistené studne špinavou povrchovou vodou natolko, že sa nedali používať dlhú dobu. Voda v studniach sa stala nepitnou.³⁵

K istému druhu celkového ohrozenia obyvateľov obce a tým aj nešťastia môžeme pripočítať nákazu zvierat. Okolo 20. februára 1963 pohryzla akási chorá mačka Jozefa Pristáša a neskôr tá istá mačka poškriabala Zuzanu Valkovú. Podľa chovania mačky veterinárni lekári z Humenného usúdili, že ide o besnú mačku. Mačka

34 KOP, s. 100.

35 KOP, s. 222-223.

pohryzla aj kravu Zuzany Valkovej. Kravu hneď odviezli preč a postihnutých občanov hneď previezli do nemocnice. Z uvedených vážnych dôvodov dňa 21. februára 1963 vystrieľali v obci všetkých psov a mačky na mrhovisku v Hruškovej. Podozrivú mačku usmrtili a odoslali na expertízu. Podľa nariadenia zverolekárov nikto si nesmel do troch mesiacov zadovážiť psa ani mačku. Po niekoľkých dňoch sa Jozef Pristáš a Zuzana Valková vrátili domov.³⁶

5. PRVÁ SVETOVÁ VOJNA

Medzi veľké tragédie 20. storočia nesporne patria dve veľké svetové vojny, ktoré zapríčinili utrpenie a smrť miliónov obyvateľov najmä Európy. Tieto nešťastia sa nevyhli ani obyvateľom obce Ptičie. Po vypuknutí prvej svetovej vojny v roku 1914 aj z obce Ptičie museli narukovať na vojnu títo mládenci a mladí muži: Ján Molokáč, Jozef Behún, Michal Behún, Fedor Petrík, Martin Džubák, Štefan Cukrovaný, Seňák, Štefan Hrindák, Ján Balaščík, Ján Babinec, Michal Antoni, Juraj Hivko, Pavol Ročňák, Jozef Mastilák, Štefan Čorný, Martin Rada, Štefan Mastilák (Bodejko), Štefan Mastilák (Behunov), Gregor Matov (Hreha). Poslední traja boli na fronte v Taliansku. Každý z nich odchádzal s neistotou. Nevedel, či sa ešte niekedy vráti alebo ho postihne krutá smrť. Smrť bola istejšia ako život. Menovaní vojaci boli roztrúsení po celej Európe. Časť z nich bola zabitá a mnoho ich padlo

Jozef Mastilák

36 KOP, s. 222 n.

do zajatia v Rusku. Ako obeť vo vojne padli aj títo mladí muži o obce Ptičie: Ján Molokáč, Jozef Behún, Michal Behún, Fedor Petrík, Štefan Cukrovaný, Saňák, Štefan Hrindák a Martin Džubák (padol v Humennom). Do ruského zajatia padli: Ján Baláščík, Ján Babinec, Michal Antoni, Juraj Hivko, Pavol Ročňák, Jozef Mastilák a Štefan Čorný.

Ostatní občania prežívali hrôzy a útrapy vojny doma. Žili ako sa žiť dalo. Potrava sa mňala, hrozil hlad. Mnoho ľudí z Ptičieho chodievalo za obilím až za Trebišov. Aj soli nebolo. Takto chodievali aj za solou do Solivaru pri Prešove a k Vranovu. Do Vranova bolo bližšie ale soľ bola nekvalitná. Bola to tehlovočervená zmes rozličných primiešaní. Núdza donútila používať aj takúto soľ.

Keďže život bol ťažký, vyskytli sa aj rozličné choroby. Najmä ovčie kiahne usmrtili mnoho obyvateľov obce Ptičie.

V roku 1914 prišlo ruské vojsko do Humenného a odtiaľ aj do obce Ptičie. V obci boli vojaci 36 hodín a potom odišli preč. Boli to Kozáci. Tých 36 hodín pobytu v obci sa zdržiavali vo farskej budove. Kostol nechali nedotknutý.

Vo vojnovom čase spravovali obec Michal Lancoš, Juraj Mastilák (Mičákov) i Martin Rada.

I keď ľudia mali peniaze, predsa nebolo čo kúpiť. Šiat nebolo a obuv bola iba s drevenými podrážkami (tzv. dreváčky). Vo vojnovom období boli aj rekviračky, čiže úradné vyberanie potravín pre vojsko.³⁷

6. DRUHÁ SVETOVÁ VOJNA

Uplynuli dve desaťročia od skončenia prvej svetovej vojny, a obyvateľov Európy postihlo ešte väčšie nešťastie akým bola druhá svetová vojna. Dňa 1. septembra 1939 Nemecko pod vedením Adolfa Hitlera napadlo Poľsko a tým sa začala druhá svetová vojna. Jej dôsledky sa dotkli aj obyvateľov obce Ptičie. Na bojiská boli nútení odísť aj mladí muži z obce. Na front do Sovietskeho zväzu odišli: Ján Baláščík, Ján Majerník (Piškanin), Ján Mastilák (Valov), Štefan Rada, Ján Bešák a Jozef Čorný (Dolňákov). Meno-

37 KOP, s. 73 n; *Pamätná kniha farnosti Ptičie*, Dodatok, s. 3. In: Archív RKFÚ Ptičie.

vaní chtiac-nechtiac ocitli sa ďaleko v ruskej zemi a odtiaľ potom prichádzali na Slovensko s podlomeným zdravím na zotavenie.

Keďže vojna zúrila, jední boli na fronte, iní museli cvičiť doma brannú výchovu. Branná výchova bola povinná pre všetkých chlapov do 60 rokov. Cvičenie sa prevádzalo každú nedeľu v skorých ranných hodinách pod velením Juraja Majerníka. Cvičiteľom bol Andrej Repko. Pozornosť si zasluhuje najmä pokuta 30 korún za každú neprítomnosť na cvičení bez vážnych dôvodov. Cvičenia sa museli zúčastniť aj Ján Kudláč a Elemír Dubay, bývajúci na Podskálke, nakoľko Podskalka patrila územne k obci Ptičie. Aj deti z Podskalky chodili do školy v obci Ptičie. Aj menovaní sa preto museli zúčastňovať na cvičení. Dôležité bolo aj organizovanie civilnej obrany. Večerami museli byť okná zatemnené, aby nepriateľské lietadlá nevideli svetlo. Ani civilná obrana nefungovala tak ako fungovať mala. Keď Nemci utrpeli porážku pri Stalingrade, začali ustupovať. Tak už v lete roku 1943 objavili sa v našich horách, menovite v Čarnej, prví partizáni. Počínali si veľmi opatrne lebo sa obávali zrady. Potravu im obstarávali miestni občania Ptičieho i z okolitých obcí. V jeden skorý jarný deň roku 1944 našiel Jozef Melko z Humenného zabitého človeka poniže hradskej pri moste (pri potoku na zemi pod vrbou na Valovej lúke). Hneď prišli žandári a nakoľko sa mŕtvola nachádzala na chotári obce Ptičie, doviezli ju do márníce na cintorín. Celú vec prešetrili a podľa akéhosi kúska papiera zistili meno i národnosť. Mŕtvy sa menoval Eugen Šomský, pôvodom Poliak. Bol iba v ponožkách, prikrytý plášťom. Bol partizánom a z neznámych príčin bol svojimi spoločníkmi zastrelený strelou z pištole do hlavy. Na cintoríne v márníci previedol na menovanom pitvu Dr. Zinkovský. Po prevedení pitvy bol Eugen Šomský pochovaný na cintoríne uprostred na samom vrchnom okraji bez akéhokoľvek náhrobného znaku. Bol to mladý, silný, urastený muž asi 30 ročný, o ktorého sa nikto nehlásil ani po vojne. Truhlu mu urobili z dosák a takto ho pochovali miestni občania.³⁸ Z príležitosti 20.výročia oslobodenia sovietskou armádou MNV v obci Ptičie v roku 1965 použil hrob tohto partizána na pietnu spomienku. V obecnej kronike je o tom tento záznam: Keďže rok 1965 nám pripomína dvadsiate výročie oslobodenia našej vlasti, v májových

38 KOP, s. 73-74.

Hrob Eugena Šomského

dňoch spomíname si aj na tých, čo položili životy za naše oslobodenie. Jeden z takýchto bojovníkov za slobodu spočíva aj tu na našom cintoríne. K dvadsiatemu výročiu oslobodenia našej vlasti bol mu postavený pomník s nápisom po ruský:

Здес похоронен старший лейтенант
Эвген Шомски,
погиб 1944 году

(Tu je pochovaný nadporučík Eugen Šomský, zomrel v 1944 roku).

Pri tejto príležitosti pred-

stavenstvo MNV v obci vyzvalo dňa 12. mája 1965 všetkých občanov, aby sa zúčastnili čistenia a upratovania cintorína. Po tejto akcii sa vzhľad cintorína zlepšil.³⁹

Front sa približoval, len čo sa začalo s mlatbou v roku 1944, už tu boli povolávacie rozkazy pre vojakov Jána Ročňáka, Štefana Dupku, Jozefa Antoniho, Jozefa Dolňáka, Jána Bošku, Štefana Dzemjana a Štefana Raka. Prišli žandári a menovaní museli nastúpiť k vojsku do Levoče. V tom čase vypuklo Slovenské národné povstanie (SNP) a tak menovaní boli v povstaní. V období SNP Nemci začali odzbrojovať a tak slovenskí vojaci z Poľska sa vracali domov i cez lesy k svojim príbuzným. Vojenské šaty vymenili za civilné, ktoré im dali občania. Občania obce Ptičie im tiež poskytli pomoc, najmä jedlom a oblečením; to všetko podľa svojich možností. Z povstania po dlhom potulovaní sa lesmi vrátili sa domov Ján Ročňák, Štefan Dzemjan, Štefan Dupko, Ján Boško, Jozef Antoni, Jozef Dolňák i Štefan Rak. Aj žandári boli bezmocní. Boli odzbrojení a zdržovali sa u vládneho komisára Jána Balaščíka. Opustili žandársku stanicu v Kamenici nad Cirochou a prišli do obce Ptičie. Tu pracovali spolu s občanmi obce, kosili lúky a takto sa skrývali. Jedného septembrového večera v roku 1944 navštívili ich partizáni a vyšetrovali ich. Vtedy večer bolo v

39 KOP, s. 225.

obci okolo 60 partizánov. I front už bol blízko na Ukrajine a už sa blížil. Koncom septembra 1944 prišli do obce nemeckí vojaci, nakoľko Nemci ustupovali. Ľudia žili v neistote a strachu. Obávali sa o svoju budúcnosť. V každom dome boli ubytovaní dvaja-traja nemeckí vojaci. Nemci zo strachu pred partizánmi vyrúbali časť sosnového lesa na Podhurkou, nakoľko les sa ťahal až celkom nad záhradami. Potom už boli spokojnejší. Jedla mali dosť, boli dobre zásobovaní. V stodole Juraja Mastiláka (Glejfa) mali sklad s cigaretami a rôznymi šumivými prípravkami do vody na pitie. Ba aj chlapci si sem-tam na nich pochutnali. Chodievali do stodoly kraďnúť. Jedného dňa začali chlapci vyrábať šumivú vodu v potôčku na Majeri. Na jednom mieste hore potôčka rozpúšťali šumivé prášky do vody a dole potôčik zahátili a takto pili šumivú vodu. Aj na cigaretách značky Sulima si pochutnávali, i keď tajne. V prvej skupine nemeckých vojakov, ktorí ustupovali a prišli do obce Ptičie, prejavovala sa vysoká kultúra. Občania ich samých nechávali v domoch a odchádzali na pole. Vojaci bez dovolenia majiteľa domu sa ničoho ani nedotkli. Rád ponúkali zo svojho. Po ich odchode na ich miesto prišla iná skupina vojakov s novými spôsobmi a inou náplňou života. Do obce prišli smerom od Kamienky. Pred sebou hnali čriedy dobytky, ktorý nahnali do záhrady Jána Majerníka uprostred dediny. Z vtedajšej hasičskej zbrojnice si pripravili bitúnok. Tu rad-radom porážali dobytok a mäso hneď spracovávali na mäsové výrobky a to salámy, pomazanky i klobásy. V obci Ptičie bola teda výrobná mäsových výrobkov, ktorými bol zásobovaný front. Tieto výrobky Nemci odvážali v nočných hodinách konskými potahmi až za Sninu a to skoro každú noc; takto zásobovali frontových vojakov v pohorí Karpát. Nátlak zo strany Červenej armády však bol veľký. V dôsledku toho Nemci boli nútení odísť aj z obce Ptičie so všetkým mäsiarskym zariadením. Na ich miesta prišla tretia skupina nemeckých vojakov, ktorí však

Pamätná tabuľa obetiam vojen

mali priam barbarské spôsoby. Bolo to v druhej polovici októbra 1944. V tejto skupine boli aj talianski vojaci. V tom čase zo strany vojakov boli časté prípady rabovania, takže obyvatelia obce Ptičie žili v obavách o svoj majetok.⁴⁰

6.1. EVAKUÁCIA OBYVATELOV V ROKU 1944

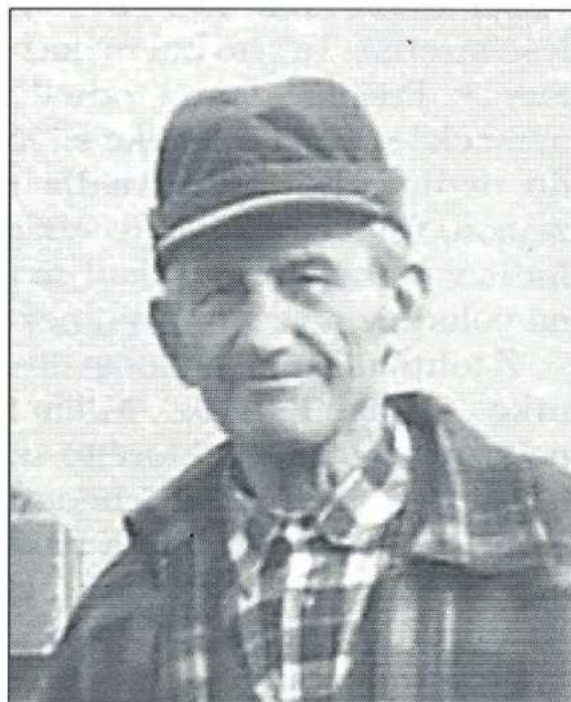
Vzhľadom na to, že obec Ptičie leží stranou od hlavnej cesty, občania z Humenného, Kochanoviec, Lackoviec i Hažína prichádzali ako evakuanti do obce Ptičie. So sebou si prinášali nevyhnutné veci pre živobytie, tiež aj s dobytkom. Aj občania obce Ptičie sa pripravovali na evakuáciu. Mnohí z nich hľadali útočisko v okolitých lesoch kde odišli aj s dobytkom. Zdržovali sa v lesoch zvaných Čarná. Bola to prvá fáza evakuácie. Po ich odchode z obce vojaci začali rabovať. Brali najmä lepšie kone, ktoré chytili na pasienkoch. Namiesto nich im zanechali svoje kone, ktoré neboli už na nič súčas. Z pasienkov zobrali kone Jána Mastiláka (Miltana) a Jozefa Majerníka, Michal Lancoša, Štefana Mastiláka (Bodejka) a Jozefa Majerníka (Piškanina). Syn Jozefa Majerníka, Jozef raz v noci svoju kobyľu ukradol.

V skorých ranných hodinách dňa 1. novembra 1944 začala v obci Ptičie strelba. Nemci chodili z domu do domu a nútili ľudí k evakuácii. Išlo im najmä o mladých mužov a ženy. Starým ľuďom dali pokoj, mohli zostať doma. Nastáva lomož, pláč i hrôza. Občania neevakovali do Prešova ako im nariaďovali Nemci ale odišli do lesa, ktorý sa im stal novým domovom na niekoľko dní. Zhotovili si tam kolibu. So sebou si vzali základné potraviny ako slaninu a masť. Chlieb piekli starí ľudia doma a v noci ho mladí odnášali do lesa. Každý zabíjal kto akú ošipanu mal, len aby neostala doma. Doma hrozilo nebezpečenstvo, že sa jej zmocnia nemeckí vojaci. V lese čakali na odchod nemeckých vojakov z obce. Koliby boli v Chmelnikovom jarku, na Beščitke, v Halakovej, v Hancovom lese, no najviac ich bolo v Bystrom jarku. Tam bola stavba koliby rýchla lebo tu bolo dostatok dosák z vodnej rižne. Bystrý jarok sa takto stal na istý čas obcou evakuantov. Večerami tu chodievali jedni k druhým na posiedky (na večarky). Rozprá-

40 KOP, s. 76.

vali rôzne príhody zo života a tak zabúdali aspoň načas na všetko to utrpenie, ktorému boli vystavení. V Hancovej dolke si urobili kolibu zo senníka pre lesnú zver Jozef a Michal Majerníkovci a Štefan Dzemjan. Dobytok občanov sa pásol po celom lese až po Kiov. Ľudia sa stretávali v lese s partizánmi, ktorí mali štáb v Kiove. Títo hovorili o skorom príchode Červenej armády. No situácia sa stále zhoršovala lebo sa blížila zima. Veľké neprijemnosti v tom čase narobil najmä sneh, ktorý napadol do výšky kolien. S dobytkom bolo veľmi zle. Musel požierať sušinu, ktorá kde-tu trčala spod snehu. No aj dobytok akoby cítil, že sa robí zle-nedobre lebo stal v blízkosti človeka v úplnom klude a tichosti. Ľudia donášali pre dobytok seno potajomky. Veľa toho nemohli nanosiť a tak tí, ktorí mali príbuzných v Chlmci a Porúbke, odháňali dobytok k príbuzným.

V tom čase došlo k tragédii v obci Chlmec a v Porúbke. V jedno skoré novembrové ráno roku 1944 nemeckí vojaci podpálili obidve obce. Obec ľahla popolom. Zapálené obce Nemci strážili až do úplného vyhorenia. Keď sa vracali späť do obce Ptičie, len tak na pobavenie strieľali po ľuďoch, čo niesli krm pre dobytok do lesa. "Takto strieľali z guľometu aj po mne a mojom otcovi na Lachovkách keď sme niesli ďatelinu" - spomína kronikár obce Pavol Dzemjan. - "Našťastie sa nám nič nestalo". V ten deň, keď Nemci vypálili spomínané obce, odviedli do koncentračného tábora Jozefa Mastiláka (Bodejko), Juraja Majerníka a Michala Pluchtu.⁴¹

Michal Pluchta ml.

Zatiaľ čo ľudia boli v lese, Nemci i Taliani v obci rabovali. Brali čo im prišlo do rúk a čo sa im páčilo. Obilie nebrali lebo toho bolo všade dosť, nakoľko úroda v roku 1944 bola nadpriemerná. Keďže Chlmec vyhořel, obyvateľ

41 KOP, s. 77-78.

obce Ptičie Jozef Matta poslal svojho syna Jozefa na koni do Oreského presvedčiť sa, či by nebolo možné previesť tam dobytok, nakoľko tam mal vydatú dcéru. Počas tejto cesty lesom ho postrelil do kolena neznámy strelec. Stalo sa to v lese medzi Chlmcom a Oreským. S veľkými ťažkosťami sa zranený Jozef Matta ml. dostal do domu svojej svokry v Chlmcu (jej dom nezhorel). Odtiaľ ho dopravili do obce Ptičie. V dome Štefana Džubáka na dolnom konci sídlil lekár nemeckej armády. Ten mu nohu ošetril, no menovaný stratil veľa krvi a tak do rána zraneniam podľahol.

Po dvoch týždňoch evakuácie v lese zvolali Nemci všetkých starcov; vysvetlili im, že vedia o tom ako sa občania skrývajú v lese. Nariadili, aby každý šiel pre svojich do lesa a presvedčil ich k návratu do obce. Kto by tento rozkaz neuposluchol a aj naďalej by zotrval v lese, bude pokladaný za partizána čo znamená nebezpečenstvo života. Po stanovenom termíne mali nemeckí vojaci urobiť raziu v lese. Prehlásili, že zastrelia každého, koho v lese stretnú. Takýto bol rozkaz nemeckého veliteľa, ktorý sídlil na fare v Ptičom. Starci odišli a každý svojím vysvetlil aké je nemecké stanovisko a aké sú ich úmysly. Ľudia sa rozhodli a zišli do dediny. No doma vládla neistota. Frontové strely otriasali zemou, front sa blížil. Necelé dva týždne po príchode z lesa trpeli ľudia v rodnej obci a čakali čo bude. Pri evakuácii do lesa sa ráno na poludnie a večer už ani nezvonilo. Nemal kto.⁴²

Z tohto ťažkého obdobia života ľudí v obci Ptičie vo farskej kronike zaznačil farár Michal Rovňák zaujímavú správu o nebezpečenstve, do ktorého sa dostal zvonár Štefan Pristaš. Ako každý deň, tak pred príchodom Nemcom ako i v čase ich pobytu v obci, zvonár zazvonil na modlitbu Anjel Pána. Nemci sa nazdávali, že hlasom zvona dáva nejaké znamenie partizánom a preto ho chceli zastreliť. Našťastie farár im všetko vysvetlil, prečo a kedy sa v obci zvoní, a tak zvonára nechali nažive.⁴³

Dňa 21. novembra 1944 Nemci nariadili evakuáciu smerom na Prešov. Bola vyhlásená obecným bubnom. Každý, kto mal nejaký záprah zapriahol do upravených vozov, a v zmysle nariadenia opustil obec. Bola to cesta do neznáma. Odchádzajúcich evakuantov doprevádzal na koni jeden nemecký vojak, ktorý nemeckým

42 KOP, s. 79.

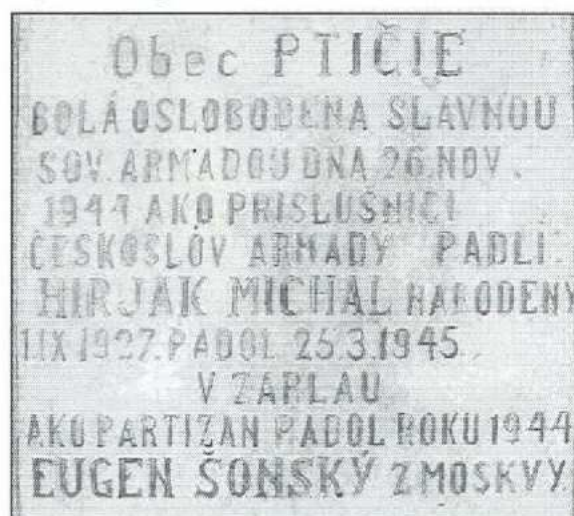
43 Porov. *Pamätná kniha farnosti Ptičie*, Dodatok, s. 11. In: Archív RKFÚ Ptičie.

pokrikom heraus, heraus! - dával pokyny a pobehával od jedného konca kolóny k druhému. Odchádzajúcich obyvateľov obce sa zmocnil neopísateľný smútok, a bolo počuť plač. Už sa zvečerievalo, keď kolona evakuantov sa dostala do Valaškoviec pri Humennom. Nemecký vojak bol bezradný; nepomáhal ani kriek ani nadávky. Ľudia zachádzali s vozmi do dvorov, zatvárali vráta; každý sa snažil skryť ako sa len dalo. Blížila sa noc plná obáv o budúcnosť. Z diaľky bolo počuť výstrely z bojísk. Ustupujúci Nemci vyhadzovali za sebou mosty, koľajnice a iné komunikačné zariadenia, aby takto postupujúcej Červenej armáde sťažili ako sa len dalo napredovanie. V tú istú noc mnohí obyvatelia z obce Ptičie odišli z Valaškoviec do Jasenova. Celú noc bdeli. No na druhý deň ráno prišli Nemci aj do Jasenova. Viacerým ľuďom vzali ich kone. V obci Jasenov prečkali až do večera, a v nočnú hodinu sa vybrali z Jasenova poľnou cestou do Chlmca. Bolo to veľmi náročné, lebo silno pršalo. Na Podskalke bolo počuť už delostreleckú paľbu, čo bol znak bližiaceho sa frontu. Napokon po dvoch dňoch putovania evakuanti okolo pol druhej v noci sa znovu vrátili do rodnej obce. Vrátil sa aj farár Michal Rovňák, ktorý bol evakuovaný do Starého.⁴⁴

6.2. OSLOBODENIE OBCE

Prví ruskí vojaci Červenej armády sa objavili v obci Ptičie ráno 25. novembra 1944. Boli to automatčici, ktorí prišli spolu s minérmi. Bola ich plná dedina. Front odišiel. Straty na ľudských životoch pri prechode frontu z radov občanov Ptičieho neboli žiadne.

Počas celého tohto obdobia hrôzy a neistoty, od príchodu Nemcov do obce až do príchodu vojakov Červenej armády, predstaviteľom obce - obec-

Pamätná tabuľa

44 KOP, s. 80-81.

ným starostom bol Štefan Džubák st. Jeho zástupcom bol Andrej Repko. Keď prišli Rusi, dával im dodávku mäsa. Na mäso sa odovzdával hovädzí dobytok. V budove požiarnej zbrojnice, kde Nemci mali bitúnok, urobili si vojaci Červenej armády istú formu kúpelí, kde sa vojaci zotavovali po ťažkých bojoch. Vystriedalo sa tu mnoho sovietskych dôstojníkov. V budove starej školy mali kuchyňu a jedáleň.

Miestny národný výbor dodával pre Červenú armádu i povozy na prevoz vojakov. Najmä občania, ktorí mali kone, museli ísť s vojakmi. Takto odchádzali s povozmi Jozef Dolňák, Vasiľ Chomanič, Štefan Mastilák (Bodejko), Michal Virtáš, Ján Rada, Jozef Matta, Štefan Dzeman, Štefan Lancoš, Jozef Lukáč a Michal Majerník. Odchádzali až na územie Poľska, a domov sa vracali až po dvoch týždňoch. Vasiľ Chomanič bol v Poľsku ranený. Mína ho vyhodila spolu s vozom do vzduchu.

Michal Hirjak

Zatiaľ čo front postupoval smerom na západ aj vojaci Červenej armády so svojimi vecami odchádzali preč z obce.⁴⁵

V škole po prechode frontu pred Vianocami roku 1944 bol organizovaný vstup do armády. Organizátorom bol príslušník Prvého Československého armádneho zboru v Sovietskom zväze, major Bilej. V obci Ptičie sa prihlásili do Československej armády Jozef Majerník (Piškanin), Štefan Mastilák (Glejš), Juraj Mastilák (Behunov), Michal Ščupák, Michal Hirjak a Michal Pandoš. Prihlásení potom odišli do Sniny, kde po krátkom výcviku boli hneď nasadení do bojov o Liptovský Mikuláš. Iba Michal Hirjak odišiel ako automatčík

45 KOP, s. 81-83.

na tankoch do Poľska, kde pri prvom útoku, niekde na sever od moravskej Ostravy, padol v boji. Podľa správy Ministerstva vnútra ČSR č. 453-23/3-1949-P5 z dňa 1. apríla 1949, padol dňa 25. marca 1945 pri meste Zorban.⁴⁶

Z ostatných uvedených dobrovoľníkov po skončení vojny domov sa vrátili všetci, avšak ranení a s podpomeným zdravím. Michal Ščupák prišiel v bojoch o nohu, Juraj Mastilák mal prestrelené pľúca, Jozef Majerník a Michal Pandoš boli ranení do nôh.⁴⁷

7. POVOJNOVÉ OBDOBIE

Po mnohých útrapách, ktoré mnohým národom spôsobila vojna, prišiel konečne deň jej konca. Stalo sa tak kapituláciou Nemecka dňa 8. mája 1945. Rozbehol sa slobodný život bez vojny, hrôzy a utrpenia na plné obrátky. Ľudia sa dali do práce s novým elánom pri obnove toho, čo vojna zničila, či poškodila. Najmä obec Chlmec bolo potrebné temer celú znovu vybudovať. V obci Ptičie začal plniť svoje úlohy Miestny národný výbor, a v obec mala tiež aj svoj notársky úrad. Nový notársky úrad mal aj nové pomenovanie a to Obvodný úrad MNV v Humennom. Notárom sa stal pán Silbert.

Začalo sa aj s rozpisom dodávok obilia, hovädzieho i bravčového mäsa a zemiakov. Občania - roľníci v obci boli rozdelení do troch skupín a to podľa toho, koľko pôdy vlastnili. Tieto skupiny tvorili: malí roľníci, strední roľníci a boháči. Podľa tohto rozdelenia sa potom rozdeľovala aj povinná dodávka na jednotlivých roľníkov. Pri mlatbe obilia znovu boli pridelení mlatobní komisári, ktorí sledovali výmlat. Roľník bol povinný najprv odovzdať obilie štátu a zvyšok si mohol ponechať. Razilo sa tu heslo: Prvé obilie od mlátačky štátu. Každý roľník bol povinný svoju dodávku odviešť do skladu.

Na jar roku 1946 sa začalo s delbou pozemkov Vojenských lesov. Delbu prevádzal Andrej Salamon z Kamienky. Prideloval pozemky tým občanom, ktorí dovtedy nevlastnili žiadne pozemky. Užívanie pozemkov bezzemkami trvalo iba v tom istom roku, kedy boli rozdelené. Po jednoročnej dobe znovu ich prebral pôvodný

46 Kopia dokumentu v: Archív RKFÚ Ptičie.

47 KOP, s. 82-83.

majiteľ.

Továrne v tom čase neboli v prevádzke alebo pracovali iba v obmedzenom čase i rozsahu, preto bol nedostatok všetkého. Vojna zapríčinila nedostatok v šatstve, obuvi, odeve ba i v jedle bol nedostatok. V štáte sa zavádzal lístkový systém. Občania na základe lístkov si mohli zakúpiť tovar len pre vlastnú potrebu. Peňazí bolo dosť. Boli to staré peniaze z čias Slovenského štátu, nové peniaze i peniaze, ktoré sovietski vojaci nazývali bumašky. Najmä vojaci ich mali dosť. Keď sa im niečo zapáčilo, platili koľko len majiteľ pýtal. Najväčší záujem bol o pálenku. Bola veľmi

Zariadenie na výrobu samohonky

vyhľadávaným a ceneným tovarom. V obci sa rozmohla výroba samohonky podľa receptu sovietskych vojakov. Bola to pálenka varená z vykvasených zemiakov a raže (žita). Riadny lieh či pálenku bolo ťažko dostať. Nohavice, čižmy, čiapky i spodné prádlo a rukavice si ľudia, najmä za samohonku, zakúpili od vojakov sovietskej armády.

Poľnohospodárstvo začalo nadobúdať nevídaných úspechov. Roľníci začali obrábať pôdu racionalnejšie. Popri maštalnom hnoji prihnojovali polia aj umelými hnojivami. Vzhľadom na vyššie výnosy zvyšovala sa aj dodávka pre štát. Na jednotlivé obce prevádzali rozpisy dodávok príslušné notárske úrady a na roľníkov potom Miestne národné výbory. Lístkový systém a výdaj šateniek došiel až tak ďaleko, že lístky i šatenky boli odmietnuté tým roľníkom, ktorí neplnili na 100 % svoje povinnosti voči štátu.

7.1. VODOVOD

Na úseku verejného života boli urobené prvé pokusy na stavbu vodovodu v lese pod Čarnou. Začalo sa zachytávaním prameňov a to od Halakovej až po chotár obce Kamienky. Išlo o pramene: Halakova (dva pramene), Privlaky (tri pramene), Bežčitka (jeden

prameň), Jarčisko (dva pramene) a Seksija (jeden prameň v cirkevnom lese). Vedúcim stavby vodovodu bol predseda MNV Ján Cukrovaný. Robotnícke práce vykonávali občania z obce Ptičie. Stavbu financoval štát z prostriedkov UNRRA. Za vedenia Jána Cukrovaného prečerpalo sa na stavbu vodovodu okolo pol milióna československých korún v starej mene. Nakoľko sa poukázané peniaze vyčerpali, stavba vodovodu ďalej nepokračovala. So stavbou, v menšom rozsahu čo do počtu robotníkov, sa znovu začalo v roku 1949. V roku 1949 nastúpil nový predseda MNV Juraj Majerník. Menovanému boli znovu štátom poukázané peniaze ale po roku sa stavba zastavila na neurčito. Pramene zostali zachytené, no vodu z vodovodu nikto neužíval, lebo vodovodu nebolo.⁴⁸ Až v apríli roku 1977 v obci z iniciatívy MNV sa začalo vážne s výstavbou miestneho vodovodu v hodnote 1.734.000 Kčs. Po viacerých ťažkostiach vodovod bol kolaudovaný 29. decembra 1979. Na tento vodovod sa vtedy nenapojili všetci občania obce Ptičie, nakoľko mali svoje vlastné studne z ktorých sa voda privádzala do domácnosti za pomoci darlinga.⁴⁹

7.2. OPRAVA CIEST V OBCI A POLNÁ TEHELŇA

V roku 1946 a 1947 opravil štát aj cestu od Hirjaka až po Molokáča (cesta na hornom konci obce) a postavil tu aj drevený most. Cesta pozdĺž potoka bola vyvýšená kamením, štrkom a hlinou. Most postavil majster Polačko z Humenného. Na stavbu mosta použil sosnové drevo. Takto cesta smerom na Kamienku stala sa schodnejšiou.

Za účinkovania Juraja Majerníka vo funkcii predsedu MNV sa od základov upravila cesta na vedľajšej strane obce od domu Pavla Džubáka až po dom Jána Mastiláka (Valového). Pri stavbe cesty jednal veľmi ostro. Po spomínanej ulici sa nedalo prejsť iba v lete. V jari a v jeseni sotva trochu popršalo, premenila sa cesta na močiar. Predseda MNV Juraj Majerník nariadil vyrúbať všetko krovie i stromy čo stáli v ceste, či úrodné alebo neúrodné. Občania, o ktorých stromy sa jednalo, ho strašne hrešili. Po oboch stranách cesty dal vykopať šance a na potrebných miestach

48 KOP, s. 84-87.

49 KOP, s. 417, 480-481.

urobiť vodné priepusty, aby v čase dažďa a v jari, keď sa topil sneh, mohla voda odtekať do potoka. Iniciátorom a pomocníkom pri výstavbe cesty mu bol Ján Suchár, ktorý bol v tom čase cestár. Občania cestu pekne upravili kameňom a vysýpali štrkom. Takto sa táto cesta stala oveľa kvalitnejšou ako cesta na hlavnej ulici. I pri všetkých nadávkach ľudia sa na práci zúčastňovali a cestu dobudovali. Po úprave tejto cesty pokračovalo sa s úpravou cesty vedúcej do Kamienky. Menovaný predseda dohodol sa s občanmi a tak títo navozili kameň z lesa - z Čarnej. Cestu vyštrkovali až po Chrastane a zasýpali štrkom. Pozdĺž cesty vykopali šance až po chotár obce Kamienky.⁵⁰

Vojnou bolo zničených veľa miest a obcí, ktoré bolo treba po vojne znovu vystavať. To sa týkalo aj obcí v Humenskom okrese. Keďže bol nedostatok stavebného materiálu, v obci Ptičie na Majire za záhradami bola zriadená poľná tehelná. Na výrobu tehál používali hlinu hneď z kraja od Hradze (cesty vedúcej na pašienky). Tehelná začala s prevádzkou už v roku 1946. V tehelni pracovali občania rómskeho pôvodu. Tehli vyrábali ručne. Vyrobenú tehlu potom sušili v šopách, ukladali do pecí a vypaľovali ju. Vedúcim tehelne i robotníkov bol Jozef Hirjak. Nadriadeným orgánom nad všetkými tehelnami na okolí bol Ing. Barkáň. I keď to bola tehla nekvalitná, predsa poslúžila na výstavbu domov oveľa lepšie ako kameň. V obci Ptičie si z nej postavili domy Ján Lancoš, Štefan Petrík a Jozef Majerník (č. 40).⁵¹

7.3. MENOVÁ REFORMA

V decembri 1945 bola výmena vojnových i ostatných peňazí. Na jednu osobu v domácnosti sa ponechalo 500 Kčs. Ostatné peniaze prevzali banky ako viazaný vklad. Z takéhoto viazaného vkladu bolo možno vybrať na pohreb, svadbu, štúdiá, liečenie a iné odôvodnené účely.

Vo vojne zničenej krajine bolo potrebné veľké úsilie na obnovenie normálneho chodu života. Práce bolo veľa. Z obce Ptičie niektorí ľudia dokonca odišli pracovať aj do Čiech a to hlavne na

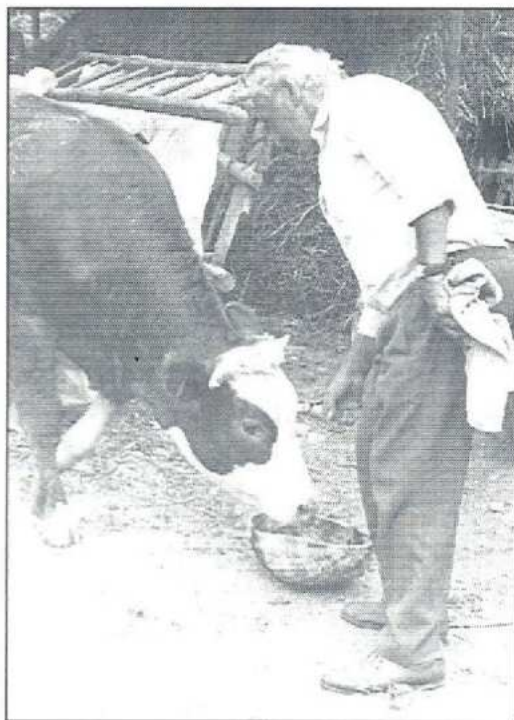
50 KOP, s. 87-89.

51 Tamže.

Ostravsko kde si našli prácu. Nebol nedostatok peňazí, no tie nemali veľkú hodnotu. Priemerný mesačný zárobok robotníka bol okolo 10.000 korún. V polovici roku 1953 dochádza k menovej reforme. Každý občan si mohol vymeniť 300 starých korún československých za 60 korún nových, teda v pomere 5:1. Ostatné peniaze, akékoľvek množstvo, si mohol vymeniť v pomere 50:1, to znamená, že za päťdesiat starých korún dostal jednu novú korunu. Občania obce Ptičie dochádzali na výmenu peňazí do Chlmca. Výmena sa prevádzala v dome Andreja Džurinu, ktorý v tom čase bol predsedom MNV v Chlmcu. Po tejto menovej reforme bol zrušený viazaný trh a všetko sa mohlo kúpiť bez poukazu alebo lístkov. Peňazí bolo málo, čo viedlo medzi občanmi až ku kritickým situáciám. Peňažná situácia sa postupne urovnala až prišla do riadneho stavu.⁵²

7.4. DODÁVKOVÁ POVINNOSŤ VOČI ŠTÁTU

Komunistický režim, ktorý sa po februári roku 1948 ujal moci v štáte, v snahe zlomiť roľníkov, ktorí sa bránili násilnej kolektivizácii, vyrúbal každému z nich vysoké kvóty naturálií, ktoré museli povinne odovzdávať štátu. Vajíčka a mlieko na povinnú dodávku v obci Ptičie odovzdávali roľníci na začiatku vykupovačovi Jozefovi Kurejovi. Za odovzdané vajíčka dostal dodávateľ podľa váhy peniaze, zapísali a započítali sa kusy. S lístkom, ktorý dostal od vykupovača, išiel na MNV prihlásiť dodávku. Neskôr, keď sa stala vedúcou predajne Jednota Margita Jablonská a po nej Mária Raková, preberali vajíčka v obchode a to i na dodávku i na voľno. Povinnú dodávku mlieka preberala Mária Ščupáková. Po prenesení

Krmenie dobytku

52 Tamže, s. 91.

kancelárie MNV do domu Anny Štof-kovej preberal mlieko pre povinnú dodávku tajomník Štefan Mastilák v pitvore tohto domu.

Dodávková povinnosť sa neustále stupňovala a tak mnohí roľníci boli nútení mäso na povinnú dodávku kupovať ak ho nedokázali dorobiť sami. Vajíčka a mlieko bolo možné splniť dodávkou bravčového a hovädzieho mäsa. Bolo to tzv. náhradné plnenie. Bravčového mäsa bolo treba menej, no hovädzieho viac či už za vajíčka alebo mlieko. Prepočítanie sa prevádzalo na Okresnom národnom výbore. Prevádzal ho splnomocnenec Ministerstva výkupu podľa vydaných smerníc ministerstva. Kto svoje dodávkové povinnosti nesplnil ani náhradným plnením, zostávali mu dlhy voči štátu. Každý roľník mal kartu, v ktorej sa mu dodávka zaznamenávala.⁵³

8. PREDAJNE V OBCI

Z historických dokumentov sa dozvedáme, že v druhej polovici 19. storočia v obci Ptičie prevádzkoval miestnu krčmu žid Nendel Taub. Pochádzal z Humenného, kde sa narodil v roku 1820. Jeho manželka sa volala Amália rod. Vernech, a pochádzala zo Zborova. V obci Ptičie mali dom na hlavnej ulici pod číslom 75, kde bola zároveň aj krčma. Dom pozostával z dvoch izieb, jednej komory, predsiene. Spolu mali päť detí (Mojžiš, Antónia, Izák, Jonáš a Heršmen). Hospodárske budovy tvorili: kôlna, stajňa a košiar. Žid Nendel Taub z hospodárskych zvierat mal dve kobyly, tri kravy a jedno teľa. V domácnosti a na hospodárstve mu pomáhali sluha Pavol Behún a Anna Čamaková.⁵⁴

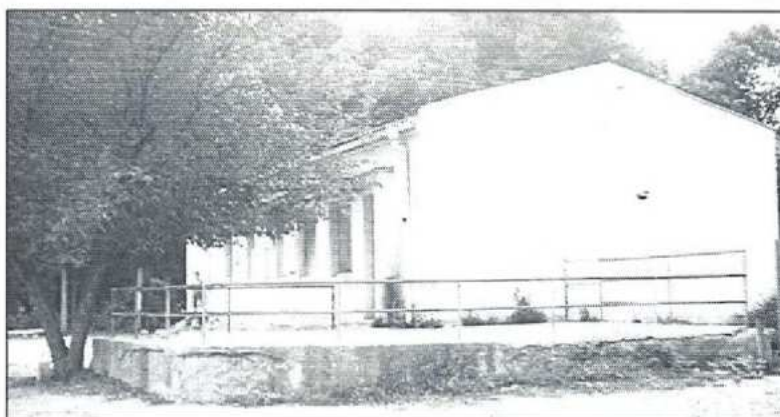
Hneď po prvej svetovej vojne stal sa krčmárom Ján Mastilák (Bodejko). Mal krčmu vo vlastnom dome. Za určitú dobu bol v jeho dome krčmárom aj Čaki Macuk (pochádzal z Juhoslávie) a to v roku 1931. Menovaný sa potom, ako krčmár, presťahoval do domu Jozefa Majerníka uprostred dediny pri kostolnej uličke. Pred rokom 1938 pôsobil v obci Ptičie obchodník žid Monasche Grossman. Mal zriadený obchod na Podhurke v dome Michala Michalka (neskôr Michal Cukrovaný) a v dome Rozálie Maruščá-

53 Tamže, s. 93.

54 Zemplínsky župný Archív Sátoraljaujhely: Materiály k dejinám obce Ptičie. Výpis uložený v Archíve Obecného úradu Ptičie, s. 6.

kovej na dolnom konci obce (neskôr dom Pavla Džubáka). Mal obchod s miešaným tovarom a najmä deti kupovali uňho aj za vajíčka. Po ňom sa stal obchodníkom Jozef Kurej, bývajúci na dolnom konci obce.⁵⁵

Po druhej svetovej vojne bol nedostatok tabaku a cigariet. Aj tento tovar bol iba na prídel. V tomto období predával cigarety Jozef Hirjak. No trvalo to len krátku dobu. Po ňom sa stal predavačom cigariet znovu Jozef Kurej. Krčmárom už nebol. Stal sa ním jeho syn Ján Kurej, ktorý býval na Malej stranke v spoločnom dvore s Annou Mastilákovou, Štefanom Kurejom a Máriou Gabakovou. Po ňom sa stal krčmárom i obchodníkom Ján Cukrovaný. Mal zriadený obchod vo vlastnom dome. Po čase nechal obchod, a ten znovu prebral do vlastného domu Ján Kurej no ale už na dolnom konci obce pri ulici vedúcej do školy. Obchod bol už štátny, i keď sa nachádzal v súkromnom dome, a majiteľ domu bol iba vedúcim predajne. Keď však pri inventúre boli zistené nezrovnalosti, obchod zavreli a vedúceho predajne pozbavili vedenia obchodu. V obchode sa ďalej nepredávalo, ba v obci nebolo žiadnej predajne až do roku 1954. Koncom toho roku zriadila sa predajňa v dome Márie Majerníkovej (Porubianky). Vzadu bola súčasne aj kancelária MNV. Vedúcou novozriadenej predajne s názvom Jednota - ľudové spotrebné družstvo, bola Mária Gergeľová. Jej manžel bol v tom čase riaditeľom školy v obci Ptičie. Obaja pochádzali z Kamenice nad Cirochou. Po istom čase znovu vznikli isté nezrovnalosti v predajni, preto obchod bol zatvorený a menovanú pozbavili vedenia predajne. Obchod bol potom dlhšiu dobu zatvorený. Vedenia predajne sa znovu ujala Margita Jablonská. Po odchode na materskú dovolenku vedenie predajne prebrala Pav-

Predajňa Jednoty

55 KOP, s. 65-66.

lína Chromá, manželka Juraja Chromého. I táto dlho nebola vo vedení predajne. Po zistení nezrovnalosti ju vystriedala vo vedení predajne Mária Raková, manželka Pavla Raka. Vyššie uvedené predavačky predávali v tej istej predajni. Miestnosť pre účely predajne bola však nevyhovujúca najmä po stránke hygienickej. Bolo v nej plno hlodavcov a to myši i potkanov. V prevádzke bola až do roku 1961. Medzitým vedúcim predajne sa stal Jozef Krešila z Belej nad Cirochou.⁵⁶

V snahe skvalitniť kultúru predaja v obci pristúpilo sa k výstavbe nového obchodného domu. Stavebný pozemok na výstavbu zakúpila Jednota - ľudové spotrebné družstvo od Jozefa Maruščáka, Martina Radu, Jána Majerníka a Juraja Cukrovaného. Kúpa bola urobená po dohode s vlastníkmi. Platilo sa najmä za ovocné stromy, ktoré sa na pozemku nachádzali. Pozemok na výstavbu nového obchodného domu sa rozprestieral od cesty vedúcej cez obec, až k potoku. Obchodný dom staval Stavebný podnik z Humenného. S výstavbou sa započalo už v zime. Postavený obchodný dom pozostával z dvoch častí pod jednou strechou: v jednej časti bola predajňa potravín a v druhej bol Závod verejného stravovania (hostinec). V predajni s potravinami bola samoobsluha, takže každý kupujúci si mohol vybrať potrebný tovar do koša, prísť k pokladni a zaplatiť. I predajňu potravín i hostinec otvorili dňa 7. augusta 1961. Vedúcim predajne bol v tom čase Jozef Krešila z Belej nad Cirochou a vedúcou hostinca Anna

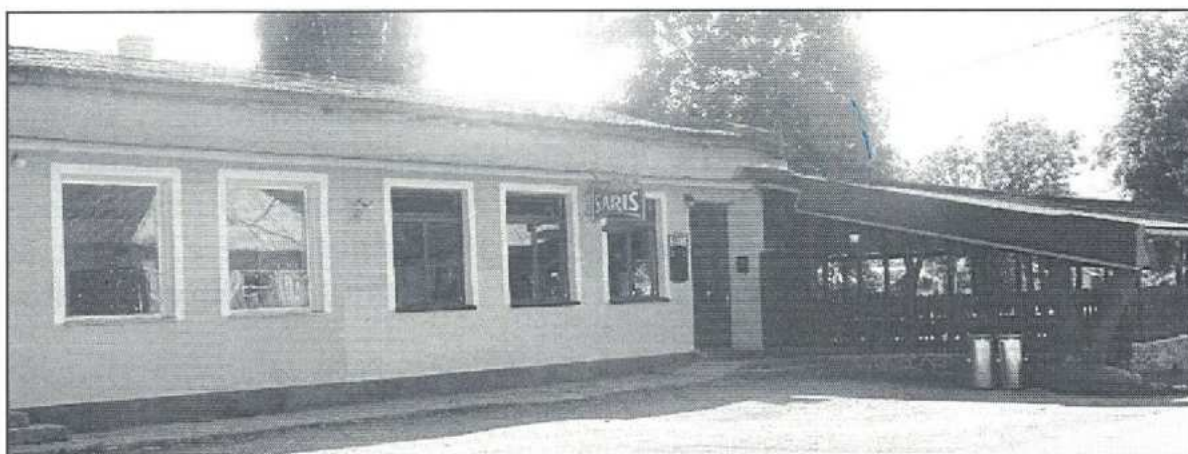
Anna Virtášová

Virtášová rod. Chomaničová z obce Ptičie. Za prvý týždeň po otvorení zariadenia hostinca sa predalo-spotrebovalo 80 litrov pálenky.⁵⁷

Výrazné zmeny v oblasti obchodu a predaja nastali po revolučnom roku 1989. O tejto téme

56 Tamže, s. 101-102.

57 Tamže, s. 156.

Predajňa potravín a pohostinstvo

sa vyjadril starosta obce Marián Čorný v regionálnom denníku v roku 2000: "Pred dvoma rokmi (1998) sme od Jednoty SD Humenné odkúpili predajňu potravín a pohostinstvo a prenajali sme ju súkromnému podnikateľovi. Jednota chcela budovu odpredať a záujemca tu chcel údajne zriadiť servis. Nechceli sme, aby obec zostala bez predajne. Zároveň sme v priestoroch zasadačky bývalého MNV zriadili ďalšiu predajňu. Na rekonštrukciu oboch budov, v rozpočtovom náklade 2 milióny korún, máme pripravenú projektovú dokumentáciu. V rámci nej chceme na pôvodnej predajni a pohostinstve vybudovať podkrovie pre ubytovanie turistov. Ak by nám SPP vrátilo čiastku, ktorú dlhuje, nebol by problém pustiť sa do práce."⁵⁸

V obci v súčasnosti je predajňa potravín a pohostinstvo.

V teritóriu obce Ptičie sa nachádza aj predajňa holandského nábytku, ktorej majitelia sú manželia Jozef a Hedviga Svinčákoví. Predajňa sídli v

Obchod s holandským nábytkom

58 KLOČANKOVÁ, M. (zost.): *Mohutný Vihorlat, nemý svedok premien Ptičieho*. In: Zemplínsky denník. Roč. II., číslo 146/2000, z dňa 26. júna 2000, str. 4).

budove bývalého hotela Podskalka. Táto lokalita začiatkom minulého storočia bola kúpeľným miestom. Pre farský kostol v Ptičom pri jeho obnove v r. 2006-2007 venovali umelecky cenné drevené kreslo, ktoré slúži v kostole ako súčasť liturgického zariadenia. Taktiež pre kostol venovali obraz Panny Márie s dieťaťom Ježišom a drevorezbu - relief Poslednej večere, ktorá je umiestnená na prednej časti kamenného oltára vo svätyni kostola.

9. PRVÝ AUTOBUS A ZAPOJENIE OBCE NA ELEKTRICKÚ SIEŤ

Súčasťou rastu životnej úrovne obyvateľov bolo aj skvalitnenie dopravy. Dňa 2. novembra 1959 bola v obci Ptičie slávnosť. Jej dôvodom bolo to, že do obce začal v ten deň premávať autobus. Na zahájení autobusovej linky sa zúčastnili predstavitelia ČSAD z Humenného i predstavitelia obce Ptičie. Občania boli veľmi radi, lebo už nemuseli ísť na autobus 2 km až na križovatku. Od tej chvíle mohli čakať na autobus uprostred obce, teda doma.⁵⁹

Spôsob dopravy v minulosti

Ďalším významným krokom k rozvoju obce bola jej elektrifikácia. Dňa 24. februára 1960 prišli do obce pracovníci Východoslovenských elektrární prekontrolovať elektrické vedenie, verejnú sieť v celej obci, či je v poriadku a či je možné zapojiť celú obec na elektrickú sieť. Po prekontrolovaní boli zistené závady na piatich miestach. Zapojenie obce sa malo previesť na sieť 27. februára 1960. Na túto udalosť sa pripravovala celá obec. Prišiel stanovený deň ale závady odstránené neboli a tak aj stanovený termín zapojenia obce Ptičie na elektrickú sieť nebol dodržaný. Predsa však nadišiel deň a to 10. marca 1960. V ten deň sa po prvý raz rozsvie-

59 KOP, s. 128.

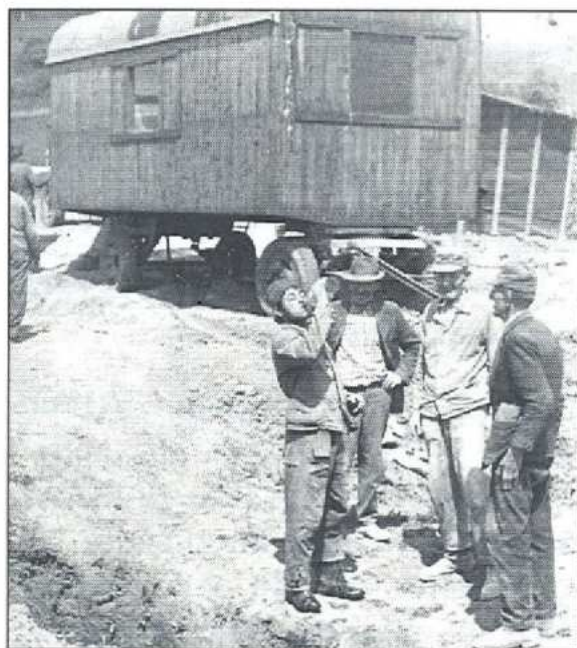
tili elektrické žiarovky v celej obci. Deň predtým predstavitelia obce - predseda MNV Ján Bešák a tajomník MNV Michal Majerník chodili z domu do domu vyberať po 10 korún na pohostenie. Ľudia s ochotou dávali tento príspevok, lebo sa nevedeli dočkať chvíle, keď v ich domácnostiach sa bude svietiť elektrinou. Posedenie z príležitosti zapojenia obce Ptičie na elektrickú sieť bolo v škole kde pracovníci elektrárni oboznámili občanov s elektrickým prúdom, jeho významom, výhodami, ale aj nebezpečenstvami, ktoré vznikajú nezodpovedným a neodborným zaobchádzaním s prúdom.⁶⁰

10. ORPAVY A STAVBY VEREJNÝCH BUDOV A KOMUNIKÁCIÍ

Aj v 60.tych rokoch minulého storočia pokračovala výstavba a obnova tak poľno-hospodárskych budov, ako aj iných budov, ktoré slúžili všet-kým obyvateľom obce. Tak napr. pokiaľ ide o poľnohospodárske budovy, v roku 1962 na JRD sa budoval sklad na obilie, pivnica a dielňa. Tiež sa ukončila výstavba druhého kravína. Na výstavbe družstevných stavieb pracovala stavebná skupina pod vedením Jozefa Majerníka st. (č. 40).

V roku 1962 došlo k prestavbe fary v čase od 12. marca do 12. septembra 1962. Prestavba sa prevádzala svojpomocne z dobrovoľných príspevkov - milodarov - veriacich celej farnosti, teda okrem farskej obce Ptičie aj z filiálnych obcí Chlmec a Kamienka.

Dňa 26. novembra 1962 bola vyasfaltovaná štátna cesta z križovatky cesty Humenné - Porúbka do obce Ptičie. Asfal-

Občerstvenie pri práci

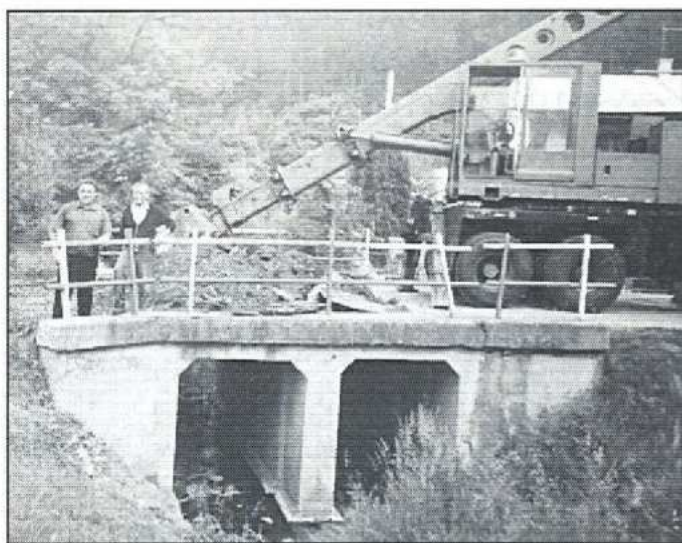
60 Tamže, s. 136-137.

61 Tamže, s. 167-168.

tovanie cesty ukončili pred obcou a to pred domom Michala Mičáka.⁶¹

Ale aj v iných oblastiach pokračovala stavebná či rekonštrukčná činnosť. Dňa 25. júla 1963 dal MNV vymalovať hasičskú - požiarnu - zbrojnicu a náklady vyplatil z vlastného účtu. Malbu prevádzali maliari Okresného priemyselného podniku z Humenného.⁶²

Novoutvorený MNV po voľbách 1964 sa pustil hneď do práce na zveladení obce. Jeho hlavným cieľom bolo upraviť a vyasfaltovať cestu cez dedinu po hlavnej strane smerom k hospodárskemu dvoru, potom hore až po most pred Jána Mastiláka (Miltana). Autá z JRD Kamienka ako aj traktory JRD Ptava dovážali kameň z kameňolomu v Kamienke. Začala sa aj príprava na prestavbu mosta pred Mastilákom-Miltanom. Vedenie MNV rozhodlo, že na stavbu mosta sa použijú betónové rúry o priemere jedného metra a na stavbu mosta ich zadováži tolko, koľko bude treba.

Jeden zo starých mostov v obci

Začiatkom septembra 1964 sa začali práce na prestavbe mosta. Starý most bol rozobraný a na to miesto sa položili betónové rúry, ktoré boli položené na betónový podklad. Zo strán i na povrch rúr bol nasýpaný betón. Ostatné časti okolo mosta boli zavezené kameňom a pieskom. Stavbu mosta previedol a financoval MNV a práce

spojené s jeho výstavbou vykonala stavebná skupina JRD v zložení Andrej Repko, Jozef Boško, Jozef Majerník (č. 53), Michal Mastilák (Valov), Ján Balaščík st. a Michal Virtáš. Stavba mosta sa skončila úspešne a včas.

Horšie to bolo s úpravou cesty. Dovoz kameňa zaostával a kameňa na úpravu cesty bolo málo. Až v poslednom novembrovom týždni od 24. novembra 1964 sa začalo s úpravou a asfaltovaním

62 Tamže, s. 181.

cesty cez dedinu. Počasie bolo veľmi zlé, stále pršalo a na ceste bolo veľa vody a blata. Asfaltovanie trvalo celý týždeň a prevádzalo sa hlavne v neskorých popoludňajších až večerných hodinách. Aj túto úpravu cesty financoval MNV. Náklady činili spolu 210.000 Kčs. V rámci týchto prác bola vyasfaltovaná aj ulička smerom k farskému kostolu.⁶³

Po roku 1989 stavebná činnosť v obci pokračovala i keď nie takým tempom ako napr. v 70-80.ých rokoch minulého storočia. Na prelome storočia a tisícročia starosta obce Marián Čorný o stavebných aktivitách občanov obce Ptičie konštatoval: "Na výstavbu 18 rodinných domov sme odpredali obecné pozemky a časť týchto peňazí sme použili na investičné akcie. Máme už vypracovaný projekt na výstavbu inžinierskych sietí v tejto lokalite, s výstavbou ktorých začneme hneď po schválení územného plánu."⁶⁴

11. PLYNOFIKÁCIA OBCE

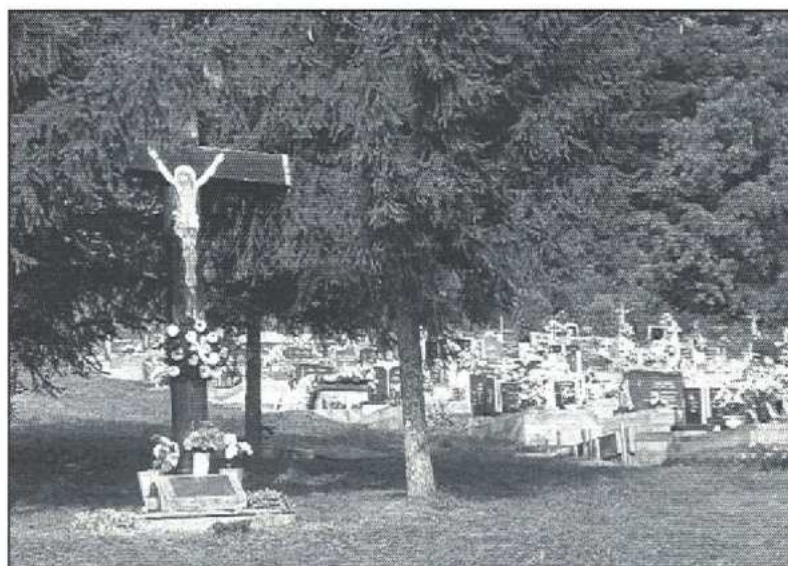
Pokiaľ ide o napojenie obce Ptičie na plyn, v Zemplínskom denníku bolo konštatované, že obec Ptičie, v ktorej žije 660 obyvateľov, v roku 1994 bola splynofikovaná: "S plynofikáciou, ktorá si vyžiadala investičné náklady takmer 11-miliónov korún, sme začali v roku 1994. V rámci nej bol plyn zavedený aj do Odborného liečebného ústavu TBC a pľúcnych chorôb a Domu sociálnych služieb na Podskalke, ktoré sa nachádzajú v katastri našej obce. Na výstavbu piatimi miliónmi prispel SPP, š.p. Michalovce a dva milióny korún sme dostali od ŠFŽP. Zvyšok sme uhradili z obcej pokladnice a 1,5-miliónového úveru, ktorý obec zobrala, a splácame ho už štvrtý rok. Do dnešného dňa sme zaplatili 735-tisíc a na úrokoch 830-tisíc Sk. Celú stavbu sme bezoplatne odovzdali do správy a užívania SPP, š.p., Michalovce. Žiadosti o vrátenie finančnej čiastky 3, 7 milióna Sk, ktoré sme plynárom adresovali, sú doposiaľ neúspešné. Verím, že to nepotrvá dlho a záväzky, ktoré voči našej obci majú, si splni" - povedal starosta obce. Po ukončení plynofikácie investovala obec vyše 600-tisíc Sk do úpravy miestnych komunikácií v dĺžke asi 2 km.⁶⁵

63 KOP, s. 204-206.

64 KLOČANKOVÁ, M. (zost.): *Mohutný Vihorlat, nemý svedok premien Ptičieho*. In: Zemplínsky denník. Roč. II., číslo 146/2000, z dňa 26. júna 2000, s. 4.

12. DOM SMÚTKU NA CINTORÍNE

Cintorín neodmysliteľne patrí k miestu, kde žijú ľudia. Keďže človek je tvor smrteľný, potrebuje v blízkosti svojich obydľí priestor na pochovávanie svojich mŕtvych. Tak tomu bolo a je aj v obci Ptičie. Kde sa nachádzalo najstaršie miesto pre pochovávanie mŕtvych v obci, to dnes ťažko dokážeme určiť. Najstaršie známe informácie o miestnom cintoríne nachádzame v záznamoch o kánonických vizitáciach, ktoré vo farnosti vykonali najprv

Obecný cintorín

jágerský, a neskôr košickí biskupi. Tak napr. v takomto zázname o kánonickej vizitácii, ktorú v obci Ptičie vykonal prvý košický biskup PhDr. ThDr. Andrej Szabó v roku 1816 o cintoríne sa píše, že tak vo farskej obci, ako aj na filiálkach, sa nachádza cintorín, ktorý

je mimo obce. Cintorín bol požehnaný kňazom, a pochovávali na ňom iba veriacich katolíkov, nakoľko protestanti v tom čase v obci nežili.⁶⁵ Tento cintorín sa nachádzal v tesnej blízkosti kostola a tiahol sa smerom k lesu. Dôkazom toho je skutočnosť, že pri posledných rekonštrukčných prácach pri kostole v rokoch 2006-2007 pri kopaní základov na novú časť kostola boli objavené kosti viacerých mŕtvych, ktoré následne boli uložené na pôvodné miesto pod základy novej časti kostola. V tejto lokalite sa pochovávalo niekedy do druhej polovice 19. storočia. Potom sa začalo pochovávať na mieste terajšieho cintorína. Je veľmi pravdepodobné, že na novom, tj. terajšom cintoríne boli pochovaní aj niektorí ptičianski farári, napr. Jozef Straňavský. Podľa vyjadrenia naj-

65 KLOČANKOVÁ, M. (zost.): *Mohutný Vihorlat, nemý svedok premien Ptičieho*. In: *Zemplínsky denník*. Roč. II., číslo 146/2000, z dňa 26. júna 2000, s. 4.

66 Porov. *Decretum visitationis canonicae parochiae Petécsiensis de anno 1816*, s. 7.

starších obyvateľov obce Ptičie ich hroby boli na mieste, kde je dnes drevený cintorínsky kríž, pri ktorom sa veriaci v súčasnosti zhromažďujú na modlitbách najmä na deň Spomienky na verných zomrelých a v dňoch od 1. do 8. novembra.

Dominantou cintorína je novostavba Domu smútku, ktorá bola postavená a daná do užívania v jubilejnom roku 2000. Podľa rozpočtu stavba mala stáť 2, 1 milióna korún. Stavba bola realizovaná na pozemku, ktorý obec odkúpila od Rímskokatolíckej cirkvi. Pri výstavbe Domu smútku každá domácnosť odpracovala 24 brigádnických hodín, okrem toho prispeli aj finančne, sumou necelých 100-tisíc Sk. Časť financií išlo z obecnej pokladnice a pomohli aj rodáci, súkromní podnikatelia GMW, Radana a JABA, všetky so sídlom v Humennom, ale tiež Urbárska spoločnosť Ptičie a PBaH, š.p., Košice, stredisko Humenné.⁶⁷ Stavba Domu smútku bola ukončená v roku 2000. Do užívania bola daná po slávnostnom posvätení, ktoré vykonal okresný dekan Rímskokatolíckej cirkvi mons. ThDr. Bartolomej Urbanec za prítomnosti miestneho farára vdp. Viktora Gregu, starostu obce Mariána Čorného, obyvateľov obce Ptičie, a iných hostí dňa 29. októbra 2000. Okrem domácich občanov z Ptičieho slávnosti otvorenia a požehnania Domu smútku sa zúčastnili zástupcovia štátnej správy a samosprávy a to starostovia z obcí Chlmec, Porúbka, Kamienka, Jasenov, Zbudské Dlhé. Na slávnosti sa zúčastnil aj projektant stavby Ing. Cyril Turovský s manželkou, ako aj Ing. Pločica.

S výstavbou Domu smútku sa začalo v marci roku 1998 prípravou a zabezpečením reziva, nakoľko prevažnú časť stavebného materiálu tvorí drevo. Rezivo bolo zabezpečené z vlastných zdrojov výrubom 20 kusov topoľa čierneho so súhlasom Odboru životného

Výstavba domu smútku

67 KLOČANKOVÁ, M. (zost.): *Mohutný Vihorlat, nemý svedok premien Ptičieho*. In: *Zemplínsky denník*. Roč. II., číslo 146/2000, z dňa 26. júna 2000, s. 4.

prostredia v Humennom. Borovicové drevo získali od Urbárskej spoločnosti obce Ptičie. V septembri 1998 boli prevedené zemné

Dom smútku

práce. V prvom rade započali s výstavbou oporného múru. V závere roku 1998 sa stihlo zabetónovať základy pod stavbu. V roku 1998 na stavbe bolo prestavaných 220 287.- Sk. V roku 1999 sa pokračovalo vo výstavbe. Občania obce sa zaviazali, že odpracujú na tejto stavbe po 24 brigádnických hodín. Spolu bolo odpracovaných 3 187 brigádnických hodín. V roku 1999 bolo prestavaných spolu 708 876.- Sk. Využívali sa odborné skúsenosti domácich majstrov ako sú mu-rári, tesári, stolári a ostatné profesie. Tieto odborné práce stali 1/5 z toho čo by požadovali stavebné firmy. V roku 1999 sa podarilo stavbu do-stať pod strechu a tak v roku

Otvorenie a požehnanie Domu smútku

2000 mohlo sa pokračovať v prácach až do zakončenia projektu. V roku 2000 bolo prestavaných 864 734.- Sk. Náklady na stavbu aj s inventárom a zariadením domu smútku predstavujú čiastku 1 793 897,50 Sk.

Rozpočtové náklady na stavbu predstavo-

vali 2 113 000.- Sk. V rozpočtových nákladoch neboli zahrnuté náklady na oporné múry, schody, zábradlie a prístupovej komu-

nikácie.

Na zabezpečenie financovania stavby boli získané finančné prostriedky od právnických a fyzických osôb z obce Ptičie, ale aj mimo nej.

Obec z rozpočtu obce vyčlenila na stavbu čiastku	1 562 397.- Sk
Zbierka od občanov predstavovala čiastku	98 500.- Sk
Urbárska spoločnosť Ptičie	50 000.- Sk
Firma G.M.V. p. Michal Dupko	30 000.- Sk
Firma RADANA p. Františka Pataráková	20 000.- Sk
JABA p. Ján Balaščík	10 000.- Sk
TAJIMPORT Jozef Svinčák	10 000.- Sk
VITO Miroslav Kurej	3 000.- Sk
p. Vladimír Lancoš	10 000.- Sk

Z výdavkov na stavbe najväčšie náklady boli použité a to:

Na lomový kameň	59 772.- Sk
Štrk, piesok, vápno cement a ostatný materiál	150 000.- Sk
Porez dreva	40 941.- Sk
Haklikový kameň zo Spiša	128 640.- Sk
Krytina	39 185.- Sk
Zámková dlažba, vonkajšia dlažba, obrúbničky	72 016.- Sk
Tehla	31 800.- Sk
Železné konštrukcie	32 745.- Sk
Dlažby vo vnútri stavby s uložením	120 650.- Sk
Vodárenský a elektroinštalačný materiál	64 520.- Sk
Chladiarenské zariadenie	68 520.- Sk
Elektrická, plynová a vodovodná prípojka, žumpa	70 852.- Sk
Práce na dohodu	124 000.- Sk
Celkové náklady predstavujú čiastku vo výške	1 793 897.- Sk

13. NOVÝ MOST CEZ POTOK PTAVKU

V rámci všestranného zveladenia obce sa koncom deväťdesiatych rokov minulého storočia prišlo aj k výstavbe nového mosta cez potok Ptavku, ktorý v minulosti bol príčinou viacerých povodní a následných škôd na majetku obyvateľov obce. Celú genézu realizácie tohto projektu podal starosta obce Marián Čorný vo svojom príhovore v deň slávnostného otvorenia mosta: "Naše dnešné stretnutie je oslavou toho, že v našej obci vyrástla stavba, ktorej názov sa skladá iba zo štyroch písmien a nesie

jednoduchý názov MOST. Názov stavby je jednoduchý ale jej význam je nesmierny a neoceniteľný. Posúdiť to vie iba ten, kto zažil akú silu ma nespútaná voda, ktorá sa nedá ovládať. Čo vie spraviť voda to dokazujú najmä posledné roky z ktorých bol tento rok pre mnohé mestá a krajiny naslovovzatou katastrofou. Aj našu obec postihla najväčšia povodeň 8. augusta 1951, kedy bolo zničených viacero domov a veľké škody boli najmä na súkromnom ale aj štátnom majetku. Od roku 1972 kedy bol zbúraný starý klenbový most a nahradený prefabrikátmi dochádzalo často, najmä v jar-ných mesiacoch a pri dlhotrvajúcich dážďoch, k záplavám najmä v dolnej časti obce. Toto bol dôvod k tomu, aby sa plánovalo s novou výstavbou mosta na potoku Ptavka. Tento problém iste trápil aj našich predchodcov, ktorí stáli na čele obce v minulosti. Museli sme čakať až na rok 2002, na dnešný deň, na 18. november, keď sa chceme poďakovať všetkým tým, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom pričinili o výstavbu tohto mosta.

S problematikou výstavby mosta sme sa zaoberali takmer na každom zasadnutí Obecného zastupiteľstva v posledných rokoch. Naše prosby a žiadosti boli adresované hlavne k vlastníkovi a správcovi mosta na štátnej ceste v obci ktorým je Slovenská správa ciest, Správa a údržba Humenné. Na jej čele stojí Ing. Vasil Guzan, človek, bez ktoré pochopenia a znalosti danej problematiky by táto stavba v našej obci nebola postavená. K nemu boli adresované naše prvé prosby a žiadosti. Nezabudnem na slová, keď mi ako starostovi pripomínal, že majú ešte aj drevené mosty a my máme predsa betónový a chceme nový. Poznal aj to, že most cez potok Ptavka bol vedený nie ako most ale ako prie-

Otvorenie nového mosta v obci v r. 2002

pust a preto dochádzalo ku škodám, ktoré bolo potrebné riešiť. Tu treba spomenúť druhého muža, ktorému patrí poďakovanie, pána, Ing. Jána Tomčáka, vedúceho odboru civilnej ochrany Okresného úradu v Humennom, ktorý problémy týkajúce sa povodní v našej obci veľmi dobre poznal. K žiadostiam o výstavbu mosta pomohli aj fotodokumentácie ako príloha k žiadostiam ktoré boli posudzované na určených miestach. A tu by som sa chcel opäť čo najsrdečnejšie poďakovať Vám prítomným, ktorí ste priamo či nepriamo rozhodovali a posudzovali projekt a výstavbu mosta v našej obci. Poďakovanie odovzdajte aj svojim spolupracovníkom ktorí sa na tejto práci podieľali a ktorí tu dnes medzi nás nemohli prísť.

Naše poďakovanie patrí opäť Vám pán riaditeľ Ing. Guzan a členom výberovej komisie, ktorá vyberala dodávateľa na stavbu mosta v našej obci. O tom, že ste sa rozhodli pre dodávateľa stavby Lesostav Východ a.s. pod vedením pána Štefana Ferka, Vám môžeme len zablahoželať. Iste to boli dôvody kvalitne odvedenej práce na iných stavbách pre Slovenskú správu ciest a spokojnosť s ich kvalitou. O tom, že táto firma má všetky predpoklady pre realizáciu takýchto a podobných stavieb sme sa presvedčili nielen my v obci, ale potvrdili to aj pracovníci investorského útvaru, ktorí konštatovali vysokú kvalitu odvedenej práce a skutočnosť, že v Humennom vyrástla a existuje stavebná firma, ktorá vie robiť takéto práce. Ako starosta obce som najčastejšie prichádzal do styku s majiteľom firmy pánom Ferkom, so stavbyvedúcim Ing. Ladislavom Ferkom, stavebným dozorom za Slovensku správu ciest Ing. Antonom Klaibanom a robotníkmi, ktorí na tejto stavbe pracovali od začiatku až do konca, že sú to ľudia na svojom mieste. Páčilo sa mi, že pracovali za každých podmienok, často aj do neskorých večerných hodín, ak bolo potrebné pracovali aj v sobotu. Mali pochopenie aj pre našich susedov, ktorých sa výstavba dotkla najviac; pochopenie, ktoré som u nich obdivoval, pretože starosta niekedy strácal trpezlivosť pre ich rôzne požiadavky tykajúce sa prác navyiac. Chcem sa na záver opäť poďakovať kolektívu Lesostavu Východ a.s. že ho tvoria ľudia ktorí svoje remeslo ovládajú a robia dobré meno sebe, firme a celému Východu ako ho majú v názve. Verím spoločne s Vami, že takýchto a podobných stavieb po Vás ostane na Slovensku aj mimo neho čo najviac. Nech sa Vám, priatelia

Lesostavaci, darí!...

Chcem sa srdečne poďakovať aj tým, ktorí naše pozvanie prijali, a to pracovníkom Slovenskej televízie, Humenskej televízie, zástupcom regionálnych novín, aby ste to dobré, čo ste dnes u nás videli, počuli a spoznali, šírili ďalej. Ukážte Slovensku, že aj tu žijú ľudia, ktorí vedia robiť, chcú robiť, ale chcú aj zarobiť tak ako je to bližšie na západ k Bratislave. Ukážte aj to, že sú to dobrí a pohostinní ľudia ktorí tu žijú".

14. PLÁNY, KTORÉ ČAKAJÚ NA USKUTOČNENIE

Rýchle rozvíjajúca sa spoločnosť, možnosť komunikácie ľudí so svetom, a stále väčšie nároky na životný komfort nastoľujú viaceré požiadavky na realizáciu projektov, ktoré v mnohých iných mestách či dedinách už dávno sú zrealizované. Jednou z takýchto potrieb je aj výstavba kanalizácie v obci Ptičie. Starosta obce o tejto téme v roku 2000 pre médiá sa vyjadril v tom zmysle, že územný plán zóny obce ráta aj s výstavbou kanalizácie. Projektová dokumentácia bola pripravená, chýbalo už len stavebné povolenie a financie na realizáciu, ktoré predstavovali v tom čase čiastku okolo 36-miliónov korún. Projektová dokumentácia bola vypracovaná v troch variantoch. Ako najvýhodnejší sa javil prvý, a to kanalizačný zberač pre obce Ptičie, Chlmec a Porúbka, vrátane turistických, rekreačných a zdravotníckych zariadení na Podskalke. Finančné náklady na odkanalizovanie spomínaných obcí by predstavovali zhruba 100 miliónov korún a na takúto rozsiahlu investičnú akciu finančné zdroje obce nemajú. Starosta Marián Čorný ďalej konštatoval, že realizovať tento projekt je možné len za výdatnej finančnej pomoci štátu, ŠFŽP, alebo za podpory ISPA. Obec Ptičie je členom Združenia kanalizačného zberača Humenné-Hrabovec, ktoré pripravuje projekt pre fond ISPA prostredníctvom VVaK, š.p., Košice.⁶⁸

Obec Ptičie patrí do údolia Ptavy, ktoré má predpoklady stať sa prímestskou rekreačnou oblasťou na krátkodobú rekreáciu. V katastri obce sa nachádzajú dve hájenky, majer, ktorý po rekon-

68 KLOČANKOVÁ, Mária (zost.): *Kanalizácia nateraz iba snom*. In: Zemplínsky denník. Roč. II., číslo 146/2000, z dňa 26. júna 2000, s. 4.

štrukcii by mal slúžiť na chov koní. K týmto projektom starosta obce Marián Čorný sa vyjadril: "V obci máme súkromného podnikateľa, ktorý založil jazdecký klub a vedel by tieto priestory využiť. Okrem hipoterapie a vychádzok na koňoch do okolitej prírody by mohol záujemcov učiť jazdiť na koni. V chotári katastrov našej obce a obce Chlmec, kde je lyžiarsky vleč, sa nachádza rybník, ktorý by sa po rekonštrukcii mohol stať príťažlivým miestom na oddych."⁶⁹

Súčasťou údolia Ptava je aj rekreačné zariadenie Bystrá, ďalej rezervácie Humenský Sokol a Humenská s viacerými náučnými chodníkmi. V pozadí sa vypína Vihorlat, v jeho blízkosti Morské oko. Neďaleko je Vinnianske jazero. Tieto všetky lokality núkajú príležitosť pre aktívny i pasívny oddych.

V poslednom období sa hovorí o realizácii rozsiahleho projektu so zahraničnými investíciami, ktorý by priniesol nielen zábavu a oddych, ale aj pracovné príležitosti pre obyvateľov, ktorí žijú v obciach tohto regiónu. K realizácii tohto projektu sa už urobili niektoré aktivity. Avšak ťažkosti a problémy, spojené s realizáciou takéhoto projektu v období rastúcej svetovej hospodárskej krízy stavajú nad jeho realizáciou mnohé otázky.

69 Tamže.

IV. OBYVATELSTVO

1. PREČO "HAČURE"?

Mnohé z našich miest i dedín okrem oficiálnych názvom majú aj osobitné prívlastky, ktoré neraz sa používajú medzi susednými mestami a obcami, aby sa tak trochu aj úsmevne - no nie v urážlivom zmysle - poukázalo na nejakú charakteristickú črtu alebo príhodu z histórie tej-ktorej obce či mesta. V okolí Humenského a Sninského okresu napr. je všeobecne známe, že najviac vtipov sa povie na adresu Belanov. Hádám nenájde sa obyvateľ týchto okresov, ktorý by nevedel čo znamená veta: Belane babu žedli. Alebo prečo Chlmčanov volajú veľčkove, Jankovčanov kocure, Modranov bocani, Humenčanom hurkare... a mohli by sme pokračovať ďalej.

Ptičanov okolité obce poznajú pod názvom hačure. Tu si neraz a ne jeden položí otázku: Prečo práve toto pomenovanie?

Azda je to preto, lebo v minulosti v obci bolo pomerne veľa koní. V chotári Ptičieho súčasťou majetkov grófa Csákyho a potom Andrássyho bola aj koniareň. No za zmienku stojí aj jedna udalosť súvisiaca s koňmi, ktorá by mohla súvi-

Radosť z jazdy na koni

sieť s pôvodom prezývky hačure, ktoré sa spája s obyvateľmi obce Ptičie. V archíve Zemplínskej župy v Sátoraljaújhely sa nachádza spis jedného súdneho konania, týkajúceho sa istého obyvateľa obce Ptičie. V rozsudku súdneho tribunálu v Sátoraljaújhelyi z dňa 16. decembra 1851 sa dozvedáme, že obyvateľ obce Ptičie X.Y. dňa 19. júna 1851 v chotári obce Ptičie sa dopustil nasledujúceho trestného činu: Protiprirodzeným spôsobom obcoval s jednou kobyľou z koní, zverených mu na pasenie, čo však pre príchod svedka nemohol vykonať do konca. Odsúdený bol na odpracovanie

pokuty dvoch zlatých a vyťatie 25 palíc.⁷⁰

Azda aj táto udalosť prispela k tomu, že Ptičancom prischla prezývka hačure.

2. STAV OBYVATELSTVA

Počet obyvateľov v priebehu stáročí postupne narástal. Najstaršie údaje o počte obyvateľov obce Ptičie, ako aj ich hospodársko-ekonomickom postavení máme zo 16. storočia. Z encyklopedickej literatúry sa dozvedáme, že v roku 1557 obec Ptičie mala 5 port; v roku 1715 11 opustených a 14 obývaných domácností; v roku 1787 bolo v obci Ptičie 51 domov v ktorých žilo 435 obyvateľov. V roku 1828 počet domov vzrástol na 76 a počet obyvateľov na 578. Ľudia pracovali v lesoch a v poľnohospodárstve.⁷¹

Ťažká práca lesných robotníkov

V roku 1846 zo súpisu zemplínskych obcí sa dozvedáme, že v tom roku v obci Ptičie bolo 54 domov, 37 rodín, 36 sedliakov (otcovia rodín), 87 chlapcov, všetkých 123, vo veku 17 rokov 70, medzi 18 a 40 rokom ženatých 30, slobodných alebo vdovcov 17, nad 40 rokov 6, katolíkov 123, prírastok obyvateľov: 8 narodení, úbytok obyvateľov: 6 zomrelých.⁷²

70 Výpis dokumentácie v AOÚ Ptičie v dokumente: Materiály k dejinám obce Ptičie, s. 25-27.

71 Porov. Encyklopédia miest a obcí Slovenska. PS-LINE Lučenec /2005/, s. 697; VSOS 2, s. 463.

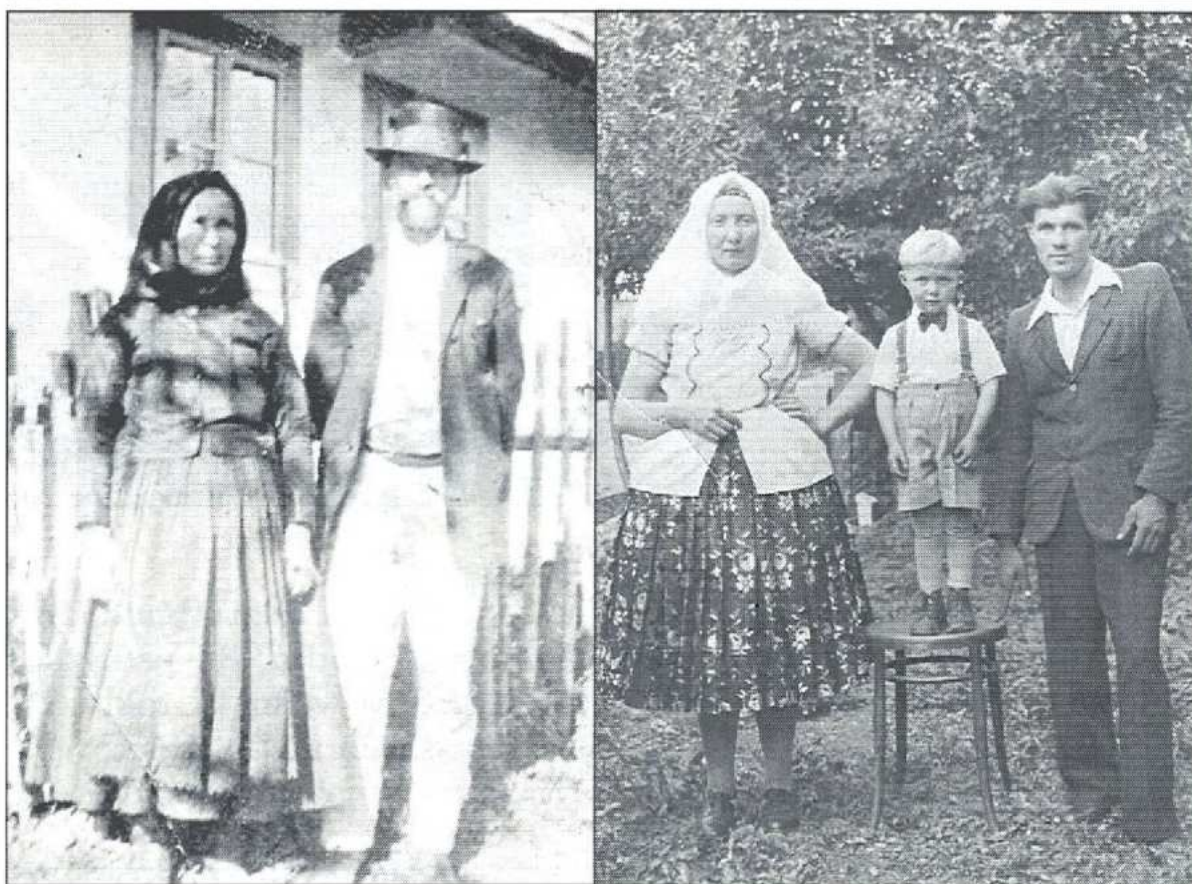
72 Zemplínsky župný Archív Sátoraljaujhely: Materiály k dejinám obce Ptičie. Výpis uložený v: Archív OÚ Ptičie.

Pozoruhodný záznam náchádzame z tohto obdobia pokiaľ ide o starostlivosť o zdravie detí. V župnom archíve v Sátoraljaújhelyi sa nachádza zoznam detí z obce Ptičie, ktoré boli v roku 1846 očkované proti ovčím kiahňam. Zo zoznamu sa dozvedáme, že dňa 22. mája 1846 bolo zaočkovaných 31 detí. Za oškovanie bolo z obecnej pokladnice zaplatených 6 grajciarov.⁷³

Značný úbytok obyvateľov obce Ptičie nastal začiatkom 20. storočia medzi rokmi 1900-1910, a to najmä v dôsledku vysťahovania do Ameriky.⁷⁴

Prehľad počtu obyvateľov obce Ptičie

r.1787	1828	1869	1880	1900	1910	1921	1930	1940	1948	1961	1970	1980	2000	2008
435	578	622	547	542	464	444	445	440	416	458	588	615	638	

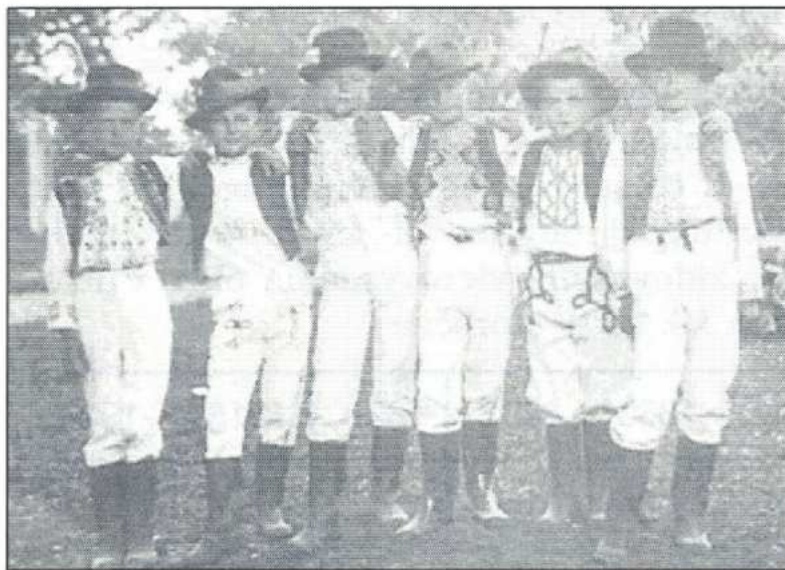
Manželia z Ptičieho v dobovom oblečení

73 Zoznam detí očkovaných proti pravým kiahňam v roku 1846. In: Materiály k dejinám obce Ptičie, s. 27. Archív OÚ Ptičie.

74 Porov. VSOS 2, s. 463.

Potom po dobu 50 rokov sa stabilizoval, a až počiatkom 60.ých rokov 20. storočia dochádza znovu k výraznejšiemu nárastu obyvateľstva v obci, čo je dôkazom o zlepšujúcej sa životnej úrovni obyvateľov. Jedným z konkrétnych príkladov toho bolo aj uskutočnenie kurzu varenia, ktorý prebehol pre ženy z obce v novembri a decembri roku 1968. Kurz prebiehal v budove miestnej školy. Viedol ho učení kuchár z podniku Jednoty Humenné. Kurz bol dva razy v týždni, a to v stredu a štvrtok a zúčastnilo sa ho okolo 40 žien, hlavne mladých. To, čo navarili, aj pojedli. Po ukončení kurzu každá účastníčka dostala diplom o absolvovaní kurzu. Produkty, ktoré používali na prípravu jedál platili z vlastných peňazí.⁷⁵

V obecnej kronike nachádzame zaujímavé informácie o sčítaní

Skupina chlapcov v miestnom kroji

obyvateľov obce. K 1. decembru 1970 bolo v celej ČSSR vykonané sčítanie ľudu, domov a bytov. Výsledky sčítania v obci Ptičie sú nasledovné: V obci Ptičie v roku 1970 žilo 552 občanov, z toho bolo 268 mužov a 284 žien. V obci v roku 1970 bolo 118 domov, z toho dva domy boli

neobývané. V rokoch 1946 - 1970 bolo postavených 77, 1 % všetkých bytov v obci. Z výsledkov tohoto sčítania sa ďalej dozvedáme, že v domácnostiach obyvateľov obce Ptičie v roku 1970 bolo 59 chladničiek, 96 elektrických práčok, 5 kuchynských liniek, 12 vysávačov, 70 televízorov, 18 motocyklov, 6 osobných áut a 20 garáží.⁷⁶

Podľa sčítania obyvateľov, ktoré sa konalo koncom roku 1980

75 KOP, s. 321.

76 KOP, s. 345-346.

sa dozvedáme, že v tom roku obec Ptičie mala 615 obyvateľov (319 žien a 296 mužov). V obci v tom roku bolo 153 domov, z nich trvale obývaných 139 domov. Bytov však bolo 156. Tvalé obývaných bolo 143; 13 bytov bolo neobývaných. V domácnostiach bolo 118 chladničiek, 122 pračiek, 108 televízorov, 52 osobných áut.⁷⁷

3. KONFESIONÁLNE ZLOŽENIE OBYVATELOV OBCE

Väčšina obyvateľov v obci Ptičie sa hlási k rímskokatolíckemu vierovyznaniu. Podľa posledného sčítania obyvateľov, ktoré sa konalo v SR v roku 2000, z celkového počtu 638 obyvateľov bolo 564 rímskokatolíckeho vierovyznania.

Okrem rímskokatolíkov je tu aj niekoľko veriacich gréckokatolíckeho obradu.

V minulosti v obci Ptičie žila aj skupina židovských veriacich. Tí však po druhej svetovej vojne v obci Ptičie už nie sú. Pokiaľ ide o veriacich protestantov, tí v obci žili iba prechodne, a ich počet bol minimálny. V nasledujúcej tabuľke si môžeme prehľadne pozrieť počty obyvateľov židovského vierovyznania obce Ptičie v jednotlivých desaťročiach 19. a 20. storočia:

Rok:	1828	1847	1855	1881	1899	1915	1938
Židia:	9	10	8	13	18	4	0

Počet obyvateľov obce Ptičie, patriaci k východnému, byzantskému obradu, ktorí jurisdikčne patria pod duchovnú správu Gréckokatolíckej farnosti v Porúbke, v jednotlivých desaťročiach 19. a 20. storočia bol nasledovný:

Rok:	1847	1855	1881	1899	1915	1938	1943	1978	2000
Gr.kat.:	30	15	2	6	22	33	33	15	32

Vyššie uvedené štatistiky boli zostavené na základe oficiálnych

⁷⁷ KOP, s. 501-502.

schematizmov tak Rímskokatolíckej ako aj Gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku.⁷⁸

4. VYSTAHOVALECTVO

Vystahovalectvo sa stalo veľkým problémom na prelome 19. a 20. storočia. Materiálna bieda vyhnala mnohých obyvateľov predovšetkým Zemplínskej a Šarišskej župy do Ameriky v nádeji na dôstojnejší život. Mnohí otcovia odchádzali s úmyslom zarobiť nevyhnutné prostriedky na živobytie, a potom po istom čase sa mienili vrátiť naspäť do vlasti. Masový odchod z vlasti do Ameriky snažili sa tlmiť aj kompetentné úrady, ba aj predstavitelia Cirkvi. V tom čase na čele Košickej diecézy bol biskup Žigmund Bubič, ktorý už v roku 1888 vydal zvláštny pastiersky list, ktorý sa čítal vo všetkých kostoloch diecézy. Z tohto listu cítil obavy, ale aj snahu biskupa vystríhať veriacich pred rozličnými nástrahami, ktoré číhajú na vystahovalcov v Amerike. V liste konštatoval, že mnohí z nich sú navždy stratení pre rodnú vlasť, ba neraz aj pre Katolícku cirkev. Biskup vyzýval kňazov, aby pôsobili na veriacich vo farnostiach a varovali ich pred nebezpečenstvami ktoré ich v cudzom, neznámom a neistom svete čakajú.⁷⁹ Práve v tom období

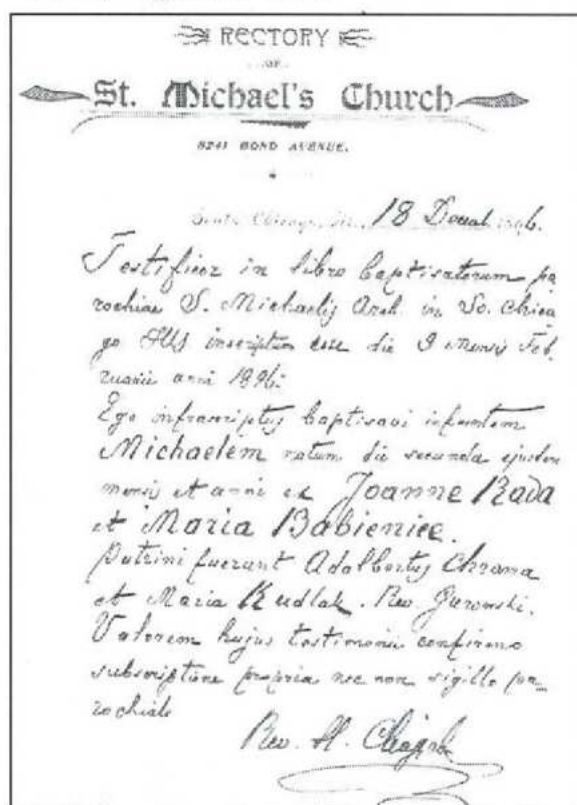
- 78 Porov. *Schematismus venerabilis cleri Dioecesis Cassoviensis, ad annum Jesu Christi, M.DCCC.XXVIII.* Typ. Caroli Werfer, Cassoviae 1828, s. 90; *Schematismus venerabilis cleri Dioecesis Cassoviensis, ad annum Jesu Christi, M.DCCC.XLVII.* Typ. Caroli Werfer, Cassoviae 1847, s. 100; *Schematismus venerabilis cleri Dioecesis Cassoviensis, ad annum Jesu Christi, M.DCCC.LV.* Typ. Caroli Werfer, Cassoviae 1855, s. 119; *Schematismus cleri Dioecesis Cassoviensis ad annum Jesu Christi 1881.* Typ. Caroli Werfer, Cassoviae 1881, s. 131; *Schematismus cleri Dioecesis Cassoviensis ad annum Jesu Christi 1899.* Typ. Caroli Werfer, Cassoviae 1899, s. 168; *Schematismus cleri Dioecesis Cassoviensis ad annum Jesu Christi 1915.* Typ. Ad S. Elisabeth, Cassoviae 1915, s. 136; *Schematismus venerabilis cleri Dioeceseos Cassoviensis Anno reparatae salutis 1938.* Typ. Ad S. Elisabeth, Cassoviae 1938, s. 134; *Schematismus venerabilis cleri Administrationum Apostolicarum Cassoviensis, Rosnaviensis et Satmariensis in Slovachia Anno reparatae salutis 1943.* Typ. ANDREJ, Prešov 1943, s. 115; *Schematismus slovenských katolíckych diecéz 1978.* Typ. SSV Trnava v CN Bratislava 1978, s. 424; *Schematismus Gréckokatolíckej Prešovskej eparchie 2004.* Typ. VMV, Prešov 2004, s. 77; *Schematismus Košickej arcidiecézy 2007.* Typ. Vienala, Košice 2007, s. 107.
- 79 SZOKOLSKY, Bertalan: *A százéves Kassai püspökség 1804-1904.* Kassa 1904, s. 142; ČIŽMÁR, Marián: *Pásli zverené im stádo. Košickí biskupi v rokoch 1804-2004.* VMV Prešov 2006, s. 203.

biskup Žigmund Bubič aj osobne navštevoval farnosti Košickej diecézy z príležitosti vysluhovania sviatosti birmovania, a v príhovoroch k veriacim poukazoval na nebezpečenstvo vystahovalctva. V rámci týchto pastoračných ciest biskup Žigmund Bubič zavítal aj do Ptičieho, kde dňa 19. júna 1904 vysluhoval sviatosť birmovania pre mladých nielen z tejto farnosti, ale tu v Ptičom pobirmoval aj mladých z Kamenice nad Cirochou a Modrej nad Cirochou.⁸⁰

Biskup Žigmund Bubič urobil aj niektoré kroky, ktoré mali za cieľ pomôcť vystahovalcov v cudzine. Tak napr. od Uhorskej vlády si vyžiadal dovoľenie, aby za vystahovalcami do Ameriky mohli vycestovať aj kňazi z diecézy, ktorí by im boli nápomocní nielen po duchovnej a náboženskej stránke, ale aj v iných oblastiach. A naozaj, z Košickej diecézy odišli do Ameriky niektorí diecézni kňazi. Tak napr. v roku 1902 biskup Žigmund Bubič poslal do Ameriky kňazov Kolomana Kováča a T. Ladomerszkého, a v roku 1904 mal v úmysle vyslať dokonca košického farára Andreja Kozoru, ktorý by

Biskup Žigmund Bubič

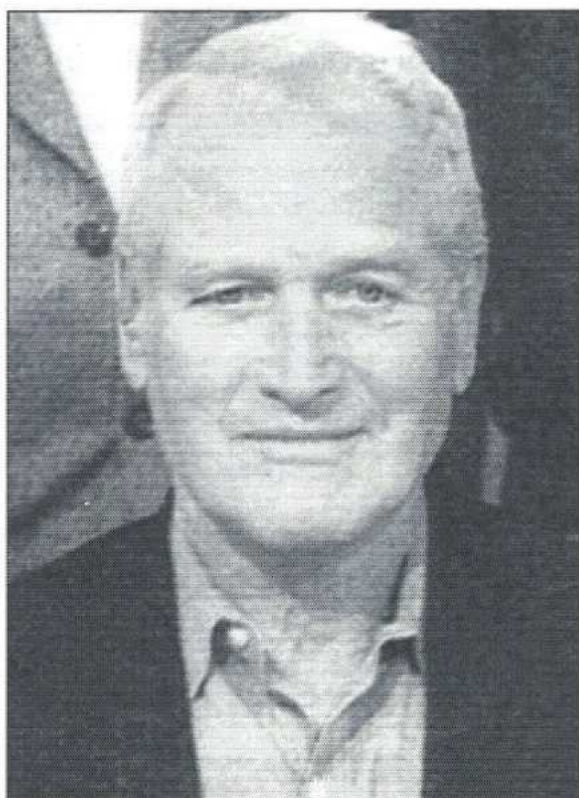
Krstný list vystahovalcov v USA

80 Porov. Paterna Visitatio et Sacramenti Confirmationis administratio, nr. 1280/1904 z dňa 14. mája 1904. In: Circulares Dioecesanæ, nr. V/1904. In: AACass, Circulares, AD 1904.

mal právomoci biskupa.⁸¹ V roku 1913 odišiel do Ameriky medzi krajanov, vystaľovalcov bývalý farár z Vyšného Hrušova Ján Hlebík, ktorý pôsobil v USA, v diecéze Trenton.⁸²

4.1. PAUL NEWMAN - UMELEC S PTIČIANSKYMÍ KOREŇMI

Najväčšia vlna vystaľovalcov do Ameriky (USA, Kanada, Argentína) postihla obec Ptičie začiatkom 20. storočia, najmä v rokoch 1908-1910.⁸³ Z nich niektorí sa uchytili v novom svete viac iní menej. Azda najznámejšou osobnosťou, ktorá v zahraničí preslávila obec Ptičie, je postava slávneho amerického herca, dvojnásobného nositeľa oscara za film, Paul Newmana (nar. 26. januára

Paul Newman

1925 Cleveland, Ohio, USA. Zomrel 28. septembra 2008, Westport, Connecticut, USA), ktorý má svoje korene po matke v obci Ptičie.

Zo spomienok jeho tety, ktorá žije v Humennom, Anny Sedlárovej, vyberáme: V dedinke Ptičie pri Humennom sa narodili dve sestry: Mária a Katarína Hocmanové. Katarína sa vydala za Jána Zbora a z tohto manželstva sa narodili štyri deti: Mária, Jozef, Andrej a Anna dnes už jediná žijúca príbuzná P. Newmana z matkinej strany. Druhá sestra, Mária Hocmanová sa vydala za Michala Fecka a v júli 1895 v

-
- 81 Porov. POTEMRA, Michal: *Cirkevný a národný pracovník Ján Straka*. In: *Annales Dioecesis Cassoviensis. Zborník prác k dejinám Košického biskupstva*. VERBUM, Košice 1994, s. 262.
- 82 ČIŽMÁR, Marián: *Ludia, udalosti a história Vyšného Hrušova*. VMV, Prešov 2003, s. 48-49.
- 83 Porov. VSOS 2, s. 463; KLOČANKOVÁ, Márie (zost.): *Ptičie píše svoju históriu už vyše 720 rokov*. In: *Zemplínsky denník*. Roč. II., číslo 146/2000, z dňa 26. júna 2000, s. 4.

Humennom porodila dcérku Terezku. Keďže na Slovensku bola bieda, odišiel Terezkin otec do Ameriky za prácou a usadil sa v Clevelande, v jednom z veľkých stredísk slovenských emigrantov. Terezkina matka však čoskoro po odchode otca zomrela (11. augusta 1900 v Humennom) ako 32 ročná. O sirotu sa starala jej babička v Ptičom, ktorá vedela pekne hačkovať a vyšívať slovenské ľudové kroje. Medzitým sa otec v USA znova oženil a Terezku si pozval k sebe. Tá po príchode do Clevelandu (ako 8-ročná) našla už aj svojho malého nevlastného brata Michala, no ako neskôr napísala na Slovensko, nevlastná matka sa voči nej správala naozaj macošsky. Keď Terezka dospela, vydala sa za Angličana. O ňom sa však v korešpondencii svojej sesternici pani Anne Sedlárovej zmienila ako o chladnom mužovi s nedobрым srdcom, a preto sa s ním zakrátko rozviedla. Čoskoro sa však opäť vydala za Arthura Newmana, obchodníka so športovými potrebami. Z tohto vzťahu sa im narodili dvaja synovia: Arthur a mladší Paul, z ktorého sa neskôr stal slávny filmový herec, známy na celom svete.⁸⁴

Niektorí z tých, čo odišli do Ameriky, po čase sa vrátili naspäť do rodnej vlasti. Tak napr. v roku 1947 vrátil sa z Argentíny Pavol Dzemjan po 25-ročnom pobyte. No na druhej strane boli aj takí, ktorí po druhej svetovej vojne odišli z rodnej obce do cudziny k svojim príbuzným. V roku 1947 odišla do Ameriky (USA) Anna Mastiláková (Ihnataňa) so svojim synom Františkom Mastilákom k manželovi. Aj Mária Majerníková rodená Behúnová odišla k

Republika československá.
République Tchécoslovaque.
Česchoslowakische Republik.

2021

Cestovní list.
Passport.
Reisepass.

Jméno vlády československé republiky vydává se tento cestovní list.
Au nom du Gouvernement de la République Tchécoslovaque ce passeport est délivré.
Im Namen der Regierung der Tschechoslowakischen Republik wird dies Reisepass ausgestellt.

Jméno a příjmení: *Michal Pluchta*

Číslo: *2021*

Naše číslo: *15. sept. 1896*

Byl: *20. srpna 1921*

Podle okres: *Bratislava, P. 1.*

Průkaz: *P. 1.*

Podle okres: *Bratislava, P. 1.*

Podle okres: *Bratislava, P. 1.*

Podle okres: *Bratislava, P. 1.*

Osobní popis:
Stavba těla: *Střední*
Věk: *25 let*
Výška: *175 cm*
Hmotnost: *70 kg*
Barva vlasů: *Černá*
Barva očí: *Modrá*
Barva kůže: *Čistá*
Zvláštní znamení: *Žádná*

Vlastní podpis: *Michal Pluchta*

Podpis úřední: *...*

Vydáno na základě: *...*

Pro platnost: *...*

Podpis: *...*

Cestový pas Michala Pluchtu z r. 1921

84 Informácie z materiálov Archívu OÚ Ptičie.

manželovi do Ameriky. Po-dobne odišli do Ameriky: Zuzana Džubáková rodená Behúnová k manželovi do Kanady, Anna Hivková (Murnička) k manželovi do Kanady a Mária Antoniová taktiež k manželovi do Kanady. A napokon odišli do Ameriky aj slobodní občania Ptičieho, a to Štefan Cukrovaný a Ján Maruščák.⁸⁵

5. OBYTNÉ A HOSPODÁRSKE STAVBY V MINULOSTI

V nasledujúcich niekoľkých riadkoch chceme opísať spôsob bývania jednoduchých ľudí v obci Ptičie v minulosti; opísať ako vyzerali domy v ktorých bývali, ich členenie, a pod. Taktiež aspoň v krátkosti a stručne podať charakteristiku hospodárskych objektov, ktoré nevyhnutne patrili k spôsobu života ľudí na dedine. Gazda - roľník mal na svojom funduši rozmiestnené nasledujúce budovy - stavby: hospodársky dom i dvor, chlievky, komurku, dolky, bražok a pleveň (stodolu).

5.1. ČLENENIE OBYTNÉHO DOMU

Typický dedinský dom bol postavený na dĺžku, teda ako obdlžník. Strecha bola pokrytá slamou (župou), šindľom, črepom, eternitom a napokon aj plechom. Celý dom bol rozdelený takto: Do domu sa vchádzalo z dvora, teda z bočnej strany. Vchádzalo sa do miestnosti, ktorá sa volala priklet. Z prikleta sa šlo do prednej chyži smerom na ulicu a do komory v opačnom smere, teda oproti prednej chyži. Do maštale sa vchádzalo taktiež z dvora. Pod tou istou zákryvou sa nachádzala aj šopa. Predná izba mala vpredu dve okná a to iba raz zasklenené. Jedno okno bolo obrátené do dvora, čiže celkove mala predná chyža tri okná. Boli aj také domy, ktoré mali ešte aj maličké okno do susedov. V prednej chyži boli umiestnené postele a u početnejších rodín aj nízke postielky, zbité z dosák a v takej miere, aby ich bolo možno cez deň vsunúť pod riadne postele. V posteli boli uložené dosky a na doskách ustlaná slama. Slama bola pokrytá prikrývkou (plachtou) z tenkého

85 KOP, s. 99.

Najstaršie domy v obci

domáceho plátna, utkaného z konopí. Ako príkryvky na spanie používali sa periny z husacieho peria a u početnejších rodín i hune (gubane) z ovčej vlny. Celá rodina spávala cez zimu iba v tej jednej miestnosti.

Zariadenie v chyži (prednej izbe) vyzeralo takto: Vpredu v kúte od dvora bol umiestnený stôl a popri stenách lavice z dosák, podložené klátni (kúsmi dreva odrezaného z guľatiny). Neskôr to boli šafarne, lavice zbité z dosák a upravené ako truhlica. Povrch takejto šafarne sa otváral a dnu sa ukladalo domáce plátno i bielizeň z domáceho plátna. Medzi okná, ktoré viedli na ulicu, sa umiestňovala kasna mladej nevesty, do ktorej si ukladala mladucha šatstvo. Kasna mala aj zrkadlo. Ináč zrkadlá boli zavesené len samostatne medzi prednými oknami. Oproti stolu v kúte bola posteľ a vzadu v jednom kúte taktiež posteľ. Oproti posteli v zadnom kúte izby stala pec, na ktorej bol šporák i pekarník. Pec zaberala asi štvrtinu prednej chyže. Nad pekarníkom boli kachle, z ktorých viedla drevená cievka vonku do prikleta. Drevenou cievkou sa odvádzal dym do voľného komína. Komín bol zhotovený z dosák. Na peci sa dalo dobre nahriať i spať. Najmä v zime tu bolo príjemne, teplučko. Viacčlenné rodiny používali pec aj na spávanie pre deti v zimných mesiacoch. Kachle dobre hriali a bolo tu lepšie spať ako pri oknách, kde bolo v zime veľmi chladno. Ku spodnej časti okien prikladali v zime otavu alebo mach, aby zabránili prenikaniu studeného vzduchu do vnútra. Povala bola z dosák poprekladaných tak, aby z pôjda nepadala do izby nečistota. Dosky boli poukladané na drevené trámce (hrady), pod ktorými bola ešte krížna hreda, zvaná mešternica. I keď mešternica neniesla veľmi ťarchu povaly ale slúžila na ukladanie rôznych predmetov i písomností, potvrdeniek z rôznych poplatkov.

Taniere boli zhotovené tak, že na spodnej strane bola na okraji dierka, do ktorej sa uviazal špagát (tanier nebol prederavený) a takto sa taniere vešali po stenách. Taniere boli pekné, farebné, plné ornamentov a rozličných ozdôb. Ostatný kuchynský riad sa ukladal za kachle, na kutok a neskôr na talaš (z dosák urobenej police, postavené na zemi ku sporáku - k múru, aby neprekážal). Kutkom menovali priestor pred otvorom do pekarníka po strane šporáka. Z bočnej strany pod pecou bola lavička, ktorou sa šlo na pec ležať. Ba aj žobráci tu sedávali a prosili o kúsok potravy. Pod lavičkou bol zápecok, otvor do pece, kde sa ukladala obuv a podobné veci. Prah do izby bol vysoký 18 až 20 cm, aby popod dvere nevnikala zima. Podlaha to bola zem, vymastená na hladký povrch. Uhladzovanie podlahy (mastenie chyže) sa prevádzalo hlavne pred väčšími sviatkami alebo slávnosťami.

Priklet slúžil ako kuchyňa cez leto. Cez leto sa tu varilo lebo dvere boli stále otvorené a tak tu bolo príjemnejšie ako v prednej chyži. V priklete bol komín otvorený tak, že bolo vidieť oblohu. V spodnej časti bol rozšírený a hore zúžený. Spodná časť bola pletená z lieskových prútov a horná bola z dosák. Komín slúžil ako udiareň slaniny i šunky, ako aj iných domácich výrobkov zo zakaľáčiek ošípaných. Údené výrobky z takejto udiarne (komína) boli pekné a kvalitné lebo sa údili studeným dymom. V priklete v jednom kúte bol otvor do pôjda. Do pôjda sa šlo rebríkom. Tu bol pôjd predelený na dve časti. V zadnej časti boli uložené krmoviny pre dobytok a v prednej rôzne veci pre gazdovstvo. Z prikleta sa šlo do komory. Komora slúžila ako sklad na staré šatstvo, topánky a rôzne náradie. Okná boli maličké, komora tmavá len málokedy sa vetrala. Postupom času prerábali komory na takzvané zadné chyže. Dali tu väčšie okná, piecku a podlahu z dosák, čiže dile. Takýmto prerobením komory na zadnú chyžu sa zväčšil obývací priestor.

Dedinský dom z prvej polovice 20. storočia

5.2. HOSPODÁRSKE STAVBY

Za komorou obytného domu bol chliev (maštaľ) pre ustajnenie dobytku. Zvyčajne s obytným domom tvoril jeden celok. Do chlieva sa vchádzalo z dvora. Bola to tmavá miestnosť s veľmi malíčkymi okienkami, ktoré sa v zime zapchávali slamou alebo senom, aby bolo dobytku teplejšie. V maštali sa ustajňovali kravy, voly, ako aj teľatá a kone. Žrádlo podávali dobytku za rebrík, upevnený na múre pred dobytkom a do dreveného žlabu - válova. V kúte bol rebrík a otvor do pôjda cez carok. Do carku sa zhadzovalo krmivo.

Dom sa končil šopou. Tu sa ukladali hospodárske nástroje ako brány (drevené) na bránenie pôdy, pluh, voz, a pod.

Oproti maštali na dvore boli postavené drevené chlievky pre ošipané, hydinu a iné.

Uprostred dvora bol natoň, teda priestor, kde sa vozilo, rezalo a pripravovalo palivové drevo pre domácnosť.

Medzi ďalšie drevené stavby náležala komurka - sýpka. Bola zhotovená z rovného dreva poukladaného do zrubu. Mala povalu z dosák a pokrytá bola slamou (župou, neskôr plechom). Vonkajšie i vnútorné steny boli omazané hlinou, čo tvorilo akúsi omietku. Tu si gazdovia - roľníci uskladňovali vymlátené obilie, múku, krmné obilie, krmné zmesi zo zŕn a udeniny. Komurka sa uzamykala zámkou. Bohatší gazdovia s väčšou výmerou pôdy stavali na uskladnenie krmív bražky (senníky). Boli stavané do zrubu z dreva, ktoré nemuselo byť rovné. Bražok mal pôdorys štvorca alebo obdlžníka. Povalu nemal. Strecha bola krytá slamou (župou, neskôr plechom). V bražku uskladnené krmivá (seno či ďatelina) boli veľmi kvalitné (ak boli ako kvalitné krmivo zobraté z poľa). Krmivo tu bolo ako na voľnom priestranstve. Pivnice na uskladnenie okopanín boli zriedkavosťou. Okopaniny sa uskladňovali v dolkoch. Boli to jamy asi 150 cm hlboké, vyhlbené buď do kopca alebo i na rovine. Steny (zem) boli obložené

Komurka - sýpka

kamením (obmurované na sucho). Vpredu bol otvor (dvierka) ako okienko asi 75 x 75 cm. Otvor sa zatváral dvierkami, ktoré boli z dosák. Strechu tvorila hreda, ktorá bola umiestnená v strede dolka nad okienkom vpredu a na zemi vzadu. V uhle asi 35 stupňov boli z jednej i z druhej strany od zeme (od okraja jamy) k povalovej hrede tesne poukladané drevené štepy, ktoré tvorili strechu. Na štepy bola nahádzaná asi 35 cm vrstva zeminy, na povrchu bola zem s trávou. Bola to izolačnoteplná vrstva. Zemiaky alebo repa sa sypali cez urobený bočný otvor v povale asi 30 x 30 cm. V dolkoch uskladnené zemiaky v zime dobre prezimovali a nenamrzli. Podobne sa neskôr zhotovovali v hlbenej zemi pivnice. Rozdiel medzi pivnicou a dolkom bol ten, že do pivnice viedli riadne dvere, cez ktoré sa dalo výjsť postojacky, no do dolka sa vchádzalo štvornožky.

Dôležitou stavbou v gazdovstve bola pleveň, správnejšie stodola. Je to stavba postavená z dreva uprostred záhrady. Je stavaná do zrubu. Ani pri stavbe plevne nemuselo byť drevo rovné. Čím bolo viac medzier, tým boli krmoviny lepšie prevzdušnené. Pleveň bola spravená ako stavba v pôdoryse obdĺžnika. Celá stavba bola rozdelená na tri hlavné časti. Do plevne sa vchádzalo cez široké, dvojité čiže na polovičky sa otvárajúce vráta, vysoké že sa tam vmestil rebriňák (voz používaný na zvoz obilia a krmovín) s plným nákladom. Vošlo sa na zbojisko. Cez zbojisko sa prechádzalo vonku cez podobné vráta o niečo nižšie. Na jednej i na druhej strane boli rohy. Rohy boli oddelené od zbojiska zrubovou stenou s otvorom asi 130 x 130 cm. Do rohov sa uskladňovalo obilie a po výmlate slama. Nad zbojiskom i nad rohami bola akási (ak tak môže pomenovať) povala a to druky pohádzané riedko a tu sa tiež ukladalo obilie a po výmlate kvalitnejšie krmoviny. Táto časť sa volala pudre. Pri rohoch boli zrubovou stenou oddelené plevinky.

Jedná z posledných plevni v r. 2008

V plevinkoch sa uskladňovali plevy i väčšia slamenná mrva - tereky. Zbojisko slúžilo ako mlat, kde sa cez jeseň alebo aj v zime mlátilo obilie a to najmä raž (žito). Pre jeho dlhú a kvalitnú slamu používali ho na prípravu slamenej krytiny. Vy-

rábali z neho krytinu zvanú župa. Jednotlivé kusy tejto krytiny sa menovali kyčky. Mlátilo sa ručne drevenými cepami. Vyrobenú krytinu, čiže župu, použil gazda na opravu prederavených striech na hospodárskych budovách. V obci Ptičie boli stodoly stavané v humne (tak sa volala záhrada) a to v hornej polovici.

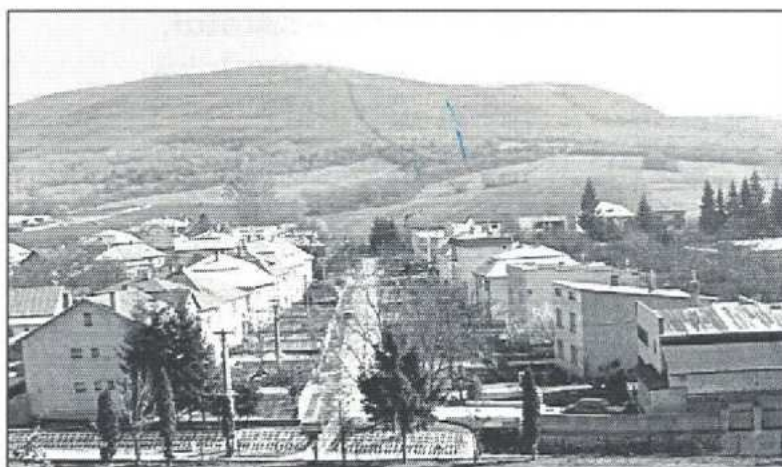
Za zmienku stojí aj popis sušne. Bolo to zariadenie na prípravu sušeného ovocia. Sušeň bola až celkom na konci záhrady. Išlo o jamu, vyhlbenú do zeme asi na 40 cm. Vpredu po stranách boli kamene a na nich priečny plochý kameň. Bolo to ohnisko, kde sa rozkladal oheň. Nad jamou bola lieska, upletená z lieskového prútia. Po obvode liesky boli dosky do výšky asi 25-30 cm. Na liesku sa sypalo ovocie a povrch sa pokryl príkryvkou z dosák, aby čím menej dymu uníkalo. Priestor na nasýpanie ovocia bol asi 1,5 m². Na sušni sa sušili najmä slivky, hrušky a pokrájané jablká. Už to bolo akousi povinnosťou usušiť každú jeseň dostatok ovocia na zimu. Aby bolo zaistené pravidelné sušenie, preto pri sušni sa aj spávalo. Ba boli tu aj prenosné, slamou pokryté prístrešky pre prípad nepriaznivého počasia. Sušené ovocie bolo takto konzervované a používali ho v domácnosti na prípravu rôznych jedál ako napr. šlivianky zo slivák. Sušené hrušky si nosili ženy aj na priadky, aby mali dostatok slín pri pradení. Sušeň slúžila aj na sušenie konopí po vymáčaní a to najmä druhej úrody. Keď bolo nepriaznivé počasie, a nebolo možné konope vysušiť na slnku, poslúžila sušeň aj na ten účel; a napokon na trlici gazdina konope vytrepala. U nás boli sušne umiestnené na konci funduša teda až na záhumni.⁸⁶

6. STAVEBNÁ ČINNOSŤ V POSLEDNÝCH DESAŤROČIACH

Stavebná horúčka pochytila obyvateľov obce Ptičie začiatkom 60.tých rokov minulého storočia. V roku 1962 sa v obci stalo akousi módou mať dva domy. So stavbou takýchto domov (druhého domu) začali: Ján Balaščík predseda JRD, Štefan Behún (Ben), Jozef Rada st., a Jozef Čorný (Doľnákov). Všetci (okrem Jozefa Čorného) si postavili druhý dom na vlastných pozemkoch. Dňa 26. mája 1962 funkcionári MNV v obci Ptičie z cir-

86 KOP, s. 232-239.

kevných pozemkov prideliť stavebné parcely (každému vo výmere 8 árov), týmto záujemcom: Jozefovi Hivkovi ml., Jozefovi Čornému (Doľnákov), Jozefovi Majerníkovi ml. (č. 40), Michalovi Repkovi, Jozefovi Kockovi, Štefanovi Mastilákovi (Glejfovi), Jánovi Tkáčikovi st. a Jozefovi Hivkovi st. (č. 44).⁸⁷

Výstavba domov v 60.-70.tých rokoch

V jari roku 1963, len čo zmizol sneh, začali búrať staré domy a stavať nové títo občania obce: Ján Boško, Štefan Rada ml., Juraj Drabant, Michal Cukrovaný (č. 32). Menovaní v tomto roku staré domy zbúrali a na tom istom mieste postavili nové domy a v nových domoch v tom samom roku aj bývali.⁸⁸

Z tohto obdobia budovateľského nadšenia obyvateľov obce Ptičie je aj báseň kronikára Pavla Dzemjana *Na valale*:

Ludze všadzi lem štvorce stavjajú
 prosté domy zdnuka prerabjajú.
 Pod štvorcami sú dolu pivnice,
 v starších domoch z maštal' starobince.

V nových domoch šicko zariadzene,
 darling vođu až do kuchni žene.
 Polehota po tej češkej práci
 kúpelňa i figel' splachovací.

Tote co dakedy gazdovali,
 všelijaké stavby v dome mali.
 Toto šicko teraz opravujú
 aj z maštalni kuchyne budujú.

87 KOP, s. 167-168.

88 KOP, s. 181.

Pri štvorcoch už netreba maštalni,
mliko voľné v obchodze, v predajni.
Mliko voža z mesta na valaly
bo tu kravy do družstva zabrali.

Krava je už len záhumenková
a to i tak vona lem dzedova.
Stojí v kuce bars naradoscená,
od gazdiny dzeli ju lem scena.

Nové chyže sú vydilované,
daktoré i vyparketované
pokrovce sú všadzi pokladzené
jedné tkané a druhé kupené.

Kec chceš odijsc dakdze na večarky,
pred dzverami zobuvaj topánky.
Lebo boso alebo v papučoch
možeš vstupic do moderných kučoch.

Do predných še ani neidze,
lem kec kmotra na vyzvedy pridze.
Každý vtedy v prednej chyži býva
kec v nej pleban Libera me špiva.⁸⁹

S výstavbou rodinných domov započali Štefan Kurej (č. 76), Michal Pluchta, Ján Majerník (č. 28), Ján Behún cestár, a Jozef Balaščík (č. 55). Títo občania výstavbu domov v roku 1964 aj ukončili a v zime v domoch už aj bývali. Už predchádzajúce roky započaté stavby v roku 1964 ukončili Ján Lancoš ml., Jozef Hivko ml., Jozef Majerník ml. (č. 40) a Štefan Mastilák (Glejf). Základy na výstavbu nových domov na Podhurke položili Michal Cukrovaný st. a Michal Karas. Ďalej základy na nový dom v obci položili Ján Antoni na pozemku powyše Jána Bešáka st. (Sucharov funduš), ktorý odkúpil od pani Lancošovej.⁹⁰

Obec Ptičie v roku 1967 mala zastavanú plochu 9.596 m². Za zastavanú plochu platil každý majiteľ (vlastník) 0.80 Kčs za m²

89 KOP, s. 322-323.

90 KOP, s. 205-206.

Výstavba domov v 60.-70.tých rokoch

zastavanej plochy. Na spomínanej zastavanej ploche žilo v r. 1967 spolu 515 obyvateľov.⁹¹

Po roku 1989 stavebná činnosť v obci pokračovala. Na prelome storočia a tisícročia starosta obce Marián Čorný o stavebných

aktivitách občanov obce Ptičie konštatoval: "Na výstavbu 18 rodinných domov sme odpredali obecné pozemky a časť týchto peňazí sme použili na investičné akcie..."⁹²

7. DOMY A RODINY V OBCI KONCOM MINULÉHO STOROČIA

Na sklonku 70.-80.tých rokov minulého storočia v obci Ptičie bolo evidovaných 140 domov. Podľa záznamov v obecnej kronike⁹³ v obci v jednotlivých rodinách žili títo občania:

Dom č. 1. - Fabian Lancoš a jeho manželka Lýdia. Ich deti Viliam a Martina.

Dom č. 4. - Ján Mato a jeho manžela Helena. Ich synovia Ján a Miroslav.

Dom č. 5. - V tom čase bol dom neobývaný. Vystaval ho Andrej Mastilák pre svoje deti v roku 1972

Dom č. 6. - V tom čase začal tento dom stavať Štefan Ragan.

Dom č. 7. - Jozef Klamár a jeho manželka Milka. Ich deti Ľubomír, Marianna, Miloš.

Dom č. 8. - Michal Koco a jeho manželka Božena. Ich dcéry Ingrid a Silvia.

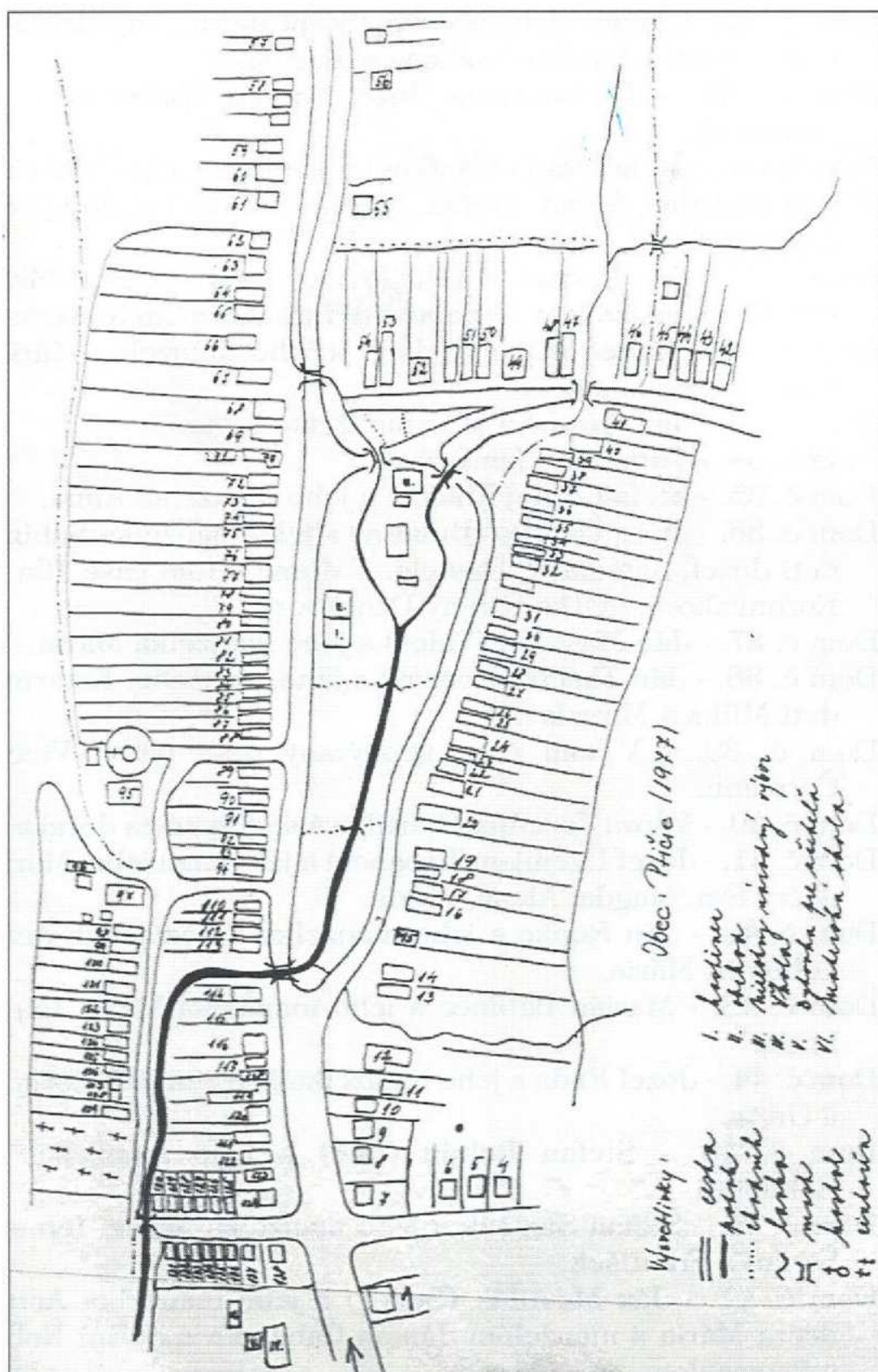
Dom č. 9. - Milan Balaščík a jeho manželka Mária. Ich deti Vladimír a Dagmar.

91 KOP, s. 291.

92 KLOČANKOVÁ, M. (zost.): *Mohutný Vihorlat, nemý svedok premien Ptičieho*. In: Zemplínsky denník. Roč. II., číslo 146/2000, z dňa 26. júna 2000, s. 4.

93 KOP, s. 418-443.

- Dom č. 10. - Štefan Mastilák (Bodejko) a jeho manželka Anna. Ich syn František s manželkou Evou a deťmi Renátou, Máriou a Františkom.
- Dom č. 11. - Jan Lancoš a jeho manželka Zlatica. Ich deti Melánia, Iveta, Ján.
- Dom č. 12. - Michal Majerník (Piškanin) s manželkou Máriou. Ich dcéry Viera a Daniela.
- Dom č. 13. - Anna Majerníková. Jej deti Štefan; dcéra Magda vydatá za Jozefa Struňáka a ich syn Zdeno. V dome býval v tom čase aj otec Anny Majerníkovej Jozef.
- Dom č. 14. - Pavol Džubák (Huľajčin) a jeho manželka Mária. Ich syn Michal s manželkou Máriou a dcérami Ľudmilou a Máriou.
- Dom č. 15. - Jozef Boško a jeho manželka Zdena. Ich deti Mária, Jana, Miroslav.
- Dom č. 16. - Andrej Mastilák (Mičakov) a jeho manželka Anna. Ich dcéry Valéria a Anna. V dome býva aj Andrejova svokra Mária Molokačová.
- Dom č. 17. - Albert Džubák a jeho manželka Regina. Ich deti Drahomíra, Ľudovít, Slavomír. V dome v tom čase žila aj Albertova matka Jozefína.
- Dom č. 19. - Michal Dupko a jeho manželka Zuzana.
- Dom č. 20. - Michal Pluchta (Bačov) a jeho manželka Anna. Ich syn Jarolím s manželkou Zlaticou.
- Dom č. 21. - Ján Bešák a jeho manželka Mária. Ich synovia Marián a Jozef.
- Dom č. 22. - Ján Antoni a jeho manželka Katarína. Ich deti Valéria, Iveta, Ján.
- Dom č. 23. - Zuzana Cukrovaná (Bešačina). Jej dcéra Anna Hasáková s deťmi Viliamom a Vierou.
- Dom č. 24. - Pod týmto číslom je uvedený dvojbyt, v ktorom bývali: Alžbeta Klamárová. Jej syn Jozef s manželkou Máriou a dcérou Máriou. V druhom byte býval Štefan Klamár s manželkou Zuzanou.
- Dom č. 25. - Alžbeta Pristašová (Raková)
- Dom č. 26. - Štefan Ščupák a jeho manželka Mária. Ich dcéra Božena s manželom Jurajom Kantorom a deťmi Janou a Marekom.
- Dom č. 27. - Juraj Mastilák (Glajf) a jeho manželka Mária. Ich syn Alexej s manželkou Martou a deťmi Alexandrom, Alenou a Alexandrou.

Situáčný nákres domov v obci z r. 1977

- Dom č. 28. - Mária Jablonovská (Sninčáková). Jej dcéra Irena Horváthová s dcérami Lubicou a Máriou.
- Dom č. 29. - Dôchodcovia Jozef Antoni (Bačulin) a Mária Antoniová.
- Dom č. 30. - Štefan Rada (Štofkov) a jeho manželka Blažena. Ich deti Ladislav, Milan, Štefan, Mária. V dome byvala aj babička Anna Štofková.
- Dom č. 31. - Ján Ročňák (Michajlov) a jeho manželka Mária. Ich syn Ján s manželkou Albínou a deťmi Dušanom a Mariannou.
- Dom č. 32. - Jozef Valko (Rakov) a jeho manželka Mária. Ich synovia Marián a Ján.
- Dom č. 33. - Ján Lancoš a jeho manželka Anna.
- Dom č. 34. - Vdovec Štefan Lancoš.
- Dom č. 35. - Štefan Kurej (Janov) a jeho manželka Anna.
- Dom č. 36. - Juraj Dzurko (Ihnatov) a jeho manželka Sabina. Ich deti Jozef, Jaroslava, Daniela. V dome v tom čase žila Mária Kormucíková, matka Sabiny Dzurkovej.
- Dom č. 37. - Ján Mastilák (Vaľov) a jeho manželka Mária.
- Dom č. 38. - Ján Tkáčik (Koncov) a jeho manželka Katarína. Ich deti Milka a Miroslav.
- Dom č. 39. - V tom čase neobývaný dom patrilo Vincentovi Čornému.
- Dom č. 40. - Vdova Jozefína Dolňáková a jej synovia Juraj a Jozef.
- Dom č. 41. - Jozef Dzemjan (Urbanov) a jeho manželka Mária. Ich dcéry Eva, Magda, Alena, Mária.
- Dom č. 42. - Ján Repko a jeho manželka Terézia. Ich deti Ján, Ľubomír, Mária.
- Dom č. 43. - Marián Babinec a jeho manželka Viera. Ich dcéra Lucia.
- Dom č. 44. - Jozef Rada a jeho manželka Margita. Ich dcéry Milka a Gréta.
- Dom č. 45. - Štefan Behún (Ben) a jeho manželka Mária Behúnová.
- Dom č. 46. - Štefan Struňák a jeho manželka Mária. Ich synovia Štefan a František.
- Dom č. 47. - Ján Mastilák (Beňov) a jeho manželka Anna. Ich dcéra Mária s manželom Jánom Čabákom a deťmi Robertom a Petronelou.

- Dom č. 48. - Pavol Hodor a jeho manželka Mária. Ich dcéra Emerencia s manželom Štefanom Raganom a synom Marekom.
- Dom č. 49. - Ján Babinec a jeho manželka Anna. Ich synovia Kristián a Dušan. V dome žil v tom čase starý otec Ján Babinec.
- Dom č. 50. - Jozef Bešák a jeho manželka Mária. Ich syn Jaroslav s manželkou Vlastou a deťmi Slavomírom a Ivetou. V dome v tom čase žila aj stará mama Mária Bešáková.
- Dom č. 51. - Vdova Alžbeta Kurejová (Janova).
- Dom č. 52. - Ján Hrindák a jeho manželka Irena. Ich deti Ľubica a Dušan.
- Dom č. 53. - Pavol Boško a jeho manželka Anna. Ich synovia Ján, Jozef. V dome v tom čase žil aj starý otec Jozef Boško.
- Dom č. 53/a. - Ján Boško a jeho manželka Mária. Ich syn Štefan.
- Dom č. 54. - Jozef Balaščík (Matov) a jeho manželka Anna. Ich syn Ján. Druhý syn Robert s manželkou Máriou a synom Robertom. Dcéra Mária s manželom Dušanom.
- Dom č. 55. - Anton Boško a jeho manželka Gabika. Ich synovia Miloš a Patrik.
- Dom č. 56. - Václav Hirjak a jeho manželka Kvetoslava. Ich dcéra Marianna.
- Dom č. 57. - Dom Juraja Mičáka v tom čase bol vo výstavbe.
- Dom č. 58. - Štefan Kurej (Janov) a jeho manželka Pavlína. Ich dcéra Kristína.

Nasledujú v tom čase rozostavané domy Antona Hivka a Jaroslava Bešáka.

- Dom č. 59. - Vdovec Michal Čorný a jeho deti Katarína a Benjamín.

- Dom č. 60. - Michal Molokáč (Godžov) a jeho manželka Helena. Ich dcéra Monika s manželom Jánom Kurejom a synmi Mirom a Vladom.

- Dom č. 61. - Ladislav Pencák a jeho manželka Helena. Ich synovia Ladislav a Ondrej.

- Dom č. 62. - Štefan Dzemjan a jeho manželka Rozália. Ich deti Valika, Gabika, Štefan.

Rodina Jozefa Majerníka

- Dom č. 63. - Štefan Rada a jeho manželka Anna. Ich dcéra Františka. Syn Vendelín a jeho manželka Viera s deťmi Mariannou, Petrom a Marekom.
- Dom č. 64. - Ján Maruščák a jeho manželka Helena. Ich deti Terézia, Marta, Stanislav.
- Dom č. 65. - Jozef Balaščík (Pramov) a jeho manželka Irena. Ich deti Ján a Mária. V dome v tom čase žila aj stará matka Anna Balaščíková.
- Dom č. 66. - Andrej Repko a jeho manželka Anna.
- Dom č. 67. - Ján Mastilák (Miltanov) a jeho manželka Zuzana. V dome v tom čase žila aj stará matka Anna Mastiláková.
- Dom č. 68. - Štefan Dzemjan (Andrišov) a jeho manželka Anna. Ich syn Albert s manželkou Helenou a synom Martinom.
- Dom č. 69. - Jozef Hirjak a jeho manželka Zuzana. Ich syn Ján s manželkou Máriou a synom Ľubomírom.
- Dom č. 70. - Vdova Mária Hivková (Šalačka). Jej syn Anton s manželkou Martou a deťmi Janou a Antonom.
- Dom č. 71. - V tom čase starý a neobývaný dom.
- Dom č. 72. - Dôchodca Michal Tkáčik
- Dom č. 73. - Martin Rada a jeho manželka Mária.
- Dom č. 74. - Mária Radová. Jej vnučka Darina Pluchtová s manželom Cyrilom Pluchtom a deťmi Táňou a Petrom.
- Dom č. 75. - Jozef Hrindák a manželka Mária.
- Dom č. 76. - Jozef Hivko (Boškov) a jeho manželka Anna. Ich syn Emil.
- Dom č. 77. - Štefan Džubák a jeho manželka Anna. Ich deti Bernadeta, Ján, Marta. V dome v tom čase žil Štefanov brat Jozef Džubák.
- Dom č. 78. - Juraj Cukrovaný a jeho manželka Mária. Ich deti Eva, Viera, Ľubomír.
- Dom č. 79. - Ján Behún (Cukrovanov) a jeho manželka Erika. Ich synovia František, Marián, Radoslav. V dome v tom čase žila aj Jánova matka Mária Behúnová.
- Dom č. 80. - Pavol Majerník a jeho manželka Alžbeta. Ich deti Pavol a Marta. V dome v tom čase žili aj Pavlova matka Mária Majerníková a stará matka Mária Majerníková.
- Dom č. 81. - Michal Maruščák a jeho manželka Magda. Ich dcéry Zlatica, Marta, Vlasta a Magdaléna.
- Dom č. 82. - Ján Tisch (Karšňakov) a jeho manželka Anna.

V dome v tom čase žila s nimi aj matka Anny Mária Dolňáková.
Dom č. 83. - Dôchodkyňa Anna Čorná.

Dom č. 84. - Ján Cukrovaný (Jaňov) a jeho manželka Mária. Ich syn Marián a jeho manželka Gabriela.

Dom č. 85. - Eduard Cukrovaný a jeho manželka Margita. Ich deti Jaroslav a Renáta.

Dom č. 86. - Štefan Virtáš (Hivkov) a jeho manželka Mária. Ich deti Jozef a Dana. V tom čase v dome žila aj Štefanova matka Mária Virtášová.

Dom č. 87. - Jozef Virtáš (Hivkov) a jeho manželka Anna. Ich syn Jozef s manželkou Máriou a dcérou Adriánou. V tom čase v dome žila aj stará matka Mária Virtášová.

Dom č. 88. - Ján Balaščík (Vacelaňov) a jeho manželka Mária. Ich syn Benjamín s manželkou Martou a ich syn Erik. V tom čase v dome žila matka Márie Mária Antoniová.

Dom č. 89. - Michal Cukrovaný (Bahnitkov) a jeho manželka Serafína. Ich deti Mária a Igor.

Dom č. 90. - Juraj Lancoš (Bajkov) a jeho manželka Mária. Ich synovia Gabriel a Vladimír. V tom čase v dome žila aj Jurajova matka Anna Lancošová.

Dom č. 92. - Jozef Rada (Malý Rada) a jeho manželka Mária. Ich dcéry Mária a Viera. V dome v tom čase žila aj Jozefova matka Anna Radová.

Dom č. 93. - Ján Majerník (Piškanin) a jeho manželka Anna. Ich syn Ján s manželkou Martou a dcérou Martou. V tom čase žila v dome aj Jánova matka Mária Majerníková.

Dom č. 94. - Vdova Mária Majerníková (Piškanina) a jej dcéra Božena.

Dom č. 95. - Budova Rímsko-

Rodina Jozefa Čorného

katolíckeho farské úradu. V tom čase obývaná duchovným správcom vdp. Jánom Benkom. V tom čase v budove fary žila domvedúca Maristella Lukačová.

Dom č. 96. - Vdova Anna Pristašová (Dzvoniková). Jej dcéra Blažená s manželom Jánom Rohálom.

Dom č. 97. - Budova Kultúrneho domu.

Dom č. 98. - Štefan Petrík a jeho manželka Mária Petríková. Ich deti Anna a Marián.

Dom č. 99. - Michal Karas a jeho manželka Anna. Ich prvý syn Andrej. Ich druhý syn Michal s manželkou Olgou a dcérami Ivetou a Adriánou.

Dom č. 100. - Ján Boško (Vasilov) a jeho manželka Mária. Ich synovia Gustav, Ľubomír, Marián. V dome v tom čase žila aj matka Márie Rozália Chomaničová.

Dom č. 101. - Michal Cukrovaný (Bešačin) a jeho manželka Anna. Ich dcéra Kvetoslava.

Dom č. 102. - Ján Babinec (Andriškov) a jeho manželka Anna. Ich syn Jozef s manželkou Helenou a deťmi Ľubomírom, Ingrid a Jozefom.

Dom č. 103. - Ján Hajdučko a jeho manželka Margita. Ich deti Ján a Mária. V dome v tom čase žila aj Jánova matka Zuzana Hajdučková.

Dom č. 104. - Jozef Mastilák (Behunov) a jeho manželka Anna. Ich deti Anna, Dušan, Iveta.

Dom č. 105. - Jozef Lukač a jeho manželka Mária. Ich synovia František a Ján.

Dom č. 106. - Jozef Chromý (Murničin) a jeho manželka Anna. Ich syn Milan.

Dom č. 107. - Juraj Drabant a jeho manželka Magda. Ich dcéra Zuzana.

Dom č. 108. - Štefan Drabant a jeho manželka Anna. Ich deti Agáta a Štefan.

Dom č. 109. - Štefan Tkáčik (Koncov) a jeho manželka Anna. Ich dcéra Mária.

Dom č. 110. - Ján Kurej (Janov) a jeho manželka Anna.

Dom č. 111. - Juraj Mičák (Jakubov) a jeho manželka Mária. Ich synovia Jozef a Cyril.

Dom č. 112. - Martin Mastilák a jeho manželka Mária.

Dom č. 113. - Ján Mastilák (Mičákov) a jeho manželka Mária. Ich

dcéra Františka. V dome v tom čase žila aj Jánova matka Mária Mastiláková.

Dom č. 114. - Ján Cukrovaný (Bodejkov) a jeho manželka Anna. Ich deti Jana, Dušan, Beáta, Mária.

Dom č. 115. - Štefan Behún (Viňančin) a jeho manželka Mária. Ich syn Bernard s manželkou Teréziou a ich deťmi Petrom, Adriánou a Erikou.

Dom č. 116. - V tom čase štátny byt Vojenských lesov.

Dom č. 117. - Michal Porvazník a jeho manželka Mária. Ich syn Viliam s manželkou Máriou a deťmi Mariannou, Viliamom, Václavom.

Dom č. 118. - Štefan Mastilák (Koškovčin) a jeho manželka Anna. Ich deti Ján, Milan, Darina, František, Božena a jej syn Stanislav.

Dom č. 119. - Vincent Čorný (Dolňakov) a jeho manželka Justína Čorná. Ich deti Jana, Lubomír.

Dom č. 120. - Andrej Džubák a jeho manželka Helena. Ich synovia Ján a Vladislav.

Dom č. 121. - Andrej Mastilák (Vaľov) a jeho manželka Regina. Ich deti Stanislav a Jaroslava. V dome v tom čase žili starí rodičia Michal a Mária Mastilák.

Dom č. 122. - Pavol Rak a jeho manželka Mária. Ich synovia Jozef, Vladimír, Pavol. V dome v tom čase žili aj starí rodičia Štefan a Anna Rak.

Dom č. 123. - Jozef Hivko (Šalačin) a jeho manželka Anna Hivková. Ich deti Jozef a Dana.

Dom č. 124. - Jozef Majerník a jeho manželka Mária. Ich deti Mária, Lubomír, Beáta.

Dom č. 125. - Ján Jablonský a jeho manželka Margita. Ich deti Dušan a Milka.

Dom č. 126. - Jozef Čorný a jeho manželka Mária. Ich syn Marián s manželkou Annou. Druhý syn Jozef.

Dom č. 127. - Blažej Kurej (Janov) a jeho manželka Mária. Ich deti Mária a Peter.

Dom č. 128. - Štefan Mastilák (Glajf) a jeho manželka Mária. Ich deti Ján, Marián, Gréta, Mária, Štefan, František.

Dom č. 129. - Ján Jakubov (Hajdučkov) a jeho manželka Anna. Ich deti Ján a Renáta.

Dom č. 130. - V tom čase neobývaný dom patriaci rodine Kurejovej.

- Dom č. 131. - Michal Jakubov a jeho manželka Veronika. Ich deti Mária, Peter, Pavol.
- Dom č. 132. - Štefan Mastilák (Koškovčín) a jeho manželka Helena.
- Dom č. 133. - Michal Mikula a jeho manželka Pavlína. Ich dcéry Agáta a Oľga.
- Dom č. 134. - Michal Kopčák a jeho manželka Anna. Ich deti Iveta, Lena, Martin.
- Dom č. 135. - Andrej Tisch a jeho manželka Mária. Ich dcéra Slávka.
- Dom č. 136. - Jozef Halas a jeho manželka Anna. Ich syn Jozef s manželkou Máriou.
- Dom č. 137. - Jozef Antoni a jeho manželka Božena. Ich synovia Jozef a Marián.
- Dom č. 138. - Štefan Hajdučko a jeho manželka Viera. Ich deti Miroslav, Štefan, Žanetta. V tom čase v dome žil otec Viery Juraj Janko.
- Dom č. 139. - Budova Základnej deväťročnej školy.
- Dom č. 140. - Bytovka pre učiteľa. V tom čase materská škola.

Skupina žien z Ptičieho na výlete, r. 1977

V. POLITICKÝ ŽIVOT

1. POLITICKÉ AKTIVITY V RÁMCI RAKÚSKO-UHORSKA

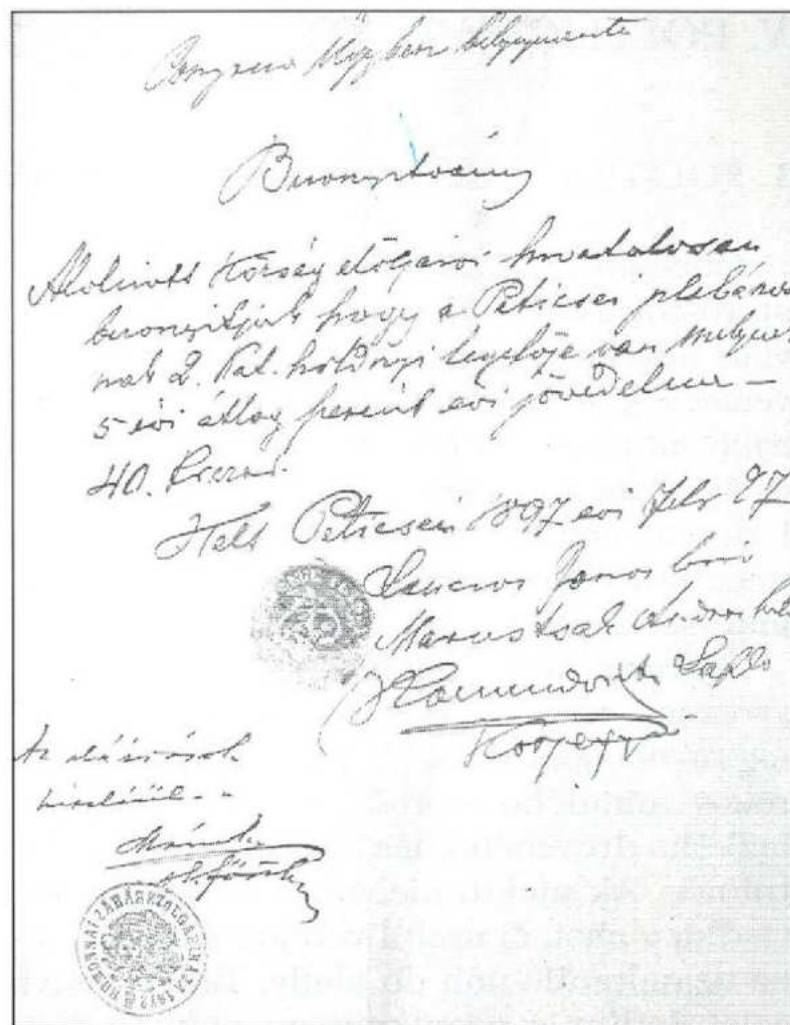
Obec od najstarších čias riadili a na poriadok v nej dohliadali starostovia obce. Boli to občania vybraní z ľudu, ktorým ľud najviac dôveroval. Starosta obce, ako vrchný predstaviteľ obce vo veciach právnych, administratívnych i riadiacich, mal prideľovaných na pomoc prísažníkov. Jeden bol jeho zástupcom. Starosta riešil rôzne nezrovnalosti v obci, najmä ak škody vznikali na poli i doma, nadávky i zvady. Ba bolo potrebné často rozriešiť aj majetkové hádky. Pri tých všetkých právomociach, ktoré starosta mal, stávalo sa, že on sám nevedel ani čítať ani písať.

Starosta mal na starosti aj vyberanie daní, a to tak, že si značil výrezom na palicu. Svoju moc v obci vedel využiť. Robil aj nápravné opatrenia. Najstarší občania obce začiatkom 60. tých rokov minulého storočia si ešte pamätali na veľkú kládu (kus ťažkého dreveného pňa) do ktorej bola vysekaná diera a upevnený trámec. Ak niekto niečo ukradol alebo sa ináč previnil proti poriadku v obci, či urobil verejné pohoršenie, toho za trest odsúdili na uzamknutie nôh do klady. Takýto previnilec ležal na výsmech celej dediny s uzamknutými nohami v nedeľu alebo v najväčší sviatok uprostred dediny. Toto nápravné zariadenie nachádzalo sa uprostred obce a to pred domom Cukrovaného a Majerníka.

Starostu obce volili občania. Volby, ako aj zvolenie predsedu, prebiehalo pri pálenke. Ten sa stal starostom, kto dal viac pálenky a to už pred voľbami a potom aj po svojom zvolení. Či vie čítať alebo písať na tom ani tak nezáležalo. Bol zvolený a všetka právomoc prešla do jeho rúk. Neskôr mal starosta zvolených desať členov (desiatnikov), ktorí mu pomáhali i radili pri správe obce. Bol to akýsi poradný zbor. Ak niekto nechcel uznať alebo zavrhol ich rozhodnutie, čo do obecných záležitostí, postúpili túto vec súdu v okresnom meste.

Z najstarších starostov obce Ptičie sú známi: Andrej Hivko spomína sa v roku 1772; Gregor Virtáš spomína sa v roku 1778; Juraj Maruščák. Spomínajú sa aj Džubák a Cukrovaný. V archívnych zápisoch obecného úradu v obci Ptičie sa ďalej nachádzajú títo: Jozef Su(c)hár v rokoch 1889-1892, 1894-1895;

Ján Lancoš v rokoch 1895-1898; Martin Molokáč v rokoch 1898-1901. Mal prezývku Božičko, lebo zaiste mal veľké slovo a moc, to podľa prezývky. Čítať a písať však nevedel. Dalej to bol Michal Hivko v rokoch 1901-1906, ktorý mal prezývku Papuča. Ján Lancoš v rokoch 1907-1909; Ján Mastilák v rokoch 1910-1913; Michal Lancoš v rokoch 1914-1915; Juraj Mastilák v roku 1916; Martin Rada v roku 1917.⁹⁴

Úradný doklad obce Ptičie z r. 1897

Medzi najstarších a najvplyvnejších desiatnikov v obci patrila Jozef Mastilák Vaľo. Jeho slovo pri vynášaní rozhodujúcich uznesení najviac zavážilo. Starosta vedel svoju právomoc aj využiť. Gazdovia si jeho rozhodnutia vážili a rozkazy rešpektovali. Najmä v letné soboty popoludní nikto nesmel ísť do poľa pracovať. Bol to akýsi nepísaný, no uznávaný a zachovávaný zákon. Previnenie tohto zákona starosta prísne trestal.

Za účinkovania starostu Džubáka v druhej polovici 19. storočia obec mala k dispozícii mapu v ktorej bolo zakreslené to, čo z lesa patrilo občanom a čo grófovi. Gróf Andrassy si jedného dňa požičal od starostu Džubáka túto mapu a nikdy ju viac nevrátil. Les patriaci občanom sa znovu stal pánskym.⁹⁵

94 Materiály z Archívu OÚ Ptičie. Fond: Starostovia obce.

95 KOP, s. 50-51.

2. POLITICKÝ ŽIVOT V MEDZIVOJNOVOM OBDOBÍ

Po skončení prvej svetovej vojny v roku 1918 vznikla ČSR. Vedenia obce po vojne sa ujal ako obecný starosta Pavol Hivko. Mal na starosti záležitosti občanov, najmä poriadok v obci. Po ňom prevzal zriadenie obce Pavol Boško. Ten bol z neznámych príčin odstránený a po jeho odstránení riadil obec za krátky čas Juraj Kurej. V roku 1929 vrátil sa domov z Ameriky Jozef Matta. V nastávajúcom roku 1930 bol zvolený za obecného starostu.

Činnosť starostu sledovali občania. Obecný starosta zodpovedal sa za svoje činy občanom. Nadriadeným orgánom starostu bol notár a potom okresný náčelník. Notársky úrad pre obec Ptičie bol v Humennom. V Humennom sídlil aj okresný náčelník. Jozef Matta bol obecným starostom až do roku 1939, teda do vzniku Slovenského štátu.⁹⁶

Za účinkovania starostu Jozefa Mattu boli postavené mosty a to pred Tkáčika, pred Valového a pred Beni. V roku 1934 bola vyvalcovaná cesta cez dedinu a to po hlavnej strane až po Tkáčika na hornom konci.

I keď prvá ČSR bola veľmi bohatá na politické strany, v obci Ptičie bola zastúpená iba Demokratická strana a Agrárna strana. Činnosť týchto strán v obci bola na veľmi nízkej politickej úrovni. Ľudia v obci sa veľmi slabo zaoberali politikou.

3. POLITICKÝ ŽIVOT V ČASE SLOVENSKEHO ŠTÁTU

Po vzniku Slovenského štátu vedenie obce Ptičie prevzal Ján Balaščík, ktorý bol vymenovaný za vládneho komisára. Všetka agenda obecného starostu sa preniesla od Jozefa Mattu, vtedajšieho starostu, do domu Jána Balaščíka. Vládny komisár mal zvolený akýsi poradný zbor, s ktorým sa radil a riešil závažné otázky. Právomoc obecného starostu prešla na vládneho komisára a jeho pomocníkov. Zástupcom vládneho komisára v obci Ptičie bol Andrej Repko.

Do obce sa donášala pošta v plechovej krabici z Poštového úradu Humenné. Pošta sa donášala trikrát týždenne na rady. Poštový úrad uložil patričnú poštu do plechovej krabice, uzamkol

96 KOP, s. 60-61.

Vdp. Michal Rovňák (s klobúkom na hrudi) na zhromaždení v čase Slovenského štátu

ju a odovzdal tej osobe, ktorá krabicu doniesla. V obci u vládneho komisára sa krabica otvorila a komisár ju potom rozdelil.⁹⁷

V období Slovenského štátu v obci bola založená Hlinková slovenská ľudová strana (HSLŠ). Spolu s ňou bola založená aj jej bezpečnostná zložka Hlinkova garda (HG). Predsedom Hlinkovej slovenskej ľudovej strany ako aj veliteľom Hlinkovej gardy sa stal asi 26 ročný Juraj Majerník. Pre stranu i pre Hlinkovu gardu získal viacerých členov z radov občanov. I keď na začiatku bola ochota vstupu ako do HSLŠ tak aj do HG, predsa obidve organizácie sa po veľmi krátkom trvaní rozpadli. Kronikár v súvislosti s týmto fenoménom v obecnej kronike poznamenal, že v obci Ptičie to už tak býva, že každá organizácia trvá iba dovtedy, kým netreba platiť členské príspevky. Potom každý organizáciu nechá. Politická činnosť spomínanej organizácie nebola temer žiadna. Hodno spomenúť oslavy 14. marca. V tento deň sa slávila samostatnosť Slovenska. Oslavy sa konali vždy v škole cez deň. Začínali sa hymnou Hej Slováci a končili piesňou Kto za pravdu horí. Po započatí nasledovala nejaká reč predstavenstva obce i školy, potom bola báseň prednesená žiačkou alebo žiakom miestnej školy a ukončenie.

⁹⁷ KOP, s. 65-67.

V roku 1940 vznikli v obci Ptičie aj mládežnícke organizácie a to Hlinková mládež (HM). V obci bola Hlinkova mládež rozdelená do dvoch skupín. Boli to Vlčatá a Orly (staršie a mladšie vlčatá). K tejto organizácii hodno poznamenať iba toľko, že ako Vlčatá tak aj Orly dostali lacné čiapky čo vtedy znamenalo veľké výhody. Vlčatá nosili čiapky zelené (na spôsob vojenskej lodičky) so žltou obrubou i žltou kytkou. Orly nosili taktiež zelené lodičky no mali modrú obrubu a modrú kytku. Kytky viseli na ľavú stranu.⁹⁸

4. POVOJNOVÉ OBDOBIE A NÁSTUP KOMUNIZMU

Počas celého obdobia hrôzy a neistoty od príchodu Nemcov do obce Ptičie až do príchodu Červenej armády predstaviteľom obce - obecným starostom bol Štefan Džubák st. Jeho zástupcom bol Andrej Repko. Ešte v tom istom roku, teda v roku 1944, stal sa novým starostom obce Martin Rada. Úrad predstaveného obce i jeho nositeľ dostali nový názov: predseda Miestneho národného výboru. Nový národný výbor (MNV) zaisťoval najmä povozy pre potreby Červenej armády ako aj zásobovanie vojakov.

Prvou politickou stranou v obci, utvorenou v dome predsedu Národného výboru Martina Radu, bola Komunistická strana. Na zakladajúcej schôdzi boli títo občania: Michal Rada, Štefan Tkáčik st., Jozef Matta, Mária Lancošová (Šalačka). Predsedom Komunistickej strany v obci Ptičie sa stal Andrej Repko.

Ďalšia strana, ktorá bola v obci založená krátko po vojne, je spojená s menom Pavla Peresta, študenta lesníckej školy, ktorý v obci Ptičie založil Demokratickú stranu. Predsedom tejto strany sa stal Štefan Dzemjan. Demokratická strana združovala v sebe väčšinu občanov.⁹⁹

V máji 1946 boli celoštátne voľby. V obci Ptičie pri voľbách získala veľkú väčšinu Demokratická strana. Po týchto voľbách previedli sa aj voľby predsedov MNV. Za predsedu obce bol zvolený Ján Cukrovaný. Predsedu obce si vyvolili občania zo svojich radov.

V tom istom roku 1946 niektorí občania (najmä starší) založili v obci Stranu slobody. Jej predsedom sa stal Jozef Matta.

98 KOP, s. 71-72.

99 KOP, s. 82-84.

Za predsedu MNV v obci Ptičie v roku 1949 bol zvolený Juraj Majerník.

Vo verejnom živote začali sa rozpadávať notárske úrady a to v rokoch 1950 až 1951. Spisy z notárskych úradov boli prenesené do obcí, ktorých sa týkali. Do obce Ptičie bol pridelený aj notársky úradník Michal Kucan, asi 16 ročný, pôvodom z Kochanoviec. Pre zriadenie MNV, v ktorom by boli aj spisy z notárskeho úradu, nebolo v obci miestnosti. Za krátku dobu boli spisy i ostatné potrebné veci uskladnené v školskej stodole. Po niekoľkých týždňoch bola zriadená kancelária MNV v dome Márie Majerníkovej (zvanej Porubianky). Posledným notárom pre obec Ptičie bol Ivan Palčej.¹⁰⁰

Pečiatka Rady MNV Ptičie

V roku 1952 za predsedu MNV v obci Ptičie bol menovaný Jozef Boško. Tajomníkom sa stal Juraj Kremnický pôvodom z Lieskovca. Miestne národné výbory podliehali v tom čase pod Okresný národný výbor v Humennom. Tomu sa zodpovedal i tajomník národného výboru tej-ktorej obce. Rozpis dodávkových povinností sa prevádzal na MNV. Prevádzal sa už aj rozpis mlieka a vajčiek, zemiakov a obilia. Vzhľadom na zvyšovanie sa životnej úrovne, zvyšovali sa aj dodávkové povinnosti. Bol lístkový systém. Kto nemal splnené predpísané dodávky, tomu MNV zastavil pridelenie potravinových lístkov na cukor a takisto aj šatenky na nákup odevu a obuvi. V obci Ptičie len niekoľko roľníkov dostávalo potravinové lístky a šatenky, a to tí, ktorí mali splnené svoje dodávkové povinnosti. Ostatní roľníci si nakupovali cukor, šaty a obuv iba v predajňach s voľným predajom. Tam spomínané veci boli však veľmi drahé.¹⁰¹

V roku 1954 vyšiel nový zákon o voľbách do národných výborov všetkých stupňov. Do národných výborov podľa zákona boli volení poslanci, ktorí už pred voľbami sa predstavili občanom a prišli s rozličnými plánmi, ktoré chceli realizovať v prípade, že budú

100 KOP, s. 86-89.

101 KOP, s. 89-90.

občanmi zvolení za poslancov. Po celoštátnych voľbách v roku 1954 bol v Ptičom zvolený za predsedu MNV Štefan Tkáčik (Koncov) a za tajomníka Štefan Mastilák (Glajf). Taktiež boli zvolení aj poslanci národného výboru pre jednotlivé úseky obce. Podpredsedom bol Štefan Behún (Ben).

Po prvých celoštátnych voľbách do národných výborov pre Ptičie bol zvolený ako poslanec za Okresný národný výbor Štefan Gavaľa z Brestova, po ňom Andrej Milčík z Kamienky. Poslancom Krajského národného výboru bol Hrin a Pastírik. Pred voľbami, keď sa títo poslanci predstavovali občanom, každý slúbil a predkladal plány. Po voľbách od slov k činom sa ani jeden neodvážil.

Pred ukončením funkčného obdobia Štefana Tkáčika ako predsedu MNV a Štefana Mastiláka ako tajomníka, bola prenesená kancelária MNV do domu Anny Štofkovéj.¹⁰²

V roku 1957 sa konali voľby do národných výborov všetkých stupňov. V obci Ptičie bol zvolený za predsedu MNV Ján Bešák st. Tajomníkom sa stal Michal Majerník ml. (Piškanin). Úradujúcou miestnosťou MNV bol dom Anny Štofkovéj. Kancelária bola v pitvore domu. Starý MNV pod vedením predsedu Štefana Tkáčika zaobstaral materiál na opravu (prestavbu) požiarnej zbrojnice a tak sa začalo s jej výstavbou. Tá sa prevádzala svojpomocne, iba niektoré práce boli odmenené peňažnou čiastkou. Stará zbrojnica bola celkom zbúraná a bola postavená nová. Na poschodí je priestanná sála a menšia izba. Sála mala slúžiť verejnosti pre verejné účely. V dolnej časti je garáž pre striekačky. Jedna striekačka bola ručná a dve motorové; v požiarnej zbrojnici bol pobočný sklad a jedna izolovaná miestnosť, v ktorej bol dočasne umiestnený MNV.¹⁰³

Sídlo MNV v pol. minulého storočia

Koncom mája a začiatkom júna 1960 vrcholila volebná kampaň do národných výborov všetkých stupňov v celej republike. V Ptičom bola vyvesená kandidátka na MNV a v obchode. Do nastá-

102 KOP, s. 91-93.

103 KOP, s. 102-103.

vajúceho volebného obdobia v MNV kandidoval Ján Bešák st., Michal Majerník ml., Ján Ročňák, Andrej Repko, Štefan Lancoš, Ján Jablonský, Pavol Majerník, Juraj Drabant, Štefan Mastilák (Bodejko), Jozef Pristáš, Mária Raková a Andrej Salamon. Priebeh volieb v obci bol rýchly. Zúčastnil sa na nich každý občan oprávnený voliť. Každý súhlasil s kandidátkou. Po voľbách sa stal predsedom MNV Juraj Drabant, podpredsedom Andrej Repko, a tajomníkom Andrej Salamon z Kamienky. Nový MNV začal fungovať hneď po voľbách. Zvolení funkcionári sa ujali svojich funkcií. Už v druhom polroku spolu so správou JRD previedli súpis hospodárskych zvierat v obci Ptičie. Nadmerné množstvo dobytky musel každý člen JRD odovzdať do spoločného chovu.¹⁰⁴

Začiatkom roku 1961 aj dedinská organizácia Komunistickej strany Slovenska previedla voľby vo svojich radoch. Hlavným bodom bola voľba predsedu DO KSS v obci Ptičie. Organizácia chcela už vymeniť doterajšieho predsedu DO KSS súdruhu Jozefa Kocku. Nábeh na funkciu predsedu KSS mal Andrej Salamon, Pavol Majerník a Michal Majerník ml. Napokon na predsedu DO KSS v obci Ptičie bol zvolený Pavol Majerník, v tom čase pracovník Strojovej a traktorovej stanice v Humennom.¹⁰⁵

Pečiatka MNV Ptičie za socializmu

Dňa 5. februára 1963 bola výročná členská schôdza DO KSS v obci Ptičie. Za predsedu DO KSS v obci Ptičie bol opäť zvolený Jozef Kocka, riaditeľ ZDŠ v obci Ptičie. Členská základňa DO KSS v obci mala ku koncu roku 1963 týchto členov: Jozef Kocka, Pavol Majerník, Ján Balaščík ml., Ján Bešák st., Štefan Mastilák (Vaľov), Juraj Drabant, Ján Lancoš ml., Štefan Tkáčik ml. (Koncov), Ján Jablonský, Michal Majerník ml., Jozef Pristáš a Štefan Petřík.¹⁰⁶

Dňa 14. júna 1964 sa znovu konali voľby. Volebná miestnosť v

104 KOP, s. 140-141.

105 KOP, s. 149-150.

106 KOP, s. 183.

budove ZDŠ v obci bola otvorená už pred 5.00 hod. ráno. Účasť vo voľbách bola 100 %. Dovtedajšiemu predsedovi Jurajovi Drabantovi a tajomníkovi Andrejovi Salamonovi sa končilo 4-ročné funkčné obdobie. Schôdza dňa 29. júna 1964, ktorá sa konala v budove ZDŠ, rozhodla o novom predsedovi MNV. Stal sa ním Ján Bešák st., vedúci hospodarského dvora JRD Ptičie. Tajomníkom MNV sa znovu stal Andrej Salamon. Funkcie sa ujali 1. júla 1964. Okrem týchto vedúcich predstaviteľov MNV členmi Rady MNV sa stali: Ján Balaščík ml. podpredseda MNV, Andrej Repko, Ján Ročňák, Juraj Drabant, Irena Hrindáková.¹⁰⁷

Po podpísaní zákona o Československej federácii v roku 1968 bol aj v obci Ptičie na Vianoce postavený pri kostole stromček osvetlený svetielkami na vrchu veľkou hviezdou z blikajúcim žltobielym svetlom, a uprostred stromčeka výsostný znak Slovenskej

Jozef Majerník

socialistickej republiky. Bol to osvetlený dvojramenný strieborný kríž, uprostred troch modrých vrchov v červenom poli.¹⁰⁸

Vo voľbách v novembri 1971 bol zvolený za predsedu MNV Jozef Majerník (č. 124), a za tajomníka Vasil Chal¹⁰⁹, ktorý funkciu tajomníka MNV vykonával až do roku 1983. V tom roku totiž odišiel do dôchodku. V doplňujúcich voľbách, ktoré sa konali dňa 10. decembra 1983, a na následkom plenárnom zasadaní MNV dňa 15. decembra 1983 bola za tajomníčku MNV zvolená Eva Kužmová.¹¹⁰

107 KOP, s. 201-204.

108 KOP, s. 321.

109 KOP, s. 349.

110 KOP, s. 543.

6. SITUÁCIA PO ROKU 1989

Politický život v obci až do revolúcie v novembri 1989 prebiehal v presne stanovených líniách. Bol vedený smernicami KSS, ktorá sa snažila riadiť život spoločnosti podľa svojich zámerov. Revolúciou v novembri 1989, ktorá dostala prívlastok nežná, alebo zamatová, dochádza k výrazným politickospoločenským zmenám v štáte, a tým aj v obci Ptičie. Vznikli nové politické strany, a do vedenia obce sa dostali noví ľudia. Ústavným zákonom bola zrušená téza o vedúcej úlohe Komunistickej strany v spoločnosti. Bol zrušený článok 4 Ústavy ČSSR. To malo za následok, že v súlade s ústavným zákonom SNR z dňa 12. januára 1990 o mimoriadnom doplnení národného výboru o nových poslancoch a so Zákom Federálneho Zhromaždenia ČSSR z dňa 23. januára 1990 o odvolaní a voľbe nových poslancov, došlo k výmene predstaviteľov obcí na rozličných postoch. K tejto zmene došlo aj v obci Ptičie.

Jednou z najvýznamnejších udalostí spoločenského i politického života bolo vyhlásenie samostatnej Slovenskej republiky.

Prezident SR Michal Kováč, po jeho pravici Marián Čorný

Dňom 1. januárom 1993 Slovensko začalo písať novú kapitolu svojich dejín už ako samostatný štát Slovenská republika. Jej prvým prezidentom sa stal pán Michal Kováč, rodák z neďalekej obce Lubiša.

K pamätným udalostiam, pokiaľ ide o politickospoločenské udalosti v obci v poslednom období, patrí aj návšteva Doc. JUDr. Roberta Fica, CSc. v obci Ptičie dňa 15. júla 2005. Táto návšteva sa uskutočnila v rámci výjazdového dňa v okrese Humenné. Jeho niekoľkohodinový pobyt v obci Ptičie aj s jeho doprovodom, naňho i na členov jeho doprovodu urobil dobrý dojem, čoho dôkazom bol aj ďakovný list, ktorý dňa 27. júla 2005 adresoval starostovi obce. V liste sa píše: "Vážený pán starosta, dovoľte, aby som Vám aj touto cestou poďakoval za prijatie a profesionálnu organizáciu môjho výjazdového dňa v okrese Humenné 15. júla 2005. Moje ďakovanie patrí aj ostatným členom či sympatizantom strany SMER - sociálna demokracia, bez prispenia ktorých by sme si na konci dňa len ťažko mohli spokojne pripíť pohárom vína. S pozdravom Doc. JUDr. Robert Fico, CSc. predseda strany SMER - sociálna demokracia."¹¹¹

V súčasnosti (r. 2009) na čele obce už tretie funkčné obdobie stojí starosta Marián Čorný. Po posledných voľbách v roku 2006 za poslancov obecného zastupiteľstva boli zvolení občanmi obce Ptičie: Ing. Albert Dzemjan zástupca starostu obce, Františka Pateráková, Ing. Jana Cukrovaná, Ing. Stanislav Hudák, Marián Bešák, Miroslav Mato.

Pečiatka OÚ od r. 1993

¹¹¹ List sa nachádza v: Archív OÚ Ptičie, AD 2005.